

**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ»**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

**Οργάνωση και Διοίκηση των Δημόσιων
Σχολικών Βιβλιοθηκών της Κύπρου**

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: Νεκταρία Αγγελή

ΟΝΟΜΑ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ: Γιώργος Βουλγαράκης

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ, 2012

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ»**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

**Οργάνωση και Διοίκηση των Δημόσιων
Σχολικών Βιβλιοθηκών της Κύπρου**

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: Νεκταρία Αγγελή

ΟΝΟΜΑ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ: Γιώργος Βουλγαράκης

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ, 2012

Περιεχόμενα

Περίληψη (στην ελληνική)	6
Περίληψη (στην αγγλική)	7
Ευχαριστίες	9
Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή	10
1.1. Παρουσίαση του θέματος και σκοπός της έρευνας	10
Κεφάλαιο 2: Βιβλιογραφική ανασκόπηση	12
Κεφάλαιο 3: Χρησιμότητα των Σχολικών Βιβλιοθηκών	16
3.1. Ορισμός	16
3.2. Αναγκαιότητα ύπαρξης των Σχολικών Βιβλιοθηκών στην Κύπρο	16
Κεφάλαιο 4: Οι Σχολικές Βιβλιοθήκες στην Ευρώπη	19
4.1. Η περίπτωση της Δανίας	19
4.2. Η περίπτωση της Φιλανδίας	20
4.3. Η περίπτωση της Ολλανδίας	20
4.4. Η περίπτωση της Γαλλίας	20
4.5. Η περίπτωση της Αγγλίας	21
Κεφάλαιο 5: Οι Σχολικές Βιβλιοθήκες στην Κύπρο	22
5.1. Η υπάρχουσα κατάσταση των Σχολικών Βιβλιοθηκών στην Κύπρο	22
Κεφάλαιο 6: Οργάνωση και Διοίκηση Σχολικών Βιβλιοθηκών	28
6.1. Ορισμός	28
6.2. Προγραμματισμός Σχολικών Βιβλιοθηκών	28
6.3. Οργάνωση Σχολικών Βιβλιοθηκών	34
6.4. Στελέχωση Σχολικών Βιβλιοθηκών	40
6.5. Διεύθυνση Σχολικών Βιβλιοθηκών	44
6.6. Έλεγχος Σχολικών Βιβλιοθηκών	49
Κεφάλαιο 7: Μεθοδολογία Έρευνας	52
7.1. Σκοπός και στόχοι της έρευνας	52
7.2. Δείγμα έρευνας	52
7.3. Μέθοδοι έρευνας	53
7.3.1. Ποιοτική έρευνα	53
7.3.2. Η συνέντευξη ως μέσο συλλογής υλικού	54
7.3.3. Συνέντευξη (Ημι-δομημένη)	55
7.4. Μέθοδος καταγραφής των στοιχείων	56
7.4.1. Μαγνητοφώνηση	56
7.5. Προβλήματα στη διεξαγωγή της έρευνας	57
7.6. Ανάλυση υλικού	58
7.6.1. Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων	58
Κεφάλαιο 8: Αποτελέσματα Έρευνας	60
8.1. Παρουσίαση Αποτελεσμάτων/Ανάλυση Συνεντεύξεων	60
Κεφάλαιο 9: Συμπεράσματα/Προτάσεις	76
9.1. Συμπεράσματα	76
9.2. Προτάσεις	79
Επίλογος	81
Βιβλιογραφία	82
Παραρτήματα	86
Παράρτημα 1: Επιστολή ΚΕΒΕΠ προς τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού	86
Παράρτημα 2: Ψήφισμα ΚΕΒΕΠ για τις Σχολικές Βιβλιοθήκες	87

Παράρτημα 3: Λανίτειο Λύκειο Α' - Σχολική Βιβλιοθήκη	88
Παράρτημα 4: Λανίτειο Λύκειο Β' - Σχολική Βιβλιοθήκη	89
Παράρτημα 5: Λύκειο Αγίου Αντωνίου – Σχολική Βιβλιοθήκη	89
Παράρτημα 6: Λύκειο Αγίου Ιωάννη – Σχολική Βιβλιοθήκη	90
Παράρτημα 7: Λύκειο Αγίου Σπυρίδωνα – Σχολική Βιβλιοθήκη	91
Παράρτημα 8: Λύκειο Αγίας Φυλάξεως – Σχολική Βιβλιοθήκη	92
Παράρτημα 9: Λύκειο Λινόπετρας – Σχολική Βιβλιοθήκη	93
Παράρτημα 10: Λύκειο Αποστόλων Πέτρου και Παύλου – Σχολική Βιβλιοθήκη ...	94
Παράρτημα 11: Λύκειο Πολεμιδών – Σχολική Βιβλιοθήκη	94
Παράρτημα 12: Φόρμα-Οδηγός Συνέντευξης	95

Περίληψη

Οργάνωση και Διοίκηση των Δημόσιων Σχολικών Βιβλιοθηκών της Κύπρου

Η βιβλιοθήκη σε ένα σύγχρονο σχολείο, με ανοικτούς ορίζοντες είναι η καρδιά του. Είναι ένα κατευθυντήριο πνευματικό κέντρο, το οποίο με το εύρος του υλικού και τις πολλαπλές δραστηριότητες που ο βιβλιοθηκονόμος έχει τη δυνατότητα να αναπτύξει, μπορεί να εμπεδώσει τη διδασκόμενη ύλη, να διευρύνει τους ορίζοντες των μαθητών, να ευκολύνει τους διδάσκοντες στο εκπαιδευτικό τους έργο και να δημιουργήσει τις βάσεις για την αναζήτηση του «νέου».

Η ιδιαίτερη σημασία που αποκτά η σχολική βιβλιοθήκη στην εκπαιδευτική διαδικασία οδήγησαν στην πραγματοποίηση της παρούσας έρευνας. Στόχοι της, να παρουσιάσει την υπάρχουσα κατάσταση στο χώρο των σχολικών βιβλιοθηκών της Κύπρου, να συνεισφέρει στο ρόλο που πρέπει να διαδραματίζει η σχολική βιβλιοθήκη σήμερα και να υποδείξει την αναγκαιότητα στελέχωσής της από επαγγελματίες βιβλιοθηκονόμους.

Αυτή η ερευνητική εργασία παρουσιάζει τα αποτελέσματα μιας ποιοτικής έρευνας που προσπαθεί να καταγράψει τις αντιλήψεις Λειτουργών Βιβλιοθηκονόμων, σχετικά με την οργάνωση και διοίκηση των σχολικών βιβλιοθηκών της Κύπρου. Ως μέθοδος συλλογής των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η ημιδομημένη συνέντευξη.

Όπως διαφαίνεται από τα συμπεράσματα της μελέτης, η σχολική βιβλιοθήκη πρέπει να συμμετέχει ενεργά σε οποιαδήποτε μακροχρόνια στρατηγική βελτίωσης της εκπαίδευσης, παροχής πληροφόρησης, οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης. Γι αυτό απαιτείται μια καλοστημένη συλλογή, κατάλληλες εγκαταστάσεις για ανάγνωση και μελέτη, πρόσβαση σε σχετικές τεχνολογίες, εξειδικευμένο προσωπικό καθώς και επαρκή χρηματοδότηση κυρίως από το κράτος . Ακόμη πέρα από το κράτος θα μπο ρ έσε να συνεισφέρει και ένα ίδρυμα ή ένας ιδιώτης. Τέλος, για να εξασφαλιστεί ο συντονισμός των βιβλιοθηκών, πέρα από την υποστήριξη των τοπικών αρχών, πρέπει να υποστηρίζεται με ειδική νομοθεσία και πολιτικές.

Λέξεις-Κλειδιά: Σχολικές Βιβλιοθήκες, Οργάνωση, Προοπτικές Ανάπτυξης.

Abstract

The organization and management of public school libraries in Cyprus

The library of a contemporary school is its heart and soul. It is a guiding and spiritual center that supports the school syllabus, broadens the students' learning, helps the teachers in their work and creates the basis for progressive and revolutionary beginnings. All of these are based on the libraries' variety of materials and the multiple activities that the librarian will be able to develop.

The importance of the school library in the educational process led to the current research. This research intends to present the current state of the school libraries in Cyprus, to contribute to the role that a school library should have nowadays and to show the necessity of employing professional librarians at the school libraries.

This research project presents the results of a qualitative research that attempts to record the ideas of librarians with regards to the organization and management of the school libraries in Cyprus. The data collection was based on semi structured interviews.

Based on the results of this research the school library should participate in an active manner in any long term strategies of improving the educational standards, the education, the availability of information and the financial, social and cultural development. For these to happen it is essential to have a great selection of books, appropriate facilities for reading and studying, access to relative technologies, qualified staff as well as adequate financial help from the state. Apart from the state, both an institution or private organization may contribute to the funding. In addition to assure the coordination of all school libraries both the local authorities and the government through special laws and policies will have to be supportive.

Key-Words: School libraries, Organization, Growth prospects

**Στους αγαπημένους μου
Νίκο και Ραφαηλία**

Ευχαριστίες

Θεωρώ υποχρέωσή μου να ευχαριστήσω όσους συνέβαλαν στην υλοποίησή της παρούσας εργασίας.

Αρχικά θέλω να ευχαριστήσω από καρδιάς τον επιβλέποντα καθηγητή μου, Γιώργο Βουλγαράκη για την πολύτιμη καθοδήγησή του καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της διατριβής μου.

Ακόμη θα ήθελα να ευχαριστήσω τους/τις Βιβλιοθηκονόμους για την ευγενική παραχώρηση των συνεντεύξεων παραχωρώντας πολύτιμο γι αυτούς χρόνο.

Πολλά «ευχαριστώ» επίσης στη Δόνα Αγγελή, Παναγιώτα Αγγελή και Ευαγγελία Ματσάγκου που με προθυμία παραχώρησαν το χρόνο τους είτε για να μου φέρουν βιβλία από διάφορες βιβλιοθήκες, είτε για να με μεταφέρουν στους τόπους συνεντεύξεων και στα λύκεια της Λεμεσού.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον σύζυγό μου, που με βοήθησε στη συντακτική επιμέλεια της εργασίας μου καθώς και για την ψυχολογική του υποστήριξη.

Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή

1.1. Παρουσίαση του θέματος και σκοπός της έρευνας

Με τη διατριβή αυτή με τίτλο «Οργάνωση και Διοίκηση των Δημόσιων Σχολικών Βιβλιοθηκών της Κύπρου», επιχειρείται να καταγραφεί η κατάσταση που επικρατεί στις βιβλιοθήκες των σχολείων της Κύπρου καθώς και να καταγραφούν αντιπροσωπευτικές απόψεις και προβληματισμοί για το ιδεατό πρότυπο της ύπαρξης σύγχρονων βιβλιοθηκών στα σχολεία από βιβλιοθηκονόμους που εργάζονται στην Κύπρο.

Σε παγκόσμια κλίμακα έχει γίνει αντιληπτό ότι η σωστή διαχείριση της πληροφορίας είναι συνδεδεμένη με την οικονομική πρόοδο και ότι οι βιβλιοθήκες είναι κατεξοχήν χώρος ανάπτυξης δεξιοτήτων εξοικείωσης με την πληροφορία. Ακόμη, αναγνωρίζεται διεθνώς ο πολυδιάστατος ρόλος των Σχολικών Βιβλιοθηκών στη συμβολή τους στη σχολική επιτυχία, στην εκμάθηση της τεχνολογίας της πληροφορίας και των επικοινωνιών και στη διά βίου εκπαίδευση. Γι αυτόν, ακριβώς το λόγο, παγκόσμιοι οργανισμοί και ιδρύματα χρηματοδοτούν προγράμματα και δραστηριότητες που συνδέονται με την ανάπτυξη της Σχολικής Βιβλιοθήκης.

Σκοπός της διατριβής είναι να αποσαφηνισθεί πόσο σημαντική είναι η ύπαρξη των Σχολικών Βιβλιοθηκών στα σχολεία της Κύπρου και πόσο σημαντική είναι η στελέχωσή τους από πτυχιούχους βιβλιοθηκονόμους, εφόσον στις μέρες μας ο θεσμός των σχολικών βιβλιοθηκών νοσει. Είναι δε απαραίτητο, να υπάρξει αποσαφήνιση της υπάρχουσας κατάστασης με διερεύνηση των σημερινών δεδομένων, παράθεση και αντιπαραβολή με την διεθνή εμπειρία με στόχο τον εντοπισμό και την κωδικοποίηση των βέλτιστων πρακτικών και του τρόπου αντιμετώπισής τους, εντοπισμός των κρίσιμων παραγόντων που επιδρούν στην ουσιαστική ανάπτυξη και αξιοποίηση των σχολικών βιβλιοθηκών σε τομείς προγραμματισμού, οργάνωσης, λειτουργίας και εκπαιδευτικής διαδικασίας, επέκταση των Σχολικών Βιβλιοθηκών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και σύνταξη των βασικών αρχών για ένα σχέδιο ανάπτυξης Σχολικών Βιβλιοθηκών.

Η εργασία αυτή μπορεί και πρέπει να ενδιαφέρει τον εκπαιδευτικό κόσμο και όχι μόνο, ώστε να αποτελέσει αφορμή για περαιτέρω προβληματισμό και ευαισθητοποίηση πάνω στον

ευαίσθητο τομέα της αναγκαιότητας ύπαρξης οργανωμένων βιβλιοθηκών στα σχολεία της Κύπρου, που θα δρουν συμπληρωματικά και αποτελεσματικά στην ολοκλήρωση της διδακτικής διαδικασίας.

Η δομή της διατριβής είναι κατανομημένη στα εξής κεφάλαια:

Στο Κεφάλαιο 1, παρουσιάζεται η εισαγωγή, όπου επιχειρείται μια γενική προσέγγιση του θέματος της διατριβής και γίνεται αναφορά στην αναγκαιότητα ύπαρξης οργανωμένων βιβλιοθηκών στα σχολεία της Κύπρου.

Στο Κεφάλαιο 2, η ανασκόπηση βιβλιογραφίας, έχει σκοπό να δείξει ότι το πρόβλημα χρήζεται διερεύνησης δίνοντας έμφαση στις μελέτες που έγιναν σχετικά με το εξεταζόμενο θέμα από άλλους ερευνητές.

Στο Κεφάλαιο 3, γίνεται προσέγγιση στην αναγκαιότητα ύπαρξης οργανωμένων βιβλιοθηκών στα σχολεία της Κύπρου.

Στο Κεφάλαιο 4, δίνονται ενδεικτικές αναφορές για σχολικές βιβλιοθήκες σε ευρωπαϊκές χώρες.

Στο Κεφάλαιο 5, παρουσιάζεται η υπάρχουσα κατάσταση των σχολικών βιβλιοθηκών της Κύπρου.

Στο Κεφάλαιο 6, αναπτύσσεται ο ρόλος του μάνατζμεντ στις σχολικές βιβλιοθήκες καθώς και οι λειτουργίες που συνιστούν το μάνατζμεντ δηλαδή ο προγραμματισμός, η οργάνωση, η στελέχωση, η διεύθυνση και ο έλεγχος.

Στο Κεφάλαιο 7, παρουσιάζεται η μεθοδολογία της έρευνας, όπου περιγράφεται η μεθοδολογική πορεία της έρευνας καθώς και τα προβλήματα που προέκυψαν στη διάρκεια της διεξαγωγής της.

Στο Κεφάλαιο 8, γίνεται η παρουσίαση αποτελεσμάτων, όπου αναλύονται τα αποτελέσματα της έρευνας.

Στο Κεφάλαιο 9, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα και οι προτάσεις, όπου αναφέρονται τα συμπεράσματα του ερευνητή που πηγάζουν από την έρευνα που πραγματοποίησε. Επιπρόσθετα, κατατίθενται προτάσεις σχετικές με την οργάνωση, αναβάθμιση και εξέλιξη των σχολικών βιβλιοθηκών στην Κύπρο.

Οι βιβλιογραφικές αναφορές επιλέχθηκε να γίνουν με το σύστημα Harvard.

Στο τέλος ακολουθούν τα παραρτήματα. Μια επιστολή της ΚΕΒΕΠ προς τον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού, ένα ψήφισμα της ΚΕΒΕΠ για τις σχολικές βιβλιοθήκες, φωτογραφίες σχολικών βιβλιοθηκών των λυκείων Λεμεσού και ο οδηγός των συνεντεύξεων.

Κεφάλαιο 2: Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Μια σειρά από αξιοσημείωτα βιβλία και άρθρα έχουν δημοσιευτεί τα τελευταία χρόνια για την Οργάνωση και Διοίκηση Σχολικών Βιβλιοθηκών. Μέσω σύντομης βιβλιογραφικής επισκόπησης, οι συγγραφείς κατέγραψαν τις εξής κυρίαρχες τάσεις:

Ο Αντώνης Δ. Μαλλιάρης (2004) στο βιβλίο του «Σχολικές βιβλιοθήκες: υπαρκτές ή ανύπαρκτες», επιχειρεί μέσα από το δοκίμιό του να καταθέσει κάποιες προτάσεις για μια καλύτερη οργάνωση σχολικών βιβλιοθηκών, με στόχο να συμβάλει στην αύξηση βιβλιοφιλίας, σε μια πιο αναβαθμισμένη παιδεία και σε ένα καλύτερο μέλλον για τα παιδιά.

Ο Βασίλης Οικονόμου (1998) στο βιβλίο του «Οι βιβλιοθήκες και ο ρόλος τους», επικεντρώνεται στους σκοπούς και στους στόχους της σχολικής βιβλιοθήκης, στους τρόπους ενθάρρυνσης για χρήση της σχολικής βιβλιοθήκης, στην αξιολόγηση της επιλογής του υλικού της σχολικής βιβλιοθήκης, καθώς και στο ρόλο του σχολικού βιβλιοθηκονόμου. Τέλος, εισηγείται κάποιες προτάσεις για την οργάνωση σχολικής βιβλιοθήκης.

Ο Γιώργος Ε. Δάρδανος (2005) στο βιβλίο του «Οι παπαγάλοι δεν διαβάζουν βιβλία: κείμενα πολιτικής βιβλίου», περιγράφει το πώς βλέπει, οραματίζεται και σκέφτεται τη λειτουργία των βιβλιοθηκών στα σχολεία. Θεωρεί ότι η σχολική βιβλιοθήκη πρέπει να πληροφορεί, να ψυχαγωγεί, να κοινωνικοποιεί όχι μόνο το μαθητή αλλά και τον κάτοικο της ευρύτερης περιοχής. Στο χώρο της θα πρέπει να υπάρχουν οι νέες τεχνολογίες πληροφόρησης, ώστε ο ενδιαφερόμενος να μπορεί να έχει μαζί με τη δυνατότητα χρήσης του διαδικτύου και εύκολη πρόσβαση στα καταχωρημένα βιβλία. Επιπλέον, η βιβλιοθήκη θα είναι και ένας χώρος πολιτισμού, αφού θα προβάλλονται ταινίες, θα γίνονται διαλέξεις από συγγραφείς, παρουσιάσεις εργασιών από μαθητές, συζητήσεις και ούτω καθεξής.

Ο Κυριάκος Ντελόπουλος (2005) στο βιβλίο του «Για τις σχολικές βιβλιοθήκες: 4+3 κείμενα από βιβλιοθηκονομική άποψη», υποστηρίζει ότι η σχολική βιβλιοθήκη πρέπει να εμπλέκεται οργανικά στις πτυχές του σχολικού προγράμματος. Επιπρόσθετα, πρέπει να είναι προσβάσιμη και φιλική στους μαθητές και στο εκπαιδευτικό προσωπικό. Με τα εξωσχολικά βιβλία που παρέχει, βοηθά τον μαθητή και συμβάλλει στη διεύρυνση των γνώσεων του. Εξηγεί ότι η

άγνοια ή η παράλειψη των παραπάνω που θεωρεί ως στοιχειώδεις παράγοντες, τείνει στο να απουσιάζουν οι σχολικές και άλλες βιβλιοθήκες από την πνευματική μας ζωή.

Η Ανθή Κατσιρίκου (2001) στο βιβλίο της «Σύγχρονες τάσεις στην οργάνωση και διοίκηση των βιβλιοθηκών», παρουσιάζει μια διαφορετική προσέγγιση για την οργάνωση και διοίκηση των βιβλιοθηκών, σύμφωνα με τις σύγχρονες θεωρήσεις του μάνατζμεντ. Η συγγραφέας, χρησιμοποιεί θεωρίες, μεθοδολογία και εργαλεία της οργάνωσης και διοίκησης, προσπαθώντας να δώσει λύσεις σε θέματα της βιβλιοθηκονομικής καθημερινής πρακτικής.

Ο William Hannaford (2005) στο άρθρο του «Συμμετοχικό μάνατζμεντ, σωκρατική σοφία και ηθική» παραθέτει τη δική του άποψη για τους παράγοντες που δημιουργούν ένα επιτυχημένο διευθυντή βιβλιοθήκης. Επιπλέον, επικεντρώνεται στην ανάλυση της διοίκησης και οργάνωσης των βιβλιοθηκών υπογραμμίζοντας ότι για να διοικείς σωστά το σημερινό περιβάλλον των βιβλιοθηκών είναι θεμελιώδες ζήτημα, εφόσον ζούμε σε μια εποχή ταχύτατων αλλαγών.

Η Βασιλική Ασκητή (2007) στο άρθρο της «Σχολικές Βιβλιοθήκες του ΥΠΕΠΘ: Λειτουργικές όψεις και προοπτικές ανάπτυξης» υποστηρίζει ότι παρά τα προβλήματα, προοδευτικά, η σχολική βιβλιοθήκη εξελίσσεται σε σημαντικό κομμάτι της νέας εκπαιδευτικής πραγματικότητας, ξεφεύγοντας από την παραδοσιακή λειτουργία της δανειστικής σχολικής βιβλιοθήκης και παίρνοντας ένα νέο, σημαντικό ρόλο, συμπληρωματικό και ενισχυτικό της διδασκαλίας μέσα στην τάξη. Κατόπιν, αναλύει την ιδιαίτερη σημασία που αποκτά η σχολική βιβλιοθήκη στην εκπαιδευτική διαδικασία. Στο τέλος καταλήγει σε προτάσεις που περιγράφουν την αναγκαία υποδομή για τη σύγχρονη εκπαιδευτική διαδικασία και τον τρόπο αξιοποίησής του ολόένα αυξανόμενου γνωστικού κεφαλαίου προς όφελος της γνώσης. Οι σχολικές βιβλιοθήκες τοποθετούνται στο κέντρο του σχολικού περιβάλλοντος και εμφανίζονται ως ένας εξαιρετικά ζωντανός χώρος στον οποίο διαγράφονται δημιουργικές απαντήσεις και νέες προσεγγίσεις στις προκλήσεις της σύγχρονης εποχής.

Η Φωτεινή Σταύρου (2005) στο άρθρο της «Η βιβλιοθήκη ως οργανισμός μάθησης», αναφέρει ότι τα τελευταία χρόνια η τεχνολογική εξέλιξη και η μείωση των οικονομικών πόρων οδηγούν τις βιβλιοθήκες στην αναζήτηση καλύτερων τρόπων οργάνωσης διαδικασιών αλλά και ανθρώπινου δυναμικού, με τελικό στόχο την προσφορά σύγχρονων υπηρεσιών για

τους χρήστες. Παράλληλα, αναλύει τα πέντε στοιχεία θεωρίας του (Senge,1990) τα οποία συντείνουν στη δημιουργία ενός οργανισμού μάθησης. Αυτά τα στοιχεία είναι η αυτοπραγμάτωση, τα νοητικά μοντέλα, το κοινό όραμα, η μάθηση ως ομάδα και η συστημική σκέψη. Στο τέλος τονίζει ότι η θεωρία του οργανισμού μάθησης δεν υποδεικνύει έναν νέο τρόπο οργάνωσης προσωπικού ή λειτουργίας μιας βιβλιοθήκης. Δίνει μια ολιστική άποψη για την οργανωτική αποτελεσματικότητα. Το σημαντικότερο στοιχείο είναι το ανθρώπινο δυναμικό της βιβλιοθήκης που έχει την ευθύνη ατομικά και συλλογικά για τη βέλτιστη ανάπτυξη και την πρόοδο της βιβλιοθήκης.

Ο Π. Ε. Πετράκης (2001) στο άρθρο του «Σχολικές βιβλιοθήκες: τρέχουσα πραγματικότητα και προοπτικές», αναλύει τη σημασία του έργου των σχολικών βιβλιοθηκών. Αναφέρει ότι η σχολική βιβλιοθήκη αποτελεί προϋπόθεση για την πληρέστερη ανάπτυξη του εκπαιδευτικού προγράμματος, για την αποτελεσματικότητα της διδακτικής διαδικασίας, για τη διεύρυνση της μόρφωσης της μαθητικής κοινότητας και την ανάπτυξη των ψυχαγωγικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων της σχολικής κοινότητας στο σύνολό της. Παράλληλα, υπογραμμίζει ότι η αναγνώριση του ρόλου της σχολικής βιβλιοθήκης συμπίπτει με τη ραγδαία ανάπτυξη της γνώσης και της τεχνολογίας καθώς και με την αύξηση της εκδοτικής παραγωγής.

Ο Κώστας Μαν. Σοφούλης (2001) στο άρθρο του «Λειτουργικές προϋποθέσεις επιβιώσεις και ανάπτυξης των σχολικών βιβλιοθηκών: η σχολική βιβλιοθήκη, το παιδαγωγικό υπόδειγμα του σχολικού συστήματος και η σχέση του σχολείου με την τοπική κοινωνία», υποστηρίζει ότι για να ευδοκιμήσουν οι σχολικές βιβλιοθήκες θα πρέπει να συνδυαστούν με ρυθμίσεις του παιδαγωγικού υποδείγματος.

Η Αλεξάνδρα Παπαζόγλου (2001) στο άρθρο της «Ο ρόλος της σχολικής βιβλιοθήκης στη διαμόρφωση σύγχρονων πολιτών», αναφέρει ότι οι σχολικές βιβλιοθήκες πρέπει να είναι βασικός παράγοντας μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδιασμού για την αντιμετώπιση του αναλφαριθμισμού, την υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας και την παροχή πληροφόρησης. Επίσης, θα πρέπει να αποτελεί παράγοντα που προσφέρει στους σημερινούς μαθητές και αυριανούς πολίτες δυνατότητες για οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική τους ανάπτυξη.

Τελειώνοντας τη βιβλιογραφική ανασκόπηση, θα ήθελα να σημειώσω ότι όσον αφορά την οργάνωση και διοίκηση των σχολικών βιβλιοθηκών στην Κύπρο οι μόνες μελέτες που έγιναν ήταν το έτος 1988. Στα επόμενα χρόνια δεν έχει γίνει παρόμοια μελέτη. Γι αυτό και η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία καλείται να καλύψει το συγκεκριμένο κενό.

Κεφάλαιο 3: Χρησιμότητα Σχολικών Βιβλιοθηκών

3. 1. Ορισμός

Η σχολική βιβλιοθήκη ορίζεται ως η συγκεντρωμένη συλλογή βιβλιακού υλικού και μη βιβλιακού υλικού εντός του σχολείου προς υποστήριξη των μαθησιακών αναγκών τόσο των μαθητών όσο και των καθηγητών ή δασκάλων του σχολείου. (Βλάχου, 2004).

Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό η βιβλιοθήκη είναι αναπόσπαστο τμήμα του σχολείου, το οποίο προσφέρει υπηρεσίες μάθησης, πληροφορίες, βιβλία και μη έντυπο υλικό σε όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας, έτσι ώστε να γίνουν σκεπτόμενα άτομα και αποτελεσματικοί χρήστες των πληροφοριών που προέρχονται από τα βιβλία και άλλα μέσα. Δηλαδή, είναι ζωτικό όργανο στην εκπαιδευτική διαδικασία και όχι χωριστή οντότητα απομονωμένη από το σύνολο του σχολικού προγράμματος.

Σύμφωνα με τη Βικιπαίδεια (2008), σχολική βιβλιοθήκη ονομάζουμε τη βιβλιοθήκη η οποία βρίσκεται και λειτουργεί μέσα σε σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στόχος της σχολικής βιβλιοθήκης είναι η στήριξη του εκπαιδευτικού έργου των δασκάλων-καθηγητών και η βοήθεια των μαθητών στις μελέτες και τις εργασίες τους.

3. 2. Αναγκαιότητα ύπαρξης Σχολικών Βιβλιοθηκών στην Κύπρο

Η σημασία του έργου της σχολικής βιβλιοθήκης στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι αναμφίβολα σύνθετη και πολυδιάστατη. Η σχολική βιβλιοθήκη αποτελεί προϋπόθεση για την πληρέστερη ανάπτυξη του εκπαιδευτικού προγράμματος, για την αποτελεσματικότητα της διδακτικής διαδικασίας, για τη διεύρυνση της μόρφωσης της μαθητικής κοινότητας και την ανάπτυξη ψυχαγωγικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων της σχολικής κοινότητας στο σύνολό της.

Η αναγνώριση του ρόλου της σχολικής βιβλιοθήκης συμπίπτει με τη ραγδαία ανάπτυξη της γνώσης και της τεχνολογίας καθώς και με την αύξηση της εκδοτικής παραγωγής. Επίσης, συμπίπτει με τη στροφή από τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας με τα ενιαία υποχρεωτικά αναλυτικά προγράμματα και τις εξετάσεις με βάση το μοναδικό σχολικό εγχειρίδιο, προς τα εκπαιδευτικά συστήματα όπου ο μαθητής καλείται να εντοπίσει, να κατανοήσει και να αξιοποιήσει όλη τη διαθέσιμη γνώση.

Επιπλέον, οι σχολικές βιβλιοθήκες όταν βέβαια είναι σωστά οργανωμένες και λειτουργούν ορθολογικά, διαδραματίζουν ένα πολύ σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της βιβλιοφιλίας ανάμεσα στους μαθητές. Αν εμπλουτίζονται διαρκώς με τα κατάλληλα βιβλία και λειτουργούν αποτελεσματικά, μπορούν να αποτελέσουν πόλο έλξης για τη νεολαία γενικά και όχι μόνο για τους μαθητές. Εκτός της προφανούς ωφέλειας που προσφέρουν, δηλαδή της ανάπτυξης της βιβλιοφιλίας, μπορούν να λειτουργήσουν και ως πολιτιστικό κέντρο από όπου θα εκπορεύονται πολλές και ποικίλες πολιτιστικές εκδηλώσεις, όπως παρουσιάσεις νέων βιβλίων, συγγραφέων, ομιλίες, συζητήσεις για το βιβλίο και τον πολιτισμό γενικότερα.

Παράλληλα, η σχολική βιβλιοθήκη είναι απαραίτητη σε κάθε σχολείο γιατί αποτελεί:

- ✓ για τους μαθητές: χώρο μάθησης, πληροφόρησης, γνωριμίας και εξοικείωσης με το βιβλίο και την κοινωνία της πληροφορίας. Καλλιεργεί τη φιλομάθειά τους και τους εφοδιάζει με βασικές δεξιότητες, ώστε να υποκαθιστά για αυτούς εύκολη την προσέγγιση και την αποτελεσματική χρήση της γνώσης.
- ✓ για τους εκπαιδευτικούς: πηγή πληροφόρησης και κατάλληλο μέσο για το σχεδιασμό νέων μεθοδολογιών στις διαδικασίες μάθησης.
- ✓ για το εκπαιδευτικό σύστημα: τρόπο προώθησης της αναβάθμισης του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος του σχολείου και της αναμόρφωσης των προγραμμάτων σπουδών μέσω της ένταξης της σχολικής βιβλιοθήκης.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι τα τελευταία εικοσιπέντε χρόνια οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες ξεκίνησαν την υλοποίηση του θεσμού της σχολικής βιβλιοθήκης προκειμένου να εναρμονίσουν το εκπαιδευτικό το υς σύστημα με τις νέες θεωρήσεις μάθησης και τις νέες τεχνολογικές εξελίξεις. Η κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης στην οποία ζούμε απαιτεί από τον πολίτη νέες δεξιότητες τις οποίες δεν προσέφεραν τα παραδοσιακά εκπαιδευτικά συστήματα.

Η εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες και τη δυνατότητα αναζήτησης, αξιολόγησης και χρήσης της σωστής πληροφορίας αποτελούν πλέον μέσα επιβίωσης σε μια κοινωνία όπου η γνώση εξελίσσεται με ταχύτατο ρυθμό. Η ανάγκη του να μαθαίνει κανείς πώς να μαθαίνει και να μπορεί να εκπαιδευτεί διά βίου, είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για την επιτυχή συμμετοχή στη σημερινή κοινωνία.

Η σχολική βιβλιοθήκη με την ένταξή της στο αναλυτικό πρόγραμμα εφοδιάζει τους μαθητές με αυτές ακριβώς τις δεξιότητες που απαιτούνται για τη διά βίου εκπαίδευση, αναπτύσσει τη φαντασία τους και τους προσφέρει τη δυνατότητα να ζήσουν ως υπεύθυνοι πολίτες.

Όπως διακηρύσσει και το Μανιφέστο¹ για τη σχολική βιβλιοθήκη του International Federation of Library Associations and Institutions, οι υπηρεσίες της σχολικής βιβλιοθήκης πρέπει να προσφέρονται σε όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας ανεξάρτητα από ηλικία, φυλή, φύλο, θρησκεία, εθνικότητα, γλώσσα, επαγγελματική ή κοινωνική θέση.

Στη σημερινή Κύπρο η σχολική βιβλιοθήκη μπορεί να διαδραματίσει ουσιαστικό ρόλο στη δημιουργία ενός τύπου πολίτη που μπορεί να παρακολουθεί τις συνεχείς εξελίξεις σε όλα τα επίπεδα. Παράλληλα, μπορεί να βοηθήσει στην εξισορρόπηση των διαφορών που έχουμε με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως προς τη χρήση νέων τεχνολογιών.

Τέλος, μπορεί να λειτουργήσει πολύ θετικά στην εκπαίδευση και ενσωμάτωση των μειονοτήτων που ζούνε στο νησί μας και να συντελέσει μαζί με την αλλαγή του προσανατολισμού της εκπαίδευσης στην ομαλή ένταξή τους στην κυπριακή κοινωνία.

Η σχολική βιβλιοθήκη λοιπόν, πρέπει να αποτελεί βασικό παράγοντα μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδιασμού για την αντιμετώπιση του αναλφαβητισμού, την υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας και την παροχή πληροφόρησης. Είναι αναγκαίο, να προσφέρει στους σημερινούς μαθητές και αυριανούς πολίτες δεξιότητες για την οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική ανάπτυξή τους και κατ' επέκταση της χώρας τους.

¹ IFLA/UNESCO (2004). School Library Manifesto. Διαθέσιμο στο <http://ifla.org/pubs/manifest.htm>

Κεφάλαιο 4: Οι Σχολικές Βιβλιοθήκες στην Ευρώπη

Στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες οι σχολικές βιβλιοθήκες κατέχουν πρωτεύοντα ρόλο. Το εγχείρημα της ίδρυσης και στήριξης της λειτουργίας των βιβλιοθηκών σε κάθε σχολική μονάδα της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης παίρνει «σάρκα και οστά», μόνο όταν υπάρχει σωστός προγραμματισμός, μεθοδικότητα, άρτια οργάνωση και σαφής πολιτική βούληση αποτυπωμένη σε νομοθετικά και θεσμικά κείμενα.

4. 1. Η περίπτωση της Δανίας

Στη Δανία, χώρα που χαρακτηρίζεται από εκτεταμένο δίκτυο Σχολικών Βιβλιοθηκών, το οποίο καλύπτει κάθε σχολική μονάδα, η συνεργασία μεταξύ υπεύθυνων Σχολικών Βιβλιοθηκών και εκπαιδευτικών και η εφαρμογή μαθητοκεντρικών και ενεργητικών προτύπων μάθησης έχουν γίνει πράξη, με αποτέλεσμα οι σχολικές βιβλιοθήκες να έχουν μετεξελιχθεί σε αυτό που οι Δανοί αποκαλούν «κέντρα παιδαγωγικών υπηρεσιών»². Δεν είναι τυχαίο ότι αυτές οι σχολικές βιβλιοθήκες, ή «κέντρα παιδαγωγικών υπηρεσιών», στελεχώνονται από βιβλιοθηκονόμους που έχουν πτυχίο παιδαγωγικών σπουδών. Παράλληλα δίνεται ιδιαίτερο βάρος στον παιδαγωγικό τους ρόλο υποστηρίζοντας τους μαθητές, όχι μόνο στις εργασίες και στα projects τους, αλλά και για να τους μαθαίνουν πώς να χρησιμοποιούν τις κατάλληλες πληροφοριακές τεχνολογίες και πώς να κρίνουν υπεύθυνα και κριτικά τις πληροφορίες που ανακτούν. (Morris, 2003). Ενισχύοντας τον παιδαγωγικό αυτό ρόλο των βιβλιοθηκών, είναι υποχρεωτική για τους μαθητές η ολοκλήρωση μιας ατομικής έρευνας πριν αποφοιτήσουν από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ενώ στις προηγούμενες τάξεις εξασφαλίζεται ότι θα έχουν αποκτήσει εμπειρία με μικρότερης έκτασης έρευνες και εργασίες. Το θέμα που φαίνεται να απασχολεί τελευταία τη Δανία είναι η μορφή της σχεδιασμένης σύνδεσης των σχολικών και δημόσιων βιβλιοθηκών σε ένα κοινό δίκτυο. Ο λόγος είναι ότι αναγνωρίζεται η συνεργασία μεταξύ των διαφόρων τύπων βιβλιοθηκών για πιο αποτελεσματικές υπηρεσίες προς την εκπαίδευση, την ερευνητική κοινότητα και το γενικό κοινό. Επιπλέον, μέσω αυτής της συνεργασίας προσεγγίζεται ένας ορθολογικότερος οικονομικός προγραμματισμός που θα εξοικονομεί πόρους στο σύνολο.

Στη Δανία υπάρχουν 275 δήμοι και είναι υπεύθυνοι για τη σωστή λειτουργία των βιβλιοθηκών και για την οικονομική τους στήριξη με αποφάσεις των δημοτικών συμβουλίων

² Morris, P. 2003. School Library Media Centers in Denmark. Knowledge Quest.31 (5): 39-41

των δήμων. Σε κάθε σχολείο υπάρχει Διοικητικό Συμβούλιο, που αποτελείται από 10-12 άτομα, γονείς, δασκάλους, μαθητές και τον διευθυντή και είναι υπεύθυνο για τον προγραμματισμό και τη διαχείριση του προϋπολογισμού της βιβλιοθήκης.

4. 2. Η περίπτωση της Φιλανδίας

Στη Φιλανδία οι δαπάνες για την εκπαίδευση ανέρχονται σε ποσοστό 5,2% του Α.Ε.Π. Εκεί τα σχολεία λειτουργούν με ευθύνη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης υπό την εποπτεία του Υπουργείου Παιδείας. (Μπαμπινιώτης, 2007).

Η οικονομική και κοινωνική ευημερία της Φιλανδίας βασίζεται σε ένα δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα που προάγει την ισότητα στη σχολική επίδοση, την ευημερία των μαθητών, την εκπαιδευτική καινοτομία, και την εφαρμογή της γνώσης στην καθημερινή ζωή. Ο κεντρικός πυλώνας της φινλανδικής εκπαιδευτικής πολιτικής είναι η ισότητα μεταξύ των διαφορετικών ομάδων του πληθυσμού, σε ό,τι αφορά την σχολική επίδοση. Κάθε παιδί απαιτείται να φθάσει σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο βασικών γνώσεων και ικανοτήτων/δεξιοτήτων. (Πράμας, 2008).

Σε κάθε σχολική μονάδα στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση υπάρχει και λειτουργεί οργανωμένη σχολική βιβλιοθήκη, στην οποία υπεύθυνος είναι βιβλιοθηκονόμος είτε εκπαιδευόμενος δάσκαλος. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση χρηματοδοτεί και συντηρεί την ανάπτυξη και λειτουργία των σχολικών βιβλιοθηκών. Και στην περίπτωση αυτής της χώρας η εκπαιδευτική διαδικασία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις παρεχόμενες υπηρεσίες της Βιβλιοθήκης.

4. 3. Η περίπτωση της Ολλανδίας

Οι μεταρρυθμίσεις που σημειώθηκαν τα τελευταία χρόνια στην Παιδεία είχαν ως αποτέλεσμα την εισαγωγή της τεχνολογίας της πληροφορίας και των επικοινωνιών. Το γεγονός αυτό οδήγησε πολλά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη δημιουργία σχολικών βιβλιοθηκών. Τα περισσότερα σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης διαθέτουν μια μικρή βιβλιοθήκη, η οποία οφείλει κατά ένα σημαντικό βαθμό τη λειτουργία της στους γονείς και τους εθελοντές.

4. 4. Η περίπτωση της Γαλλίας

Στη Γαλλία από το 1968, που άλλαξε το εκπαιδευτικό σύστημα, η Βιβλιοθήκη ή καλύτερα το Κέντρο Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης (Centre de Documentation et d' Information) (Σινά,

1988), βρίσκεται στο κέντρο του σχολείου τόσο από αρχιτεκτονική άποψη όσο και σε σχέση με την εκπαιδευτική διαδικασία. Υπεύθυνος είναι ο «Τεκμηριωτής», ο οποίος είναι μέλος του εκπαιδευτικού συστήματος και σχολικός σύμβουλος. Ο ρόλος που διαδραματίζει είναι πολύ βασικός. Διαχειρίζεται τον προϋπολογισμό του Κέντρου, είναι υπεύθυνος για τις παραγγελίες, σχεδιάζει προγράμματα, οργανώνει εκδηλώσεις, διδάσκει δεξιότητες χρήσης της βιβλιοθήκης κτλ. Το εκπαιδευτικό σύστημα βασίζεται στην ερευνητική εργασία των μαθητών. Κάθε σχολική μέρα οι μαθητές έχουν στη διάθεσή τους 1-2 ώρες για να επισκεφτούν τη βιβλιοθήκη και να προετοιμάσουν τα μαθήματά τους. Η βιβλιοθήκη και σε αυτή την περίπτωση αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο λειτουργίας του γαλλικού εκπαιδευτικού συστήματος (Σακελλαρίου, 1998).

4. 5. Η περίπτωση της Αγγλίας

Στην Αγγλία οι σχολικές βιβλιοθήκες λειτουργούν με σχεδόν παρόμοιο τρόπο. Υπάρχει ο Οργανισμός Σχολικών Βιβλιοθηκών (School Library Association-SLA), ένας ανεξάρτητος μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα οργανισμός που ιδρύθηκε το 1937 και συνεχώς υποστηρίζει και ενθαρρύνει οποιονδήποτε εργάζεται στις σχολικές βιβλιοθήκες, φροντίζει για τις κατάλληλες παροχές προς τις σχολικές βιβλιοθήκες και τις υπηρεσίες τους. (Αρβανίτης, 2002).

Κλείνοντας αξίζει να σημειωθεί ότι στην Ευρώπη λειτουργούν περισσότερες από 100.000 βιβλιοθήκες στις οποίες ασχολούνται 250.000 εργαζόμενοι. Οι βιβλιοθήκες αυτές αποτελούν σοβαρό κεφάλαιο, στην πορεία οργάνωσης προηγμένων μεθόδων διασύνδεσης και πρόσβασης στη γνώση, με συνεισφοράς κατά 0.4% στο ευρωπαϊκό ακαθάριστο προϊόν και σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη της μάθησης με αποτέλεσμα να καταπολεμούν τους νέους κινδύνους φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

Κεφάλαιο 5: Οι Σχολικές Βιβλιοθήκες στην Κύπρο

5.1. Η υπάρχουσα κατάσταση των σχολικών βιβλιοθηκών στην Κύπρο

Η γενική εικόνα που παρουσιάζουν σήμερα οι σχολικές βιβλιοθήκες στα δημόσια σχολεία της Κύπρου απέχει πολύ απ' το να πλησιάζει το μέσο επίπεδο των σχολικών βιβλιοθηκών των υπόλοιπων Ευρωπαϊκών κρατών. Από την απλή καταγραφή της κατάστασης των σχολικών βιβλιοθηκών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μπορούν εύκολα να συναχθούν τα εξής:

1. Σε πολλά σχολεία δεν υπάρχουν καθόλου σχολικές βιβλιοθήκες. Σε αρκετές περιπτώσεις απουσιάζει εντελώς κάποιος κατάλληλος χώρος, ενώ ανασταλτικό παράγοντα αποτελεί η προσωρινότητα του προσωπικού, που ιδιαίτερα στα γυμνάσια αλλάζει σχεδόν κάθε χρόνο.
2. Σε ορισμένα σχολεία υπάρχουν σχολικές βιβλιοθήκες που ενώ δημιουργήθηκαν με φιλόδοξους στόχους, δεν υπήρξε συνέχεια με αποτέλεσμα να εγκαταλειφθούν παντελώς. Η συλλογή των βιβλίων είναι μικρή και αποτελείται από ξεπερασμένα βοηθήματα σχολικών εγχειριδίων, από παλιά βιβλία ή ακόμη και με βιβλία ακατάλληλα για τη σχολική βιβλιοθήκη ή για την ηλικία των παιδιών. Δυστυχώς δε γίνεται καμιά ανανέωση ή εμπλουτισμός της συλλογής της βιβλιοθήκης. Αυτές οι βιβλιοθήκες είναι ελάχιστα ελκυστικές για τους μαθητές και δικαιολογημένα δε λειτουργούν ως δανειστικές.
3. Σε αρκετά σχολεία, τα έπιπλα των βιβλιοθηκών βρίσκονται σε ακατάλληλους χώρους, όπως σε κάποιο διάδρομο ή κάτω από τις σκάλες, σε μικρές αποθήκες, ακόμη και στο γραφείο του Διευθυντή. Έτσι, είναι αδύνατον οι μαθητές να έχουν πρόσβαση στη συλλογή της βιβλιοθήκης και οι βιβλιοθήκες πάλι λειτουργούν ως μη δανειστικές.
4. Σε ορισμένα παλιά σχολεία με παράδοση, υπάρχουν αξιόλογες βιβλιοθήκες με πολύ σημαντικές εκδόσεις, που προέρχονται κυρίως από δωρεές. Οι βιβλιοθήκες αυτές όμως δε λειτουργούν και δεν μπορούν να λειτουργήσουν ως δανειστικές γιατί τα βιβλία τους είναι συνήθως σπάνια και έχουν συλλεκτική αξία.
5. Δυστυχώς σε ελάχιστα μόνο σχολεία υπάρχουν βιβλιοθήκες με ποικιλία βιβλίων που λειτουργούν ως δανειστικές. Η ύπαρξη και η λειτουργία τους οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος στο ενδιαφέρον που δείχνουν οι Διευθυντές των σχολείων για τις βιβλιοθήκες τους προσπαθώντας να τις αναδείξουν. Το πρόβλημα που υπάρχει και σε αυτές τις βιβλιοθήκες είναι η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού, δηλαδή

βιβλιοθηκονόμων. Όσο φιλότιμες και να είναι οι προσπάθειες των επιμελητριών είτε των δασκάλων ή καθηγητών που εργάζονται σε αυτές τις βιβλιοθήκες, εντούτοις δεν υπάρχει σωστή οργάνωση της βιβλιοθήκης χωρίς την αρωγή εξειδικευμένου βιβλιοθηκονόμου.

6. Σε αρκετά δημοτικά σχολεία της Κύπρου υπάρχουν πολύ μικρές βιβλιοθήκες με μικρές συλλογές στις περισσότερες τάξεις και ο υπεύθυνος της βιβλιοθήκης είναι ο δάσκαλος της συγκεκριμένης τάξης.
7. Στα περισσότερα λύκεια της Κύπρου έχει εγκατασταθεί στις βιβλιοθήκες τους το αυτόματο σύστημα μηχανογράφησης βιβλιοθηκών ΑΒΕΚΤ³. Τα βιβλία μηχανογραφούνται από επιμελήτριες που έχουν παρακολουθήσει κάποια σεμινάρια όσον αφορά το σύστημα αυτό και όχι από βιβλιοθηκονόμους. Αν χρησιμοποιείται κάποιο σύστημα ταξινόμησης των βιβλίων, κυρίως χρησιμοποιείται το σύστημα ταξινόμησης Dewey⁴. Οι επιλογές των βιβλίων γίνονται κυρίως από τους καθηγητές με κονδύλι που τους παρέχεται από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Το κονδύλι για κάθε βιβλιοθήκη ποικίλει ανάλογα με τις ανάγκες και τις απαιτήσεις της κάθε βιβλιοθήκης και κάθε χρόνο μπορεί να είναι διαφορετικό. Είναι πασιφανές ότι τα κονδύλια που παρέχει το κράτος για τις σχολικές βιβλιοθήκες είναι ελάχιστα. Για τη σχολική χρονιά 2011-2012 το κονδύλι ήταν χαμηλότερο λόγω της οικονομικής κρίσης. Οι βιβλιοθήκες χρησιμοποιούνται κυρίως από τους μαθητές, τους καθηγητές και σπάνια από εξωτερικούς χρήστες.
8. Έχουν γίνει προσπάθειες από την ΚΕΒΕΠ⁵ με επιστολή⁶ που έχει σταλεί προς το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού που αποσκοπούσε στη στελέχωση των σχολικών βιβλιοθηκών από πτυχιούχους βιβλιοθηκονόμους. Επίσης, υποβλήθηκε ψήφισμα⁷ για τις σχολικές βιβλιοθήκες από την ΚΕΒΕΠ σε γενική συνέλευση. Τέλος αξίζει να σημειωθεί ότι σε συνάντηση που είχε το Διοικητικό Συμβούλιο της ΚΕΒΕΠ στις 14 Οκτωβρίου 2009 με τον Υπουργό Παιδείας κ. Ανδρέα Δημητρίου, ένα από τα θέματα της ατζέντας αφορούσε την αναβάθμιση των σχολικών βιβλιοθηκών.

³ ΑΒΕΚΤ. Σύστημα Αυτοματισμού Βιβλιοθηκών Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης. Στα πλαίσια της νέας σύμβασης που υπογράφηκε το Μάιο του 2009 με το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης της Ελλάδος έγινε εγκατάσταση του αναβαθμισμένου αυτοματοποιημένου συστήματος σε 45 σχολικές, δημοτικές, κοινοτικές βιβλιοθήκες της Κύπρου.

⁴ Δεκαδικό Σύστημα Ταξινόμησης Dewey (Dewey Decimal Classification-DDC), το οποίο αναπτύχθηκε από τον Μέλβιλ Ντιούι το 1878.

⁵ ΚΕΒΕΠ. Κυπριακή Ένωση Βιβλιοθηκονόμων-Επιστημόνων Πληροφόρησης. Διαθέσιμο στο: <http://kebep.blogspot.com>

⁶ Βλ. Παράρτημα 1

⁷ Βλ. Παράρτημα 2

9. Επιπρόσθετα, έχει ζητηθεί από την Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας, μέσω των Πολιτιστικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας να στελεχωθούν 2 βιβλιοθήκες, κάθε επαρχίας της Κύπρου με βιβλιοθηκονόμους.

Όλες οι παραπάνω διαπιστώσεις, σχετικά με την κατάσταση των σχολικών βιβλιοθηκών στην Κύπρο σήμερα είναι πολύ γενικές. Υπάρχει ένα μεγάλο πλήθος παραλλαγών και σχετικών καταστάσεων. Είναι όμως γεγονός αναμφισβήτητο ότι οι σωστά οργανωμένες και ενεργοποιημένες σχολικές βιβλιοθήκες αποτελούν εξαίρεση.

Ακολουθεί παράδειγμα:

Η υπάρχουσα κατάσταση των σχολικών βιβλιοθηκών της επαρχίας Λεμεσού. Παρατίθεται ενδεικτική λίστα των σχολικών βιβλιοθηκών των λυκείων της Λεμεσού⁸ και ο σημερινός τρόπος λειτουργίας τους.

1. Λανίτειο Λύκειο Α'

Τίτλοι: 25000

Ενημέρωση: 2011

Σύστημα Μηχανογράφησης: ABEKT

Επιλογή Βιβλίων: από καθηγητές

Κονδύλι: από Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού €300

Ώρες Λειτουργίας: 9:00-13:00 (Δευτέρα-Παρασκευή)

Βιβλιοθηκονόμος: όχι. Επιμελήτρια

Χρησιμοποιείται: πολύ από μαθητές και καθηγητές, λίγο από εξωτερικούς χρήστες (Βλέπε Παράρτημα 3)

2. Λανίτειο Λύκειο Β'

Τίτλοι: 15000

Ενημέρωση: 2011

Σύστημα Μηχανογράφησης: ABEKT

Επιλογή Βιβλίων: από Επιτροπή Καθηγητών

Κονδύλι: από Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού €760

Ώρες Λειτουργίας: μικρά και μεγάλα διαλείμματα

⁸ για σκοπούς της διατριβής μου έχω επισκεφτεί όλες τις βιβλιοθήκες των λυκείων της επαρχίας Λεμεσού και έχω μιλήσει με τους υπεύθυνους των βιβλιοθηκών για τον τρόπο λειτουργίας της κάθε βιβλιοθήκης. Έχουν φωτογραφηθεί όλες οι βιβλιοθήκες πλην της βιβλιοθήκης του Λυκείου Αγίου Νικολάου που δε μου παραχωρήθηκε άδεια φωτογράφησής της.

Βιβλιοθηκονόμος: όχι. Καθηγητής

Χρησιμοποιείται: αρκετά από μαθητές και καθηγητές

(Βλέπε Παράρτημα 4)

3. Λύκειο Αγίου Αντωνίου

Τίτλοι: δε γνωρίζουν

Ενημέρωση: 2011

Σύστημα Μηχανογράφησης: δεν υπάρχει

Επιλογή Βιβλίων: από καθηγητές

Κονδύλι: από Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού €700

Ώρες Λειτουργίας: το μεγάλο διάλειμμα

Βιβλιοθηκονόμος: όχι. Καθηγήτρια

Χρησιμοποιείται: λίγο από μαθητές, αρκετά από καθηγητές

(Βλέπε Παράρτημα 5)

4. Λύκειο Αγίου Ιωάννη

Τίτλοι: 3000

Ενημέρωση: 2011

Σύστημα Μηχανογράφησης: ABEKT- ακόμη να ξεκινήσει η μηχανογράφηση

Επιλογή Βιβλίων: Υπεύθυνη Καθηγήτρια Βιβλιοθήκης και Βοηθός Διευθυντής

Κονδύλι: από Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού €300, τις προηγούμενες χρονιές €800

Ώρες λειτουργίας: καθημερινά στα διαλείμματα

Βιβλιοθηκονόμος: όχι. Καθηγήτρια, εθελοντές μαθητές

Χρησιμοποιείται: αρκετά από μαθητές και καθηγητές

(Βλέπε Παράρτημα 6)

5. Λύκειο Αγίου Νικολάου

Τίτλοι: 10000

Ενημέρωση: 2011

Σύστημα Μηχανογράφησης: δεν υπάρχει

Επιλογή Βιβλίων: από καθηγητές

Κονδύλι: εξαρτάται από τη χρονιά. Από Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (€200, €400, €700)

Ώρες Λειτουργίας: 2 φορές την εβδομάδα το μεγάλο διάλειμμα
Βιβλιοθηκονόμος: όχι. Καθηγήτρια, Ομάδα εθελοντών μαθητών
Χρησιμοποιείται: λίγο από μαθητές. Για να τους προσεγγίσουν κάνουν διάφορες δραστηριότητες.

6. Λύκειο Αγίου Σπυρίδωνα

Τίτλοι: 5200

Ενημέρωση: 2011

Σύστημα Μηχανογράφησης: δεν υπάρχει

Επιλογή βιβλίων: Επιτροπή Βιβλιοθήκης

Κονδύλι: από Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού €380

Ώρες Λειτουργίας: δεν υπάρχουν συγκεκριμένες ώρες λειτουργίας

Βιβλιοθηκονόμος: όχι. Επιμελήτριες

Χρησιμοποιείται: λίγο από μαθητές και καθηγητές

(Βλέπε Παράρτημα 7)

7. Λύκειο Αγίας Φυλάξεως

Τίτλοι: 5654

Ενημέρωση: 2011

Σύστημα Μηχανογράφησης: ABEKT- ακόμη να ξεκινήσει η μηχανογράφηση

Επιλογή Βιβλίων: Καθηγητές φιλόλογοι

Κονδύλι: από Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού €300. Πέρσι ήταν €1700

Ώρες Λειτουργίας: μεγάλο διάλειμμα

Βιβλιοθηκονόμος: όχι. Επιμελήτριες

Χρησιμοποιείται: αρκετά από μαθητές και καθηγητές

(Βλέπε Παράρτημα 8)

8. Λύκειο Λινόπετρας

Τίτλοι: 7000

Ενημέρωση: 2011

Σύστημα Μηχανογράφησης: έχουν δικό τους σύστημα που δημιούργησε μαθητής τους

Επιλογή Βιβλίων: από Συντονιστή Βιβλιοθήκης ο οποίος έρχεται σε επικοινωνία με τους καθηγητές

Κονδύλι: από Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού €1000-€1500. Αν τα χρήματα δεν είναι αρκετά, κάνουν παζάρι πουλώντας παλιά βιβλία, ή βιβλία που υπάρχουν σε πολλά αντίτυπα και με τα χρήματα που μαζεύουν ανανεώνουν τη συλλογή τους.

Ώρες Λειτουργίας: πρώτο και δεύτερο διάλειμμα

Βιβλιοθηκονόμος: όχι. Καθηγήτρια και Ομάδα εθελοντών μαθητών

Χρησιμοποιείται: πολύ από μαθητές, καθηγητές, τη σχολική εφορία και από τις καθαρίστριες του σχολείου. Μία φορά την εβδομάδα διοργανώνονται εκδηλώσεις στη βιβλιοθήκη. Παρουσιάσεις συγγραφέων, παρουσιάσεις εργασιών μαθητών, πειράματα κλπ.

(Βλέπε Παράρτημα 9)

9. Λύκειο Αποστόλων Πέτρου και Παύλου

Τίτλοι: δε γνωρίζουν

Ενημέρωση: 2011

Σύστημα Μηχανογράφησης: ABEKT

Επιλογή Βιβλίων: από καθηγητές

Κονδύλι: από Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού €360

Ώρες Λειτουργίας: διαλείμματα

Βιβλιοθηκονόμος: Καθηγήτρια και Επιμελήτρια (εναλλάξ)

Χρησιμοποιείται: αρκετά από μαθητές και καθηγητές

(Βλέπε Παράρτημα 10)

10. Λύκειο Πολεμιδιών

Τίτλοι: 14898

Ενημέρωση: 2011

Σύστημα Μηχανογράφησης: έχουν δικό τους σύστημα

Επιλογή Βιβλίων: Καθηγητές

Κονδύλι: €380

Ώρες Λειτουργίας: καθημερινά το μεγάλο διάλειμμα

Βιβλιοθηκονόμος: όχι. Καθηγητής και επιμελήτρια

Χρησιμοποιείται: λίγο από μαθητές και καθηγητές

(Βλέπε Παράρτημα 11)

Κεφάλαιο 6: Οργάνωση και Διοίκηση Σχολικών Βιβλιοθηκών

6.1. Ορισμοί

«Το μάνατζμεντ» συνίσταται στις λειτουργίες του προγραμματισμού (programming), της οργάνωσης (organizing), της στελέχωσης (staffing), της διοίκησης ή διεύθυνσης των ανθρώπων (directing) και του ελέγχου (control). Η άσκηση αυτών των λειτουργιών είναι απαραίτητη για την επίτευξη στόχων μέσω της αποτελεσματικής αξιοποίησης των διαθέσιμων πόρων. (Μπουραντάς,1992).

«Η διοίκηση βιβλιοθηκών και κέντρων πληροφόρησης» είναι ένα ευρύ πεδίο και συμπεριλαμβάνει σχεδόν όλες τις δραστηριότητες που αναλαμβάνουν τα μέλη του προσωπικού, συμπεριλαμβανομένων της τεχνολογίας πληροφοριών, της ανάπτυξης συλλογών, της διοίκησης προσωπικού, της σύνταξης προϋπολογισμού και της διαχείρισης των εγκαταστάσεων. Τα τελευταία τριάντα χρόνια, με την εμφάνιση των υπολογιστών και των διάφορων ηλεκτρονικών μεθόδων διάχυσης των πληροφοριών, η διοίκηση των πληροφοριών και των κέντρων πληροφόρησης γίνεται ολοένα και περισσότερο σύνθετη. (Hannaford, 2004).

6.2. Προγραμματισμός Σχολικών Βιβλιοθηκών

Όταν λέμε **Προγραμματισμός (Planning)**, εννοούμε την ανάπτυξη μιας δομής προγράμματος για ένα οργανισμό. Η διαδικασία αρχίζει με την εξέταση των στόχων του οργανισμού και μπορεί να εμπεριέχει επισκόπηση και συστημική ανάλυση. Η δομή του προγράμματος αποτελεί τη βάση του σχεδιασμού και της εξέλιξης του προϋπολογισμού.

Για να πετύχει ο προγραμματισμός σε ένα οργανισμό και στην περίπτωσή μας στις σχολικές βιβλιοθήκες, όσοι εργάζονται σε αυτές πρέπει να έχουν κοινές αντιλήψεις όσον αφορά το όραμα της βιβλιοθήκης, την αποστολή της, τους στόχους και τους σκοπούς της καθώς και τις στρατηγικές της.

Ένα από τα βασικά στοιχεία μιας σχολικής βιβλιοθήκης είναι το *κοινό όραμα*. Με το κοινό όραμα δημιουργείται το αίσθημα της αφοσίωσης σε μια ομάδα, αναπτύσσεται κοινή εικόνα για το μέλλον που επιθυμεί να δημιουργήσει η ομάδα και τις αρχές και τις προοπτικές που θα τη βοηθήσουν να το κατακτήσει. Κάθε όραμα θα πρέπει να περιέχει τρία στοιχεία που

καθορίζουν για πιο λόγο υπάρχει ο οργανισμός και σε τι πρέπει να επικεντρώνονται τα μέλη του οργανισμού. Η εξίσωση είναι *όραμα*= *αποστολή* + *στρατηγική* + *κουλτούρα*. Το όραμα των σχολικών βιβλιοθηκών είναι να τοποθετούνται στο κέντρο του σχολικού περιβάλλοντος και να εμφανίζονται ως ένας εξαιρετικά ζωντανός χώρος στον οποίο θα διαγράφονται δημιουργικές απαντήσεις και νέες προσεγγίσεις στις προκλήσεις της σύγχρονης εποχής.

Αποστολή είναι η παράμετρος που απαντάει στην ερώτηση «γιατί υπάρχει οργανισμός και γιατί λειτουργεί;». Πρέπει να βρίσκεται πάνω από τα συμφέροντα των ομάδων και να χρειάζεται ελάχιστη επεξήγηση. Πρέπει να δείχνει γιατί ένας οργανισμός είναι διαφορετικός. Η αποστολή των σχολικών βιβλιοθηκών θα αναπτυχθεί περαιτέρω πιο κάτω.

Με τον όρο *στρατηγική* εννοούμε την τακτική που ακολουθεί ο οργανισμός για να είναι λειτουργικός ώστε να πετύχει τους στόχους του. Καθορίζει την εργασία και τα χαρακτηριστικά που έχει αλλά και όσα σχεδιάζει να αναπτύξει. Η σχολική βιβλιοθήκη πρέπει να συμμετέχει ενεργά σε οποιαδήποτε στρατηγική βελτίωσης του μορφωτικού επιπέδου, εκπαίδευσης, παροχής πληροφόρησης, οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης. Γι αυτό απαιτείται μια καλοστημένη συλλογή, κατάλληλες εγκαταστάσεις για ανάγνωση και μελέτη καθώς και πρόσβαση σε σχετικές πληροφορίες. Πρέπει να διαθέτει επαρκή και συνεχή χρηματοδότηση για εκπαιδευμένο προσωπικό, υλικό, τεχνολογίες και εγκαταστάσεις και το σημαντικότερο να παρέχει δωρεάν τις υπηρεσίες της.

Κουλτούρα είναι οι αξίες του οργανισμού που καθοδηγούν και διατηρούν τη συμπεριφορά που μεταφέρει το σκοπό και τη στρατηγική σε πράξεις. Οι αξίες της σχολικής βιβλιοθήκης θα πρέπει να στηρίζονται στην ανοικτή πρόσβαση (open access), στη γνώση για να δίνουν τη δυνατότητα στους χρήστες της να έχουν πρόσβαση στις πλέον σύγχρονες πηγές γνώσης και πληροφόρησης.

Γενικότερα ο προγραμματισμός μιας σχολικής βιβλιοθήκης βασίζεται σε σταθερές που αποτελούν το σκελετό της πολιτικής της κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να αναφερόμαστε σε πρότυπα τυποποίησης. Βασικά στοιχεία αυτής της τυποποίησης είναι τα εξής: αποστολή, στόχος, σκοπός, δραστηριότητα, διαδικασία.

Σχήμα 1 Ιεραρχία σκοπών⁹

Στις παραπάνω έννοιες για την επιτυχία θετικού αποτελέσματος υπάρχει ιεραρχία (για την εκκίνηση από κάτω προς τα πάνω, για την πραγμάτωση από πάνω προς τα κάτω) και αλληλεξάρτηση. Μια άλλη έννοια που δημιουργεί τις προϋποθέσεις για τη θετική ή αρνητική εφαρμογή των παραπάνω είναι η πολιτική. Το σχήμα 1 δείχνει αυτή την ιεραρχία.

Ας εξετάσουμε χωριστά τις παρακάτω έννοιες:

Η αποστολή μιας σχολικής βιβλιοθήκης ορίζεται ως η υπέρτατη σκέψη για την επιλογή, απόκτηση, οργάνωση και διατήρηση βιβλιακού ή μη βιβλιακού υλικού και τη διάδοση των αξιών που υπάρχουν απ' αυτό το υλικό στην σχολική κοινότητα προς ανάδειξη της σχολικής έρευνας.

Συγκεκριμένα η αποστολή των σχολικών βιβλιοθηκών είναι:

- να προσφέρει υπηρεσίες μάθησης, βιβλία και πολλαπλά μέσα.
- να δίνει την ευκαιρία στα μέλη της κοινότητας που εξυπηρετεί να αναπτύξουν κριτική σκέψη και να γίνουν αποτελεσματικοί χρήστες της πληροφορίας.
- να συνδέεται με το ευρύτερο δίκτυο των βιβλιοθηκών και της πληροφόρησης
- το προσωπικό της σχολικής βιβλιοθήκης να υποστηρίζει τη χρήση βιβλίων και άλλων πηγών πληροφόρησης εντός του χώρου αλλά και εκτός.

⁹ Πηγή: Ordiorne George: Management by Objectives

- το υλικό της βιβλιοθήκης να συμπληρώνει εγχειρίδια, υλικό διδασκαλίας και μεθοδολογίες.
- οι υπηρεσίες της να προσφέρονται σε όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας ανεξάρτητα από ηλικία, φυλή, φύλο, θρησκεία, εθνικότητα, γλώσσα, επαγγελματική ή κοινωνική θέση.

Στόχος είναι η έκφραση της φιλοδοξίας και της έμπνευσης που παρουσιάζει τη φιλοσοφική βάση για τη λειτουργία της βιβλιοθήκης.

Σύμφωνα με το μανιφέστο της UNESCO/IFLA για τις σχολικές βιβλιοθήκες¹⁰ που αποτελεί ένα κείμενο έκφρασης αντιλήψεων του διεθνούς κοινωνικού γίνεσθαι, βλέπουμε ότι οι σχολικές βιβλιοθήκες: «...στοχεύουν στην ανάπτυξη και την υποστήριξη της συνήθειας της ανάγνωσης στα παιδιά, τη χαρά και τη μάθηση για τη χρήση των βιβλιοθηκών για όλη την υπόλοιπη ζωή τους».

Ως βασικοί στόχοι της σχολικής βιβλιοθήκης καταγράφονται οι εξής:

- να υποστηρίζει και να εντείνει τους εκπαιδευτικούς στόχους όπως περιγράφονται στην αποστολή του σχολείου και σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα.
- να προσφέρει τη δυνατότητα για τη δημιουργία εμπειριών που θα απορρέουν από την παραγωγή, χρήση της πληροφορίας και τη μετατροπή της σε γνώση, κατανόηση, ανάπτυξη της φαντασίας και ψυχαγωγίας.
- να βοηθήσει τους μαθητές στην ανάπτυξη ικανοτήτων για την αξιολόγηση και χρήση της πληροφορίας, ανεξαρτήτως τύπου, μορφής ή μέσου, συμπεριλαμβανομένης και της ιδιαίτερης μνείας για τα μέσα (κανάλια/τρόποι, μέσα της επικοινωνίας μέσα στη σχολική κοινότητα).
- να παρέχει πρόσβαση σε τοπικές, εθνικές και παγκόσμιες πηγές πληροφόρησης και γνώσης που θα εκθέσουν τους μαθητές σε μια ποικιλία ιδεών, εμπειριών και απόψεων.
- να οργανώνει δραστηριότητες που ενισχύουν την πολιτιστική και κοινωνική επίγνωση και ευαισθησία των μαθητών.
- να συνεργάζεται με τους εκπαιδευτικούς, μαθητές, γονείς, αλλά και με τη διοίκηση ώστε να επιτυγχάνονται οι στόχοι του σχολείου.

¹⁰ IFLA/UNESCO (2004). School Library Manifesto. Διαθέσιμο στο <http://ifla.org./pubs/manifest.htm>

- να προάγει την ανταγωνιστικότητα, τις πηγές και τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης σε ολόκληρη τη σχολική κοινότητα αλλά και πέρα από αυτή.

Σκοπός είναι αυτό προς το οποίο κατευθύνεται μια προσπάθεια. Με άλλα λόγια το τέλος μιας πράξης. Έτσι, σκοπός μια βιβλιοθήκης σε ένα σχολείο είναι η μεγαλύτερη δυνατή εκμετάλλευση του υλικού της με την καθοδήγηση των μαθητών. Για την εκπλήρωση αυτής της απαίτησης είναι απαραίτητη η εκπόνηση προγράμματος που θα προσδιορισθεί από τους εξής παράγοντες:

- α) Η βιβλιοθήκη αντανακλά τη φιλοσοφία του σχολείου, συμβαδίζει με αυτήν και την στηρίζει.
- β) Προορίζεται να εξυπηρετεί μαθητές όλων των τάξεων, δηλαδή ένα κύκλο παιδικής ηλικίας 6-18 ετών.
- γ) Η σωστή γραμμή λειτουργίας της βιβλιοθήκης είναι η καθοδήγηση των μικρών της αναγνωστών και η εξυπηρέτησή τους σε όλη τη διάρκεια της θητείας τους στο σχολείο.
- δ) Καλύπτει όλη την κλίμακα των ποικίλων ενδιαφερόντων των παιδιών και προσφέρει υλικό το οποίο ικανοποιεί όλη την πορεία της πνευματικής εξέλιξής τους.

Δραστηριότητα είναι η έφεση του αρμόδιου ατόμου και η ψυχοκινητική του διάθεση για την επίτευξη ενός σκοπού. Είναι συνήθως βραχυπρόθεσμη και επαναλαμβανόμενη. Απαιτεί αποτελεσματικές πολιτικές και διαδικασίες που θα διευκολύνουν την επίτευξή της.

Οι δραστηριότητες καθοδηγούν την καθημερινή λειτουργία του οργανισμού.

Πολιτική είναι ο τρόπος της θετικής σκέψης που υποδεικνύεται για την επιτυχία της αποστολής της βιβλιοθήκης. Η πολιτική χωρίζεται σε 2 κατηγορίες. Σε αυτή που ασχολείται με τις διαχειριστικές λειτουργίες δηλ. τον προγραμματισμό, την οργάνωση, τη διεύθυνση και τον έλεγχο. Η δεύτερη κατηγορία ασχολείται με τις λειτουργίες της επιχείρησης, όπως η επιλογή και ανάπτυξη των πόρων, η χρηματοδότηση, το προσωπικό και οι δημόσιες σχέσεις. Και οι δύο κατηγορίες πολιτικής σχετίζονται με τη χαρακτηριστική συμπεριφορά της βιβλιοθήκης για να επιτύχει τους στόχους της.

Η διαδικασία οδηγεί στη δράση και είναι υποδεέστερη της πολιτικής. Βασικά, η διαδικασία προβλέπει τυποποιημένες μεθόδους εκτέλεσης καθηκόντων για να εξασφαλιστεί η ομοιομορφία και η συνέπεια. Οι διαδικασίες τείνουν να είναι χρονολογικές λίστες όσον αφορά το τι πρέπει να γίνει. Παραδείγματα διαδικασιών που περιλαμβάνουν χρονοδιάγραμμα

είναι η κατάρτιση του προϋπολογισμού της βιβλιοθήκης ή μια σειρά βημάτων που πρέπει να ακολουθούνται στην αναζήτηση και παραγγελία υλικού της βιβλιοθήκης.

Επιπρόσθετα, κατά τη διάρκεια του προγραμματισμού της σχολικής βιβλιοθήκης δε θα πρέπει να παραληφθεί η λήψη αποφάσεων η οποία αποτελεί μια από τις βασικές αρχές του προγραμματισμού. Με τον όρο λήψη αποφάσεων (decision making) εννοούμε τη διοικητική διαδικασία της συστημικής ανάλυσης και ο συλλογισμός όλων των σχετικών αναγκαίων παραγόντων πριν επιχειρηθεί μια στρατηγική. Η εκτίμηση της επίδοσης και η αξιολόγηση της προόδου είναι οι κύριες συνιστώσες της διαδικασίας. Η διαδικασία λήψης αποφάσεων ακολουθεί τα εξής βήματα: εντοπισμό του προβλήματος, αποτύπωση και ανάλυση του συστήματος, διατύπωση στόχων, σχεδιασμός του συστήματος, διατύπωση του μοντέλου, επίλυση του μοντέλου, ανάλυση της λύσης, υλοποίηση της λύσης και παρακολούθηση-έλεγχος του συστήματος.

Για παράδειγμα η επιλογή συστήματος αυτοματισμού για τη σχολική βιβλιοθήκη όσον αφορά τη μηχανογράφηση του υλικού της. Λόγω του ότι υπάρχουν πολλά συστήματα αυτοματοποίησης επιβάλλεται να χρησιμοποιηθεί μια διαδικασία λήψης απόφασης ούτως ώστε να καταλήξουμε στο καταλληλότερο για την περίπτωση σύστημα αυτοματισμού.

Τέλος, οι *οικονομικός παράγοντας* παίζει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη προγραμμάτων και στην αποτελεσματικότητά τους μέσα στη βιβλιοθήκη. Είναι χρήσιμος διότι έτσι η βιβλιοθήκη:

- θέτει συγκρατημένους σκοπούς οι οποίοι καθορίζουν το επενδυτικό και χρηματοοικονομικό της πρόγραμμα
- θεσπίζει τα κριτήρια αξιολόγησης της διαχείρισης
- προλαμβάνει τις δυσάρεστες εκπλήξεις
- επιλέγει και προτείνει ποια ρίσκα μπορεί να αναλάβει
- προβλέπει τους τρόπους με τους οποίους θα αποφύγει δυσάρεστες καταστάσεις

Οι σχολικές βιβλιοθήκες θα πρέπει να συντάσσουν προϋπολογισμούς λαμβάνοντας υπόψη τους τομείς δραστηριότητάς τους. Πιο κάτω παρατίθενται οι σημαντικότεροι τομείς:

- Διοικητικά κόστη. Πρόκειται για την γραφική ύλη, τα τηλέφωνα, τη θέρμανση, την καθαριότητα, το φωτισμό, τα φωτοτυπικά.
- Μισθοί. Καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος του προϋπολογισμού.

- Υπηρεσίες υπολογιστών. Αγορά και υποστήριξη μηχανημάτων, λογισμικού και δικτύου.
- Βιβλιοδεσία. Στην περίπτωση του εξωτερικού προμηθευτή απλά προστίθεται ένα ποσό στον προϋπολογισμό που θα δαπανηθεί για τη βιβλιοδεσία τευχών περιοδικών και φθαρμένων βιβλίων.
- Προϋπολογισμός για βιβλία και περιοδικά-σειρές.
- Κτίρια, έπιπλα και γενικός εξοπλισμός, αγορά με εφάπαξ καταβολή, χωρίς ανανεωμένο κατ' έτος συμβόλαιο συντήρησης. Οι δαπάνες αυτές δε συμπεριλαμβάνονται στον προϋπολογισμό και καλύπτονται από ειδικά για το σκοπό αυτό ποσά.

Συμπερασματικά, ο **προγραμματισμός** είναι μια αναλυτική διαδικασία που περιλαμβάνει την εκτίμηση του μέλλοντος, καθορίζοντας μια επιθυμητή αποστολή για το μέλλον, δημιουργώντας στόχους στο πλαίσιο αυτού του μέλλοντος, αναπτύσσοντας εναλλακτικούς τρόπους δράσης για τους εν λόγω στόχους και επιλέγοντας το κατάλληλο πρόγραμμα μεταξύ των εναλλακτικών λύσεων που έχουν προτεραιότητα, ακολουθώντας ένα λεπτομερές σχέδιο δράσης.

6. 3. Οργάνωση Σχολικών Βιβλιοθηκών

Η **οργάνωση (organizing)** είναι εκείνη η λειτουργία του μάνατζμεντ που θέτει μια δομή στον τρόπο που εργάζονται οι άνθρωποι. Με άλλα λόγια σημαίνει την εξακρίβωση των εργασιών που πρέπει να γίνουν και το ποιος θα τις αναλάβει.

Όπως και με τον προγραμματισμό, έτσι και με την οργάνωση, αυτή δεν υφίσταται ουσιαστικώς, αν πέρα από την ανάθεση των εργασιών στους εργαζομένους, δεν τους δίνεται η ανάλογη εξουσία, τα ανάλογα εργαλεία και η ανάλογη πληροφόρηση ώστε να είναι σε θέση να φέρουν εις πέρας την εργασία που τους έχει ανατεθεί.

Ο στόχος της οργάνωσης είναι να ευοδωθεί εκείνο το εργασιακό περιβάλλον που θα προσφέρει τα μέγιστα στην απόδοση των εργαζομένων. Με άλλα λόγια, η οργάνωση είναι το μέσο και όχι ο σκοπός.

Οι σημαντικότερες προϋποθέσεις για την ορθή οργάνωση μιας σχολικής βιβλιοθήκης είναι οι εξής:

1. Η ύπαρξη κατάλληλου χώρου

Η θέση, το μέγεθος, η διακόσμηση και η οργάνωση της αίθουσας της σχολικής βιβλιοθήκης σε περιοχές δραστηριοτήτων πρέπει να τύχουν ιδιαίτερης σημασίας για δύο λόγους: Ο πρώτος είναι ότι αυτές οι παράμετροι μπορούν να διευκολύνουν ή να παρεμποδίσουν την ανάπτυξη συγκεκριμένων δράσεων (Γερμανός, 2002). Ο δεύτερος λόγος είναι ότι ο χώρος στον οποίο συντελείται η ανάγνωση καθορίζει, σύμφωνα με τις μελέτες, την ποιότητα όσων αποκομίζει το μικρό παιδί από την ανάγνωση (Morrow & Rand 1991). Τα βασικά χαρακτηριστικά του χώρου της βιβλιοθήκης που πρέπει να διαπνέουν το σχεδιασμό και την υλοποίηση του είναι η ευελιξία, η οικεία ατμόσφαιρα για τα παιδιά και η ύπαρξη μικρό-περιβαλλόντων για ατομική και για ομαδική εργασία (Γερμανός, 2006).

Θέση-μέγεθος-πρόσβαση. Η αίθουσα πρέπει να σχεδιάζεται σε κεντρικό σημείο του σχολείου και να είναι ανάλογου μεγέθους με το σύνολο της κοινότητας που την αξιοποιεί και τη συλλογή της. Σημαντικό στοιχείο της είναι η ασφαλής και απρόσκοπτη είσοδος για όλα τα παιδιά γι' αυτό πρέπει να ληφθεί ιδιαίτερη μέριμνα για τα παιδιά με κινητικά προβλήματα.

Η διακόσμηση. Βασικό στοιχείο του χώρου είναι η διακόσμηση, η οποία μπορεί να αποτελέσει για τα παιδιά ισχυρό πόλο έλξης. Η συμμετοχή του κάθε παιδιού στη διακόσμηση του χώρου θεωρούμε ότι κεντρίζει το ενδιαφέρον του και του δημιουργεί ένα επιπλέον αίσθημα οικειότητας με το χώρο. Τα ίδια τα παιδιά καταθέτουν σημαντικές προτάσεις για τη διακόσμηση της βιβλιοθήκης που ονειρεύονται: «να είναι με έντονα χρώματα στους τοίχους «άσπρο, κίτρινο, κόκκινο, γαλάζιο, μπλε...» και «τα πατώματα να είναι από ξύλο που γυαλίζει». «Με ροζ κουρτίνες με πολύχρωμα λουλούδια και καρδούλες». «Από την οροφή να κρέμονται πεταλούδες». «Με λίγα λόγια θέλω να έχει αυτό το δωμάτιο χαρούμενη ατμόσφαιρα και όταν μπαίνεις μέσα να είσαι χαρούμενος και όχι να μπαίνεις και να λες: αχ, πως βαριέμαι να διαβάσω». ¹¹

2. Ο εξοπλισμός

Στον εξοπλισμό της συμπεριλαμβάνονται η επίπλωση και ο τεχνολογικός εξοπλισμός. Τα έπιπλα πρέπει να προσιδιάζουν στη φύση του μαθητή και τη διαφορετικότητά του και να έχουν δυνατότητα εύκολης αναδιάταξης για να εξυπηρετούν ποικίλες δραστηριότητες. Ο

¹¹ Μελέτη με τίτλο: «Τα παιδιά αξιολογούν το εκπαιδευτικό περιβάλλον του σχολείου τους» παρουσιάστηκε στο 5^ο Πανελλήνιο συνέδριο με θέμα: «Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση. Παιδαγωγική διδακτική διάσταση». Διοργάνωση: ΟΜΕΛ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Παιδαγωγικά Τμήματα, Βόλος (14,15,16/10/2005).

τεχνολογικός εξοπλισμός (Η/Υ, διαδίκτυο, κάμερα, φωτοτυπικό μηχάνημα κλπ.) να είναι σύγχρονος ώστε να προσφέρει πρόσθετες διευρυμένες δυνατότητες για την πρόσβαση του παιδιού στη γνώση, τη ψυχαγωγία και την παραγωγή εργασιών στο πλαίσιο του καθημερινού μαθήματος αλλά και των γενικών του ενδιαφερόντων.

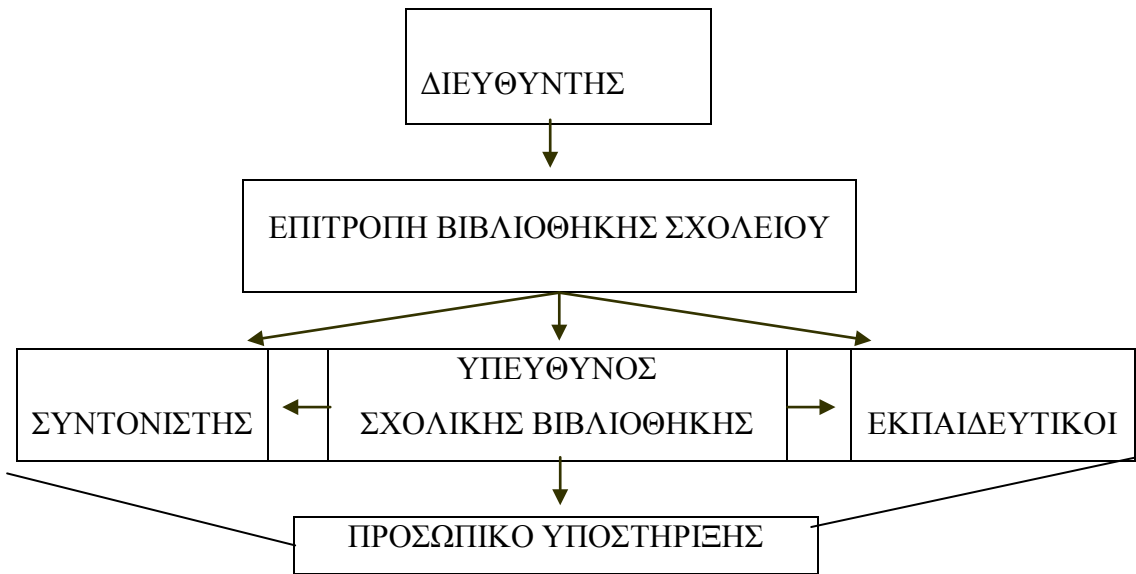
3. **Η συλλογή**

Η συλλογή της σχολικής βιβλιοθήκης περιλαμβάνει: έντυπο υλικό (βιβλία, περιοδικά, εγκυκλοπαίδειες, εφημερίδες, φυλλάδια κλπ), οπτικοακουστικό, ηλεκτρονικό, άλλο εποπτικό υλικό και εκπαιδευτικά παιχνίδια. Το περιεχόμενο της συλλογής πρέπει να απευθύνεται σε όλες τις ηλικίες, στις περισσότερες δυνατές περιπτώσεις διαφορετικότητας, ιδίως σε παιδιά αλλόγλωσσα, σε παιδιά με διαφορετική κουλτούρα και να καλύπτει το διαφορετικό προφίλ μάθησης του καθενός από αυτά, ώστε να ευνοεί την ποικιλία των δραστηριοτήτων στο πλαίσιο μιας διαφοροποιημένης παιδαγωγικής. Επίσης να ανταποκρίνεται στην ποικιλία των ενδιαφερόντων τους συμπεριλαμβάνοντας και κατηγορίες αγαπημένων τους εξωσχολικών αναγνωσμάτων, τα οποία θεωρούνται από μερικούς ενήλικες ότι δεν αναβαθμίζουν την κουλτούρα τους όπως είναι π.χ. τα κόμικς. Το παιδί αν βρει στη βιβλιοθήκη αυτό που θέλει θα την επισκεφτεί και πάλι και η σχέση που θα αναπτύξει μαζί της θα το οδηγεί συνεχώς σε πιο πολύπλοκα, σύνθετα και ενδιαφέροντα μονοπάτια αυτού του «μαγικού τόπου». Γενικότερα στη διαμόρφωση της συλλογής και την αξιοποίησή της πρέπει να είναι συμμετοχοί οι εκπαιδευτικοί του σχολείου, ο υπεύθυνος για τη λειτουργία της βιβλιοθήκης και τα παιδιά.

4. **Η κατάλληλη στελέχωση**

Την κύρια ευθύνη για την καθημερινή λειτουργία της σχολικής βιβλιοθήκης πρέπει να έχει ο βιβλιοθηκονόμος. Για τα καθήκοντα του υπεύθυνου σχολικής βιβλιοθήκης και γενικότερα για τη στελέχωση των σχολικών βιβλιοθηκών θα γίνει αναφορά στο κεφάλαιο 6.4.

Ανάλογα με το μέγεθος της συλλογής και το προϋπάρχον υλικό, η βιβλιοθήκη καταστρώνει το οργανόγραμμά της. Πιο κάτω παρατίθεται το οργανόγραμμα που πρέπει να έχει μια σχολική βιβλιοθήκη.

Σχήμα 2 Οργανωτικό Διάγραμμα Σχολικής Βιβλιοθήκης¹²

Επικεφαλής του προγράμματος είναι ο Διευθυντής του Σχολείου. Κάτω από το Διευθυντή υπάγεται η Επιτροπή Βιβλιοθήκης Σχολείου η οποία απαρτίζεται από το Διευθυντή/τρια του σχολείου, τον Υπεύθυνο της Σχολικής Βιβλιοθήκης και δύο Εκπαιδευτικούς. Η Επιτροπή Βιβλιοθήκης Σχολείου συλλέγει τον τελικό κατάλογο με το υλικό που κρίνει ότι εξυπηρετεί τη συγκεκριμένη σχολική κοινότητα. Δέχεται επίσης εισηγήσεις από τους μαθητές και το Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων για αγορές, δωρεές, ανταλλαγές βιβλίων χωρίς να δεσμεύεται στις επιλογές της.

Ο Υπεύθυνος/η Βιβλιοθήκης δημιουργεί όλες τις προϋποθέσεις για τη χρήση της βιβλιοθήκης από εκπαιδευτικούς και μαθητές με την απαραίτητη συνδρομή του/της Διευθυντή/τριας για το συντονισμό κοινών ενεργειών. Επίσης συνεργάζεται με το συντονιστή, τον εκπαιδευτικό και το προσωπικό υποστήριξης.

Ο Συντονιστής δημιουργεί τις προϋποθέσεις επικοινωνίας και συνεργασίας των βιβλιοθηκών της περιοχής ευθύνης και φροντίζει για την ομαλή λειτουργία των βιβλιοθηκών στο σύνολό τους. Ο Συντονιστής πρέπει να είναι Βιβλιοθηκονόμος και ελλείψει αυτού, Επιμορφωμένος Εκπαιδευτικός από αυτούς που υπηρετούν σε σχολικές βιβλιοθήκες Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

¹² Πηγή: Απόφαση για το πλαίσιο λειτουργίας Σχολικών Βιβλιοθηκών του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Ελλάδος. Αρ. Πρωτ.128800/Γ7/(ΕςΦ.11/1240).

Το Προσωπικό Υποστήριξης αποτελείται από τις επιμελήτριες (γραμματειακό προσωπικό), που συντάσσουν, δακτυλογραφούν κάθε είδους έγγραφα, διεκπεραιώνουν την κάθε είδους αλληλογραφία και εκτελούν εργασίες σχετικές με το ταχυδρομείο και γενικότερα εκτελούν οποιαδήποτε γραφειακή εργασία αφορά τις σχολικές βιβλιοθήκες.

5. **Η συνεργασία του Υπεύθυνου της σχολικής βιβλιοθήκης με το διδακτικό προσωπικό**

Η συνεργασία που ο Υπεύθυνος ή η Υπεύθυνη της Σχολικής Βιβλιοθήκης πρέπει να αναπτύξει με τους εκπαιδευτικούς, για τη διαμόρφωση προγραμμάτων αξιοποίησης των μέσων και των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης, θα αποτελέσει τη βάση για την αναβάθμιση του εκπαιδευτικού προγράμματος του σχολείου. Επίσης σημαντικό είναι ο βιβλιοθηκονόμος να καταβάλει κάθε προσπάθεια στη διευκόλυνση του έργου του διδακτικού προσωπικού και στην επίλυση των προβλημάτων του.

6. **Η λειτουργία**

Μια σχολική βιβλιοθήκη για να ανταποκριθεί στο ρόλο της πρέπει να αποτελεί σημαντικό και ουσιαστικό παράγοντα της καθημερινής ζωής του σχολείου. Η λειτουργία της καθορίζεται από τις κατευθύνσεις που οριοθετούνται με βάση τους στόχους της. Άρα η σχολική βιβλιοθήκη πρέπει:

- ✓ να αξιοποιείται για τη διεξαγωγή του καθημερινού μαθήματος καταργώντας έτσι την αποκλειστικότητα, που χρόνια τώρα στο κυπριακό σχολείο, κατέχει η σχολική τάξη για τη διεκπεραίωση της μαθησιακής διαδικασίας. Το πλούσιο σε ερεθίσματα περιβάλλον της, μπορεί να αποδειχθεί πολύ πιο αποτελεσματικό για την κατάκτηση των στόχων του αναλυτικού προγράμματος από όλους τους μαθητές του σχολείου, επειδή αποτελεί μια διευρυμένη/εναλλακτική μορφή σχολικής τάξης.
- ✓ παράλληλα να λειτουργεί με προγραμματισμένες δράσεις για την πολιτισμική γενικά ενημέρωση του μαθητή, την αισθητική του καλλιέργεια και ειδικότερα για την καλλιέργεια της σχέσης του με το βιβλίο.

Η όλη λειτουργία της για να είναι αποτελεσματική πρέπει να είναι προσανατολισμένη στα σύγχρονα παιδαγωγικά και ψυχοκοινωνικά δεδομένα που επιδιώκουν τη μετατόπιση από ένα εσωστρεφές δασκαλοκεντρικό σχολείο προς ένα μαθητοκεντρικό και ανοικτό στην κοινωνία σχολείο. Βασική επιδίωξη είναι ο επαναπροσδιορισμός της ασύμμετρης σχέσης εκπαιδευτικού και μαθητή και η χαμηλού βαθμού αλληλεπίδραση στην τάξη να

αντικατασταθεί από στενές σχέσεις επικοινωνίας και αλληλεξάρτησης (Γερμανός, 2006). Οι δραστηριότητες στην οικεία προς τα παιδιά ατμόσφαιρα της βιβλιοθήκης που θα στηρίζονται σε συνεργατικές μορφές μάθησης και επικοινωνίας σε συνδυασμό με την αξιοποίηση του πλούτου των πηγών της και των δυνατοτήτων που προσφέρει γενικά ο χώρος της μπορούν να συμβάλουν στη σφαιρική ανάπτυξη όλων των παιδιών, αφού το κάθε ένα από αυτά μπορεί να βρει το δικό του «τόπο» μέσα σε αυτήν. (Γερμανός, 2001).

Οι βασικές λειτουργίες των σχολικών βιβλιοθηκών είναι:

- Πρόκτηση υλικού που αποτελείται από την έρευνα, τον εντοπισμό, την επιλογή, την παραγγελία και την παραλαβή του υλικού της βιβλιοθήκης.
- Καταλογογράφηση υλικού. Όταν το υλικό περιέλθει στην κατοχή της βιβλιοθήκης, αυτό θα πρέπει να καταλογογραφηθεί με τέτοιο τρόπο ούτως ώστε να το βρίσκει ο χρήστης και να μπορεί να το χρησιμοποιεί. Κατά τη διαδικασία της καταλογογράφησης διενεργούνται από το βιβλιοθηκονόμο οι εξής λειτουργίες: Περιγραφική καταλογογράφηση βάση των διεθνών κανόνων καταλογογράφησης (Anglo-American Cataloguing Rules, 2nd ed. AACR2¹³) , ταξινόμηση μέσω του συστήματος Dewey- Dewey Decimal Classification System, DDC) και η θεματική ευρετηρίαση. Η περιγραφική καταλογογράφηση γίνεται σε ηλεκτρονικό υπολογιστή μέσω του αυτοματοποιημένου συστήματος βιβλιοθηκών ABEKT.
- Εξυπηρέτηση και πληροφοριακή υποστήριξη των χρηστών. Εργασία στον πάγκο εξυπηρέτησης, δανεισμός, επιστροφή, ανανέωση υλικού. Επίσης, διαδανεισμός μεταξύ βιβλιοθηκών (Interlibrary loan).
- Εκπαίδευση των χρηστών. Γνωστοποίηση στους χρήστες των υπηρεσιών που προσφέρει η βιβλιοθήκη και εκπαίδευση για τη χρήση τους.
- Προώθηση των υπηρεσιών της Σχολικής Βιβλιοθήκης μέσα στην κοινότητα στην οποία απευθύνεται. Αυτό μπορεί να γίνει μέσω διαφημιστικών και ενημερωτικών ενοτήτων, εκδηλώσεων, δημιουργία ιστοσελίδας κλπ.
- Διαχείριση των λογιστικών της βιβλιοθήκης.
- Συντήρηση υλικού, όπως βιβλιοδεσία.

¹³Αγγλο-Αμερικάνικοι Κανόνες Καταλογογράφησης (AACR), είναι το εργαλείο που χρησιμοποιούσαν και χρησιμοποιούν οι καταλογογράφοι για τη δημιουργία βιβλιογραφικών εγγραφών. Οι AACR ορίζουν τον τρόπο με τον οποίο περιγράφεται ένα τεκμήριο, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο δημιουργούνται τα σημεία πρόσβασης ώστε να εντοπίζεται αυτό το τεκμήριο.

- Επανατοποθέτηση του υλικού στη θέση του (π.χ. των βιβλίων στα ράφια στη σωστή τους θέση) ώστε να μπορούν οι χρήστες να τα ξαναβρούν.
- Διεύθυνση της Βιβλιοθήκης και συντονισμός όλων των πιο πάνω.

Σύμφωνα με τα πιο πάνω βλέπουμε ό α η **οργάνωση** της σχολικής βιβλιοθήκης είναι πολύ σημαντική γιατί μια άρτια οργανωμένη βιβλιοθήκη θεωρείται ο πνεύμονας του σχολείου και το κέντρο ό χ μό ο της διάδο σης της γνώσης και της έρευνας, αλλά και λειτο φγίας πολιτιστικών εκδηλώσεων, όπως εκθέσεις, διαλέξεις κ.ά.

6. 4. Στελέχωση Σχολικών Βιβλιοθηκών

Η **στελέχωση (staffing)** έχει να κάνει με το να βρεθούν οι κατάλληλοι άνθρωποι που θα στελεχώσουν τις θέσεις του οργανισμού και στην περίπτωσή μας της σχολικής βιβλιοθήκης. Η λέξη-κλειδί εδώ είναι η «κατάλληλοι». Πέρα από αυτό, όπως είναι φυσικό, το να βρεθούν οι κατάλληλοι άνθρωποι δεν σημαίνει ότι η δουλειά της στελέχωσης έχει τελειώσει. Θέματα όπως είναι η ανάλυση εργασίας, περιγραφή θέσης εργασίας, η αξιολόγηση εργασίας, η εκπαίδευση και η ανάπτυξη του προσωπικού εμπίπτουν στη λειτουργία της στελέχωσης/διοίκησης ανθρωπίνων πόρων.

Ο πλούτος και η ποιότητα των υπηρεσιών της σχολικής βιβλιοθήκης είναι αλληλένδετες με την ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού. Γι αυτό το λόγο είναι ιδιαίτερα σημαντικό το προσωπικό της βιβλιοθήκης να διαθέτει υψηλή κατάρτιση και εξειδίκευση.

Επιπλέον μπορεί να υπάρξει υποστηρικτικό προσωπικό όπως εκπαιδευτικοί, τεχνικοί, επιμελητές, γονείς και άλλα είδη εθελοντών. Οι σχολικοί βιβλιοθηκονόμοι θα πρέπει να είναι επαγγελματίες βιβλιοθηκονόμοι με επιπλέον εκπαίδευση στην εκπαιδευτική θεωρία και μεθοδολογία.

Οι εθελοντές δεν πρέπει να εργάζονται ως αντικαταστάτες του αμειβόμενου προσωπικού, αλλά ως υποστηρικτικό προσωπικό που έχει συνάψει ένα συμβόλαιο που δίνει το πλαίσιο εργασίας και την ανάμειξη τους στη δραστηριότητα της σχολικής βιβλιοθήκης. Σύμβουλοι σε τοπικό και εθνικό επίπεδο μπορούν να χρησιμεύσουν ως εξωτερικοί σύμβουλοι σε θέματα που σχετίζονται με την ανάπτυξη των υπηρεσιών της σχολικής βιβλιοθήκης.

Οι σχολικός βιβλιοθηκονόμος διευθύνει τη σχολική βιβλιοθήκη και υπηρετεί την αποστολή και τους σκοπούς του σχολείου. Συνεργάζεται στενά με τους εκπαιδευτικούς και εμπλέκεται στην εφαρμογή του εκπαιδευτικού προγράμματος. Είναι υπεύθυνος για την επιλογή των τίτλων της συλλογής, την καλή κατάσταση της συλλογής και την απόσυρση των τεκμηρίων. Παρέχει βοήθεια στην έρευνα, οργανώνει τις πληροφορίες και είναι ο ειδικός όσον αφορά την αποτελεσματική χρήση όλων των πηγών, έντυπων και μη. Παρέχει τη δυνατότητα στη σχολική κοινότητα να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τη νέα τεχνολογία της πληροφορίας και των επικοινωνιών. Συντονίζει επισκέψεις συγγραφέων και άλλες εκδηλώσεις που σκοπεύουν στην προβολή και ανάπτυξη της πνευματικής καλλιέργειας των παιδιών. Ο βιβλιοθηκονόμος αναφέρεται απευθείας στο Διευθυντή του σχολείου. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό για το βιβλιοθηκονόμο να γίνεται δεκτός σαν ισότιμο μέλος του προσωπικού του σχολείου και να συμμετέχει σε όλες τις συναντήσεις ως ο επικεφαλής του τμήματος της βιβλιοθήκης. Δημιουργεί ένα ελκυστικό περιβάλλον για μάθηση και ξεκούραση που θα δέχεται τους πάντες χωρίς φόβους και προκαταλήψεις. Τέλος, είναι ανοικτός σε συνεργασίες και συμμετοχές σε δίκτυα.

Η ανάλυση και η περιγραφή της θέσης εργασίας ενός βιβλιοθηκονόμου εμπίπτουν στη διαδικασία στελέχωσης της σχολικής βιβλιοθήκης.

Η ανάλυση της θέσης εργασίας (job analysis) είναι η διαρκής διαδικασία συλλογής, αξιολόγησης και οργάνωσης πληροφοριών που αφορούν τα επαγγέλματα και τις αντίστοιχες θέσεις εργασίας. Στην ανάλυση περιλαμβάνονται πληροφορίες για τα καθήκοντα της θέσης, την κατανομή του χρόνου στο καθένα, το βαθμό σπουδαιότητας εκάστου, τα μέτρα με τα οποία μετράται η επίδοση, τους παράγοντες που ευκολύνουν την επίδοση στην εργασία αυτή, τα προσόντα, τις γνώσεις και την εμπειρία που απαιτείται για τη θέση αυτή. Επίσης τις συνθήκες υγιεινής και ασφαλείας που θα πρέπει να τηρούνται.

Η περιγραφή της εργασίας (job description) αφορά τη θέση που απευθύνεται σε κάποιο εργαζόμενο, άρα το περιεχόμενό της είναι υποσύνολο του περιεχομένου της αναλύσεως.

Ακολουθεί περιγραφή θέσης σχολικού βιβλιοθηκονόμου.

A) Επαγγελματικά καθήκοντα

- Αναπτύσσει τη συλλογή των πληροφοριών σύμφωνα με τις ανάγκες και τις επιθυμίες των μαθητών και του προσωπικού του σχολείου.

- Ασκεί συντονιστικό ρόλο στη ροή των πληροφοριών επιλέγοντας εργαλεία και μεθόδους που διευκολύνουν την αναζήτησή τους.
- Φροντίζει ώστε οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί να έχουν πρόσβαση και παροχή βοήθειας στην αναζήτηση των πηγών.
- Συνεργάζεται με το Διευθυντή και το προσωπικό του σχολείου.
- Συμμετέχει στη διδασκαλία της τεχνολογίας της πληροφορίας και των επικοινωνιών και υποστηρίζει την ανάπτυξη δεξιοτήτων πληροφοριακής παιδείας.
- Προτείνει στρατηγικές που κεντρίζουν το ενδιαφέρον των μαθητών για διάβασμα.
- Φροντίζει για την καλή κατάσταση της συλλογής και του εξοπλισμού.
- Δημιουργεί στο χώρο της σχολικής βιβλιοθήκης ατμόσφαιρα τέτοια που κεντρίζει το ενδιαφέρον των μαθητών για μάθηση και γνώση.
- Αξιολογεί την ανταπόκριση των υπηρεσιών της σχολικής βιβλιοθήκης στις ανάγκες των χρηστών.
- Συμμετέχει στις εκδηλώσεις της σχολικής κοινότητας.
- Δημοσιοποιεί το θετικό ρόλο της σχολικής βιβλιοθήκης στη σχολική επιτυχία.
- Παρακολουθεί τις εξελίξεις γύρω από τις σχολικές βιβλιοθήκες, ενημερώνεται και αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για τη βελτίωσή τους.

B) Επιθυμητές ικανότητες και προσωπικά χαρακτηριστικά

- Σπουδές βιβλιοθηκονομίας και διαχείρισης της πληροφορίας
- Επιμόρφωση σε εκπαιδευτικά θέματα
- Γνώση ξένων γλωσσών
- Οργανωτικές δεξιότητες
- Γνώσεις για την παιδική λογοτεχνία και τη λογοτεχνία των εφήβων
- Ικανότητα επικοινωνίας και ανάπτυξης διαπροσωπικών σχέσεων
- Ικανότητα στη χρήση της τεχνολογίας της πληροφορίας και των επικοινωνιών
- Ικανότητα εργασίας σε ομάδες
- Θετική στάση σε νέες προκλήσεις

Επιπρόσθετα , η αξιολόγηση της εργασίας εμπίπτει στη διαδικασία στελέχωσης της σχολικής βιβλιοθήκης. Η αξιολόγηση της εργασίας (job evaluation) είναι μια διαδικασία που συμβάλλει στην αξιολόγηση της επίδοσης του εργαζομένου, στην εκτίμηση του κατά πόσον βρίσκεται στη σωστή θέση εργασίας, στην αξιολόγηση των προσφερόμενων διευκολύνσεων

εκ της υπηρεσίας για την απρόσκοπτη και αποδοτική διεκπεραίωση της εργασίας, στην εξέλιξη του εργαζομένου.

Για την αξιολόγηση χρησιμοποιούνται διάφορες τεχνικές και εργαλεία, όπως οι φόρμες αξιολόγησης και οι συνεντεύξεις ενώ οι μέθοδοι αξιολόγησης ποικίλουν επίσης. Τις περισσότερες φορές οι διευθυντές των υπηρεσιών δε νομιμοποιούνται να επιλέξουν το σύστημα αξιολόγησης που θα εφαρμόσουν, αφού αυτό επιλέγεται από την κεντρική διοίκηση του οργανισμού ή την Κυβέρνηση.

Η διαδικασία αξιολόγησης προσφέρει στο Διευθυντή την ευκαιρία να συνδέσει τις επιμέρους επιδόσεις κάθε εργαζομένου με τους στόχους της βιβλιοθήκης. Με τον τρόπο αυτό βρίσκονται τα σημεία που πρέπει να βελτιωθεί η επίδοση της βιβλιοθήκης, των τμημάτων της και των μελών του προσωπικού. Έτσι, βρίσκονται και οι μεθοδολογίες βελτίωσης, οι βέλτιστες πρακτικές, οι βέλτιστες συμπεριφορές και στάσεις. Επίσης, οδηγεί σε επανεξέταση, αναθεώρηση και προσαρμογή των περιγραφών των θέσεων εργασίας στον κατέχοντα τη θέση και στη σωστή αξιοποίηση του προσωπικού, ανακαλύπτοντας κλίσεις και ικανότητες, προϊόντα και γνώσεις που διαθέτει ο εργαζόμενος μεν, δεν είχαν συζητηθεί δε και βελτιώσεις που δεν είχαν ίσως προβλεφθεί. Από την αξιολόγηση προκύπτουν οι ανάγκες σε συνεχιζόμενη εκπαίδευση. Η αξιολόγηση επιπλέον δίνει τη δυνατότητα σε αξιολογητή και αξιολογούμενο να επαναπροσδιορίσουν τους στόχους και τα μακροπρόθεσμα προβλήματα. Είναι γεγονός ότι η διαδικασία αξιολόγησης ωφελεί τόσο την υπηρεσία όσο και τον ίδιο τον εργαζόμενο. Να σημειωθεί ότι στην περίπτωση των σχολικών βιβλιοθηκονόμων της Κύπρου η αξιολόγηση θα γίνει από τον Υπεύθυνο Βιβλιοθηκών των Πολιτιστικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού εφόσον οι σχολικές βιβλιοθήκες υπάγονται στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Φυσικά, ο Υπεύθυνος Βιβλιοθηκών των Πολιτιστικών Υπηρεσιών θα είναι σε συνεννόηση με το Διευθυντή κάθε σχολείου. Ο σχολικός βιβλιοθηκονόμος θα συμπληρώνει μια φόρμα αυτό-αξιολόγησης (επισκόπηση της ετήσιας εξέλιξης) και θα αξιολογείται αναλόγως από την επιτροπή αξιολόγησης των Πολιτιστικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και το Διευθυντή του Σχολείου.

Τέλος, στη διαδικασία στελέχωσης εμπίπτει και η εκπαίδευση και ανάπτυξη του προσωπικού. Όταν λέμε εκπαίδευση και ανάπτυξη του προσωπικού εννοούμε τη συνεχή και διευρυνόμενη διαδικασία βελτίωσης της επίδοσης, της αποτελεσματικότητας, της ηθικής και της ικανοποίησης από το επάγγελμα όλων των μελών του προσωπικού ενός οργανισμού. Οι

μέθοδοι που ακολουθούνται είναι η μεμονωμένη συμβουλή, η εκπαίδευση κατά την εργασία, η ενθάρρυνση για την επίτευξη των προσόντων και άλλες ευκολίες υποστήριξης. Η εξάσκηση λαμβάνει χώρα εντός της Βιβλιοθήκης, με ιδιαίτερη προσοχή στις τοπικές ανάγκες της βιβλιοθήκης.

Η εκπόνηση προγραμμάτων εκπαίδευσης τόσο εντός όσο και εκτός αυτής είναι απαραίτητη:

- Σεμινάρια από ανώτερους βιβλιοθηκονόμους στους σχολικούς βιβλιοθηκονόμους σε θέματα που αφορούν εργασίες της σχολικής βιβλιοθήκης π.χ. καταλογογράφηση, ταξινόμηση, ταξινόμηση, χρήση οπτικοακουστικών μέσων, χρήση υπολογιστών, συντήρηση υλικού κ.ά.
- Σεμινάρια που διενεργούνται από διάφορους οργανισμούς ή σχολές ή άλλα κέντρα εκπαίδευσης στην Κύπρο ή στο εξωτερικό σε θέματα που αφορούν (π.χ. επιμόρφωση των υπαλλήλων σε τομείς διοικητικούς, βιβλιοθηκονομικούς, τεχνικούς ή και κανονικής εκπαίδευσης για την απόκτηση ειδικού πτυχίου, ανώτερης, ανώτατης ή μεταπτυχιακής εκπαίδευσης.

Συμπερασματικά, είναι λοιπόν πασιφανές ότι η **στελέχωση** διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο στο μάνατζμεντ των σχολικών βιβλιοθηκών. Οι εργαζόμενοι είναι αυτοί που αποτελούν την πρωταρχική παράμετρο διαρκούς επιτυχίας ενός οργανισμού, αφού όλες οι υπόλοιπες παράμετροι (ιδεολογίες, στρατηγικές, λειτουργίες, κουλτούρα, κλπ) εξαρτώνται από αυτούς.

6.5. Διεύθυνση Σχολικών Βιβλιοθηκών

Διεύθυνση (Directing) είναι η λειτουργία μέσω της οποίας επηρεάζεται η συμπεριφορά του ανθρώπινου παράγοντα (ηγεσία, εμπύχωση, ενθάρρυνση, υποκίνηση, καθοδήγηση, επικοινωνία κλπ.) έτσι ώστε κάθε άτομο ξεχωριστά ή σε αποτελεσματική ομαδική συνεργασία να έχει τη διάθεση και την ικανότητα να συμβάλει αποτελεσματικά στην υλοποίηση των στόχων της οργάνωσης.

Στην περίπτωση των σχολικών βιβλιοθηκών θα πρέπει να ορίζεται ένας Διευθυντής κάθε επαρχίας της Κύπρου, ο οποίος θα ελέγχει τους υπεύθυνους βιβλιοθηκονόμους κάθε σχολείου. Τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ο Διευθυντής Σχολικών Βιβλιοθηκών είναι τα εξής:

- ✓ Να βοηθά τη σχολική βιβλιοθήκη να επιλέξει το σωστό δρόμο, δηλαδή το σωστό όραμα, στόχο ή σχέδιο.

- ✓ Να παροτρύνει τους σχολικούς βιβλιοθηκονόμους να τον ακολουθήσουν στην επίτευξη του σχεδίου αυτού και να τους δώσει τα κατάλληλα κίνητρα γι αυτό.
- ✓ Να βοηθήσει στη δόμηση της οργανωτικής αρχιτεκτονικής ώστε να παρακινηθούν οι βιβλιοθηκονόμοι με τη συγκεκριμένη γνώση για να δοθεί αξία στην ενίσχυση της πρότασης.
- ✓ Θα πρέπει να παρακινεί τους υφιστάμενούς του να ακολουθήσουν τα οράματα μέσω των προσωπικών τους χαρισμάτων, στυλ και έμπνευσης που να προσδοκούν στην καλή διαβίωση της βιβλιοθήκης.
- ✓ Να έχει δυναμισμό, ενεργητικότητα, φυσική αντοχή.
- ✓ Να έχει κατανόηση, να λαμβάνει υπόψη τα συναισθήματα των υπεύθυνων βιβλιοθηκονόμων κατά τη χρήση αποφάσεων, να τους σέβεται και να έχει απέναντί τους φιλική συμπεριφορά.
- ✓ Να προάγει το ομαδικό πνεύμα, να δίνει έμφαση στη συνεργασία. Αυτό γίνεται μέσω επίδειξης εμπιστοσύνης, της ενθάρρυνσης ανάληψης πρωτοβουλιών καθώς και της εκχώρησης αρμοδιοτήτων στους υπαλλήλους.
- ✓ Να υπάρχει αποτελεσματική επικοινωνία, να μπορεί να ακούει προσεκτικά και να αντιλαμβάνεται ακριβώς τι εννοεί η άλλη πλευρά.

Ο ρόλος του Διευθυντή Σχολικής Βιβλιοθήκης είναι κρίσιμος για τη διαχείριση της αλλαγής στις σχολικές βιβλιοθήκες. Από αυτόν εξαρτάται αν θα αναγνωρίσει έγκαιρα τις τάσεις, θα αφομοιώσει τα νέα εργαλεία και τις νέες δυνατότητες, θα αξιοποιήσει ή θα αλλάξει υπάρχοντες θεσμούς για να εξυπηρετήσουν τις νέες ανάγκες, θα ανακαλύψει και θα εξασφαλίσει πόρους για ανάπτυξη υπηρεσιών, θα προωθήσει συνεργασίες, θα ενεργοποιήσει λανθάνουσες δυνατότητες του προσωπικού, θα μεταδώσει το όραμά του με τη γνώση, τις εμπειρίες του, τον ενθουσιασμό του, το σεβασμό του, την αγάπη προς το αντικείμενο και προς τους ανθρώπους, συνεργάτες και χρήστες καθώς και την έμπνευση και την εσωτερική διάθεση για δημιουργία και προσφορά.

Η πρωτοπορία και η διαρκής επιτυχία ενός οργανισμού απαιτεί τους ιδανικούς και τους καλύτερους ανθρώπους-εργαζόμενους. Οι σωστοί άνθρωποι είναι αυτοί που εκτός των γνώσεων και ικανοτήτων διαθέτουν χαρακτήρα που ταιριάζει με την κουλτούρα του οργανισμού και κυρίως έχουν την ισχυρή θέληση να είναι σωστοί επαγγελματίες και να επιτυγχάνουν τις μέγιστες δυνατές επιδόσεις ως άτομα αλλά και ως ομάδες. Γι αυτό και η Διεύθυνση είναι αναγκαίο να δημιουργεί ένα περιβάλλον (Φοντενεμπλό) το οποίο

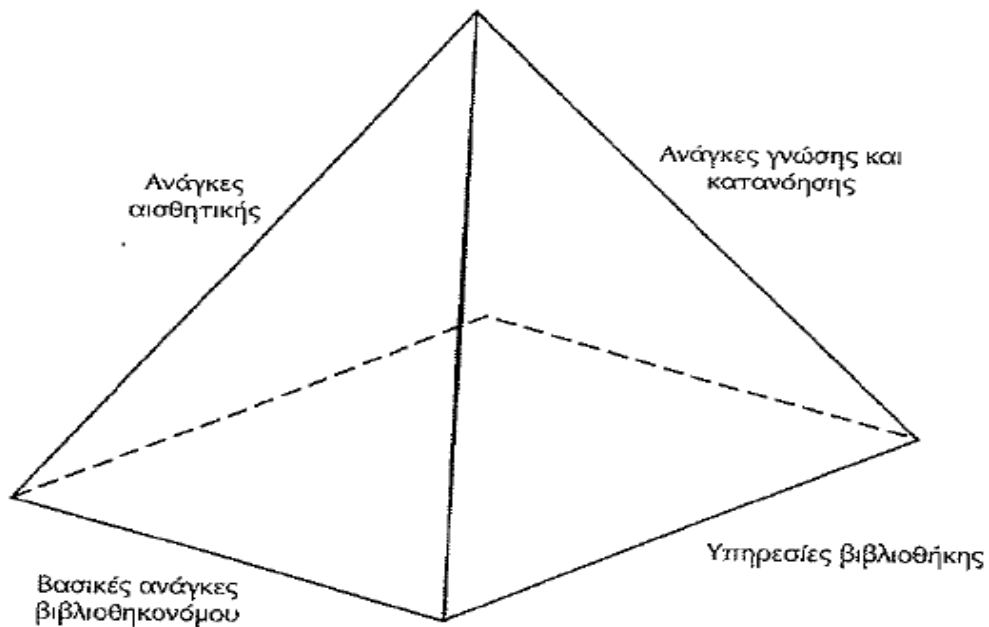
προσελκύει και διατηρεί τους σωστούς ανθρώπους, απελευθερώνει και αναπτύσσει και αξιοποιεί το δυναμικό τους. Είναι αξιοσημείωτο ότι για να είναι μια σχολική βιβλιοθήκη επιτυχημένη θα πρέπει να έχει κοντά της άτομα των οποίων η συμπεριφορά τους ταιριάζει με την αξία και την κουλτούρα της. Γι αυτό η Διεύθυνση οφείλει να εμπυχώνει, να ενθαρρύνει, να καθοδηγεί και να παρέχει κίνητρα στους εργαζόμενούς της.

Πιο κάτω αναλύονται οι θεωρίες κινήτρων που αποτελούν ένα από τα σημαντικότερα σημεία της οργανωτικής θεωρίας με ιδιαίτερη σημασία την διαμόρφωση ερμηνευτικών μοντέλων απόδοσης εργαζομένων, επειδή επικεντρώνονται στην εργασιακή αποτελεσματικότητα και στους παράγοντες που την μεγιστοποιούν.

Η γνωστή θεωρία του Maslow, η οποία ταξινομεί τις ανάγκες των ανθρώπων σε 5 κατηγορίες (σχήμα 3). Τις βιολογικές ανάγκες (π.χ. τροφή, οξυγόνο, στέγη, ένδυση κλπ), δηλαδή τις ανάγκες που έχει ο κάθε άνθρωπος για να επιβιώσει ως βιολογικός οργανισμός. Τις ανάγκες σιγουριάς, δηλαδή να αισθάνεται κανείς σιγουριά ότι και στο μέλλον θα μπορεί να ικανοποιεί τις προηγούμενες ανάγκες (π.χ. μόνιμη απασχόληση, ιδιοκτησία, ασφάλιση κλπ). Τις κοινωνικές ανάγκες (π.χ. σχέσεις, ένταξη σε ομάδες, συμπάθεια, φιλία, οικογένεια). Τις ανάγκες αναγνώρισης ή εγωιστικές (π.χ. εκτίμηση, αυτοεκτίμηση, επιτυχία, αναγνώριση). Τέλος, τις ανάγκες ολοκλήρωσης ή αυτοπραγμάτωσης, δηλαδή τις ανάγκες που έχει κανείς να κάνει τα όνειρά του πραγματικότητα. Έτσι, μέσα από τη θεωρία του Maslow βλέπουμε ότι πρώτον ο εργαζόμενος δεν έχει ανάγκες που ικανοποιούνται μόνο με τις οικονομικές αμοιβές. Δεύτερον, όταν μια ανάγκη ικανοποιηθεί δεν κινητοποιεί το άτομο για δράση. Τρίτον, οι εγωιστικές και ολοκλήρωσης ανάγκες δύσκολα φτάνουν σε κορεσμό. Τέταρτον, πράγματι κανένας εργαζόμενος δε θα πήγαινε δουλειά αν η επιχείρηση δεν του έδινε οικονομικές αμοιβές. Από τα πιο πάνω φαίνεται ότι εάν ο άνθρωπος ικανοποιείται από την εργασία του όσον αφορά τις οικονομικές και λοιπές ανάγκες του (εκτίμηση, αυτοεκτίμηση, αίσθηση σιγουριάς, κοινωνικές σχέσεις, αίσθηση επιτυχίας κλπ) αισθάνεται περισσότερο ικανοποιημένος, ολοκληρωμένος και αφοσιωμένος. Συνεπώς η διάθεση του να προσφέρει στην εργασία του γίνεται εντονότερη.

Σχήμα 3 Η ιεράρχηση των αναγκών κατά τον Maslow¹⁴

Σχήμα 4 Σύστημα Βιβλιοθήκη-Βιβλιοθηκονόμος¹⁵

¹⁴ Πηγή: Εισαγωγή στη βιβλιοθηκονομία-Μαίρη Βλάχου Χαλκιοπούλου

Για να είναι στερεή η δομή της πυραμίδας (Σχήμα 4), είναι ανάγκη όλες οι έδρες της να είναι πλήρεις, χωρίς κενά. Αν μια της έδρα φέρεται αδύναμη κινδυνεύει και η παραπλεύρως κείμενη. Οι βιβλιοθήκες είναι ευγενώς ανταγωνιστικές για την επιδίωξη του κοινού καλού και όχι άγρια ανταγωνιστικές στη μάχη για την επιβίωση, αφού η επιτυχία μιας βιβλιοθήκης δεν εξαρτάται από την αποτυχία μιας άλλης βιβλιοθήκης και τουλάχιστον μέχρι τώρα είναι μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Το σύστημα που λέγεται σχολική βιβλιοθήκη το στηρίζει ο σχολικός βιβλιοθηκονόμος ο οποίος οφείλει:

- Να είναι από τη βάση του καταρτισμένος βιβλιοθηκονομικά
- Να διαθέτει χαρισματικές, πνευματικές ικανότητες μεταξύ των οποίων οπωσδήποτε δημιουργικότητα
- Να συνεχίζει να καλλιεργεί πνευματικά το νου και τη ψυχή
- Να είναι ξενόγλωσσος και όσο το δυνατόν πολύγλωσσος
- Να έχει τάση επικοινωνίας με θετική εξωστρέφεια
- Να δημιουργεί δημόσιες σχέσεις
- Να είναι δεκτικός σε καινοτομίες και νεωτερισμούς

Επιπρόσθετα η θεωρία του F. Herzberg υποστηρίζει ότι η διάθεση των ανθρώπων για προσπάθεια και απόδοση στο χώρο της εργασίας εξαρτάται από δύο κατηγορίες παραγόντων. Τους «παράγοντες διατήρησης» και τους «παράγοντες- κίνητρα». Όταν οι «παράγοντες διατήρησης» δεν υπάρχουν σε ικανοποιητικό βαθμό στην εργασία, δημιουργούν στο άτομο δυσαρέσκεια, άρα καμιά διάθεση για απόδοση. Όταν όμως υπάρχουν σε ικανοποιητικό βαθμό, δε δημιουργούν ευχαρίστηση και παρακίνηση. Απλά εξασφαλίζουν τη μη δυσαρέσκεια. Βασικοί τέτοιοι παράγοντες είναι ο μισθός (σταθερές αμοιβές), οι συνθήκες εργασίας, οι πολιτικές, και η οργάνωση της επιχείρησης, ο τρόπος εποπτείας και ελέγχου. Στην περίπτωση που οι εργαζόμενοι δεν αισθάνονται δυσαρέσκεια από τους παράγοντες διατήρησης, τότε η παρακίνηση-κινητοποίησή τους εξαρτάται από τη δεύτερη κατηγορία παραγόντων, τους «παράγοντες- κίνητρα». Αυτοί οι παράγοντες είναι το αίσθημα επιτυχίας, η αναγνώριση, το ενδιαφέρον του περιεχομένου της εργασίας, η συμμετοχή και η αίσθηση ευθύνης, η ανάπτυξη του εργαζομένου και οι προοπτικές επαγγελματικής ανέλιξης. Το ακριβές περιεχόμενο και οι τεχνικές δημιουργίας αυτών των παραγόντων αποτελούν ιδιαίτερα στοιχεία ενός περιβάλλοντος τύπου «Φοντενεμπλό».

¹⁵ Πηγή: Εισαγωγή στη βιβλιοθηκονομία-Μαίρη Βλάχου Χαλκιοπούλου

Γι αυτό και η **Διεύθυνση** που στηρίζει την επιτυχία των σχολικών βιβλιοθηκών στους Υπεύθυνους Σχολικών Βιβλιοθηκών πρέπει να προσπαθεί διακαώς να τους ικανοποιεί, να τους σέβεται και να τους αναγνωρίζει. Να υπάρχει δίκαιη μεταχείριση ανάμεσα στους σχολικούς βιβλιοθηκονόμους, ούτως ώστε να δίνουν και αυτοί με τη σειρά τους τον καλύτερο εαυτό τους για τη διεκπεραίωση των εργασιών τους.

6.6. Έλεγχος Σχολικών Βιβλιοθηκών

Ο **έλεγχος (control)** αφορά πρόσωπα, πράξεις και πράγματα. Ο έλεγχος των σχολικών βιβλιοθηκών αφορά τους ανθρώπινους πόρους, τους φυσικούς πόρους και τις πηγές πληροφόρησης. Με αυτόν διαπιστώνεται αν εφαρμόζεται το πρόγραμμα και ο προϋπολογισμός της δράσης των σχολικών βιβλιοθηκών, αν υπάρχουν λάθη ή παραλείψεις ή άλλης προέλευσης ενέργειες.

Την ευθύνη για τον έλεγχο της σχολικής βιβλιοθήκης πρέπει να έχει η Επιτροπή Βιβλιοθήκης Σχολείου όσον αφορά τους φυσικούς πόρους (εξοπλισμό) και τις πηγές πληροφόρησης, ενώ για τους ανθρώπινους πόρους την ευθύνη θα έχει ο Διευθυντής Σχολικών Βιβλιοθηκών και κατ' επέκταση ο Υπεύθυνος Βιβλιοθηκών των Πολιτιστικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας.

Οι τεχνικές ελέγχου που θα χρησιμοποιηθούν είναι η ανάλυση κόστους-οφέλους, η ανάλυση προϋπολογισμού, η αξιολόγηση συλλογής και η αξιολόγηση επιδόσεων των εργαζομένων.

Ανάλυση κόστους-οφέλους. Πρόκειται για την τεχνική που αποπειράται να θέσει και να αξιολογήσει το κοινωνικό κόστος και τα κοινωνικά οφέλη των επενδυτικών προγραμμάτων, προκειμένου να αποφασιστεί εάν ένα πρόγραμμα θα εφαρμοσθεί ή όχι. Με τον τρόπο αυτό μετρώνται τα κέρδη και οι απώλειες της οικονομικής ευεξίας που θα επέλθουν στην κοινωνία ως σύνολο με την υλοποίηση ενός προγράμματος. Με άλλα λόγια με την ανάλυση κόστους-οφέλους εννοούμε τη μέτρηση της θετικής επίδρασης σε μια λειτουργία που μπορεί να προσδιοριστεί σε ένα ιδιαίτερο κόστος.

Η *ανάλυση του προϋπολογισμού* είναι πολύ σημαντική γιατί θα αποτελέσει για τη σχολική βιβλιοθήκη βασικό καταστατικό έγγραφο για τη διοίκησή της. Σημαντικά στοιχεία για την ανάλυση του αποτελούν οι επιθυμίες και οι στόχοι της σχολικής βιβλιοθήκης. Γι αυτό και η

Επιτροπή Βιβλιοθήκης Σχολείου οφείλει να δώσει ιδιαίτερη σημασία στην ανάλυση του προϋπολογισμού πριν τον καταθέσει στην Βουλή για να ψηφιστεί.

Η αξιολόγηση της συλλογής της σχολικής βιβλιοθήκης καθώς και η ωφέλεια των πληροφοριακών πηγών της, παρόλο που είναι δύσκολο να μετρηθούν, εντούτοις η Επιτροπή Βιβλιοθήκης Σχολείου οφείλει να ελέγχει σχολαστικά αν είναι κατάλληλο το υλικό που εμπλουτίζει τις σχολικές βιβλιοθήκες. Μετά τον έλεγχο που διενεργεί η Σχολική Επιτροπή για τον εντοπισμό υλικού (βιβλίων, περιοδικών, cd-rom κλπ), το οποίο έχει ενταχθεί με οποιοδήποτε τρόπο στις συλλογές των σχολικών βιβλιοθηκών και δεν κρίνεται κατάλληλο, οφείλουν να δώσουν οδηγίες για απόσυρσή του από την ενεργό συλλογή των σχολικών βιβλιοθηκών.

Η αξιολόγηση των επιδόσεων των εργαζομένων στη σχολική βιβλιοθήκη πρέπει να γίνεται αρχικά από το Διευθυντή Σχολικών Βιβλιοθηκών. Αυτός με τη σειρά του θα χρησιμοποιήσει την τεχνική της παρακολούθησης της επίδοσης του προσωπικού, έχοντας συμφωνήσει τους στόχους και τα κριτήρια με τα άτομα από την αρχή και συζητώντας τα ευρήματα μαζί τους κατά τη διάρκεια και μετά την αξιολόγηση. Η αξιολόγηση του προσωπικού είναι μια διαρκής διαδικασία και συνήθως χρησιμοποιείται σαν βάση για τα προγράμματα ανάπτυξης του προσωπικού, τις ευκαιρίες προώθησης κλπ. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν εναρμόνιση των απόψεων του εργαζομένου για την εργασία και των απόψεων του οργανισμού. Επιπρόσθετα, ο Διευθυντής Σχολικών Βιβλιοθηκών κατά την αξιολόγηση μπορεί να χρησιμοποιήσει τεχνικές μέτρησης της εργασίας που είναι σημαντικές στην πράξη για τη θέσπιση προτύπων εργασίας και χρόνου για ειδικές δραστηριότητες. Ως εκ τούτου είναι χρήσιμες για τον υπολογισμό του χρόνου των μονάδων ως η βάση του κόστους κατά μονάδα προϊόντος.

Υπάρχουν διάφορα βασικά εργαλεία που είναι χρήσιμα για την μέτρηση παραγωγής υπηρεσιών. Αυτές περιλαμβάνουν μια σειρά τεχνικών που σχετίζονται με τις εργασίες ελέγχου, μεταξύ των οποίων και τα Συστήματα Διαχείρισης Πληροφοριών (Management Information Systems-MIS) που είναι ένα τεχνολογικό εργαλείο για τη συγκέντρωση δεδομένων, τη σύνοψή τους, παρουσιάζοντάς τα ως πληροφορίες που πρέπει να χρησιμοποιούνται στη διαδικασία ελέγχου. Τα Συστήματα Διαχείρισης Πληροφοριών είναι ο πρόδρομος των Συστημάτων Υποστήριξης (Decision Support Systems-DDS) και δημιουργήθηκαν για να οργανώσουν τις πληροφορίες για τη λήψη αποφάσεων.

Τα Συστήματα Υποστήριξης Αποφάσεων είναι εργαλεία που παρέχουν την διευκόλυνση στον αποφασίζοντα να βρίσκει τη βέλτιστη λύση με εφαρμογές τους και στους χώρους των Βιβλιοθηκών. Παρέχουν την δυνατότητα στον χρήστη τους να εξερευνήσει ενδεχόμενες αιτίες και αποτελέσματα καθώς δοκιμάζει ιδέες και λύσεις. Η διαδικασία της μοντελοποίησης εμπνέει νέες ιδέες και μειώνει την αβεβαιότητα, επειδή υποβάλλει το σύστημα σε πολλαπλούς ελέγχους. Το Σύστημα Υποστήριξης Αποφάσεων περιέχει στοιχεία για να υποστηρίξει ανάλυση δεδομένων και λήψη αποφάσεων σε κάθε τομέα που η σχολική βιβλιοθήκη χρειάζεται να παίρνει αποφάσεις, από τον καταμερισμό των εσόδων, την χρήση που γίνεται στις υπηρεσίες και στις πηγές, μέχρι τις αλλαγές που απαιτούνται.

Σύμφωνα με τα πιο πάνω, συμπεραίνουμε ότι ο έλεγχος διαδραματίζει πολυσήμαντο παράγοντα στη διαδικασία του μάνατζμεντ σχολικών βιβλιοθηκών γιατί ο έλεγχος έχει να κάνει με το αν τα πράγματα πηγαίνουν σύμφωνα με το σχέδιο που ορίζει η σχολική βιβλιοθήκη.

Κεφάλαιο 7: Μεθοδολογία Έρευνας

7.1. Σκοπός και στόχοι της έρευνας

Βασικός σκοπός αυτής της έρευνας είναι η διερεύνηση των απόψεων, των θέσεων, των αντιλήψεων, των στάσεων και των ιδεών βιβλιοθηκονόμων της Κύπρου όσον αφορά την οργάνωση και διοίκηση των δημόσιων σχολικών βιβλιοθηκών της Κύπρου δίνοντας την ιδανική εικόνα της σύγχρονης σχολικής βιβλιοθήκης στο σημερινό δημόσιο σχολείο.

Οι στόχοι αυτής της ερευνητικής προσπάθειας είναι οι εξής:

1. Η καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης των σχολικών δημόσιων βιβλιοθηκών της Κύπρου.
2. Η καταγραφή των απόψεων των βιβλιοθηκονόμων για το ρόλο που πρέπει να διαδραματίζει η σχολική βιβλιοθήκη.
3. Η καταγραφή των απόψεων των βιβλιοθηκονόμων για τις χρηστικές δυνατότητες της σχολικής βιβλιοθήκης.
4. Να καταγραφεί πως κατά την άποψη των βιβλιοθηκονόμων πρέπει να λειτουργεί μια σχολική βιβλιοθήκη.
5. Επίσης, κατά πόσο πιστεύουν ότι είναι αναγκαία η στελέχωση των σχολικών βιβλιοθηκών από βιβλιοθηκονόμους.
6. Τέλος, να καταγραφούν σκέψεις-προτάσεις για τη χρηματοδότηση ίδρυσης και περαιτέρω λειτουργίας των σχολικών βιβλιοθηκών.

7.2. Δείγμα έρευνας

Το δείγμα της παρούσας έρευνας αφορά 7 Λειτουργούς Βιβλιοθηκονόμους (4 άνδρες και 3 γυναίκες) με πολυετή εμπειρία στον τομέα της οργάνωσης και λειτουργίας των βιβλιοθηκών, κατέχοντες υψηλών θέσεων στην εργασία τους. Πρόκειται για τον Υπεύθυνο Βιβλιοθηκών των Πολιτιστικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού ο οποίος είναι πολύ καλός γνώστης της κατάστασης που επικρατεί στις δημόσιες σχολικές βιβλιοθήκες. Όσον αφορά στους υπόλοιπους Βιβλιοθηκονόμους, οι τέσσερις εργάζονται στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου, το πέμπτο άτομο στη Βιβλιοθήκη του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου και το έκτο άτομο στη Βιβλιοθήκη του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου. Οι πέντε από αυτούς απαρτίζουν ή απάρτιζαν το Διοικητικό Συμβούλιο της ΚΕΒΕΠ και οι άλλοι δύο

είναι μέλη της ΚΕΒΕΠ. Όπως έχει προαναφερθεί, η ΚΕΒΕΠ έχει ασχοληθεί με το θέμα των σχολικών βιβλιοθηκών. Ο χρόνος που απαιτήθηκε για κάθε συνέντευξη ήταν κατά μέσο όρο 35-40 λεπτά. Οι συνεντεύξεις παραχωρούνταν στο γραφείο του κάθε βιβλιοθηκονόμου με επιτόπια παρουσία της ερευνήτριας ύστερα από τηλεφωνικό διακανονισμό. Ο χρόνος των συνεντεύξεων ήταν μεταξύ Ιανουαρίου και Φεβρουαρίου του έτους 2012.

7.3. Μέθοδοι έρευνας

Η μεθοδολογία θεωρείται καθοριστικό κεφάλαιο για την έρευνα επειδή σε αυτό αναλύεται η διαδικασία που ακολουθήθηκε από τον ερευνητή για την περάτωση της. Παρακάτω παρατίθεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στην παρούσα έρευνα.

7.3.1. Ποιοτική έρευνα

Το είδος της έρευνας που επιλέχθηκε να αναπτυχθεί είχε τα τυπικά χαρακτηριστικά της ποιοτικής (*qualitative research*) έρευνας. Αυτή η επιλογή έγινε λόγω της ανθρωπολογικής φύσης του διερευνώμενου θέματος αλλά και του μικρού δείγματος που θα μπορούσαμε να έχουμε στη διάθεσή μας.

Η ποιοτική έρευνα έχει οριστεί ως εκείνη της οποίας «το ουσιώδες χαρακτηριστικό είναι ότι ενδιαφέρεται για τη συγκέντρωση ποιοτικών και όχι ποσοτικών στοιχείων δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στην υποκειμενική προσέγγιση της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Τα βασικά μέσα συλλογής στοιχείων είναι η παρατήρηση και η συνέντευξη». (Πιέρρος, 2000).

Ο ερευνητής που ακολουθεί ποιοτική μέθοδο παρατηρεί, παίρνει συνεντεύξεις, κρατά σημειώσεις, περιγράφει και ερμηνεύει τα φαινόμενα όπως ακριβώς έχουν. Όταν ο ερευνητής εργάζεται πάνω στο πεδίο που μελετά, είναι πάντα ενεργός, γιατί οι ποιοτικές μέθοδοι απαιτούν να γίνεται χρήση όλων εκείνων των στοιχείων που, που ο ερευνητής συναντά: σχόλια από όσους σχετίζονται με το αντικείμενο, κάτι που ο ίδιος παρατηρεί, ακόμα και τον τρόπο που τα υποκείμενα κάθονται ή συνομιλούν (Eisner, 1991). Οφείλει να καταγράψει τα γεγονότα, αλλά ταυτοχρόνως έρχεται αντιμέτωπος με τον ίδιο του τον εαυτό. Αναλαμβάνει να συνδυάσει με ένα λογικό τρόπο δεδομένα, στοιχεία και καταστάσεις ώστε να καταλήξει σε ένα συμπέρασμα με τα όσα παρατηρεί. Αυτό συμβαίνει μέσω του τρόπου με τον οποίο αντιλαμβάνεται την παρουσία των πραγμάτων και τη σπουδαιότητά τους. Ο ερευνητής, αφού συλλέξει τα δεδομένα, θα προσπαθήσει να τα ερμηνεύσει (Eisner, 1991).

Η επιλογή της ποιοτικής προσέγγισης έγινε για να πετύχουμε τη μεγαλύτερη δυνατή σε «βάθος προσέγγιση της κατάστασης και τη διερεύνηση της εμπειρίας των υποκειμένων» (Ιωσηφίδης, 2003), ώστε να προσδιοριστούν οι απόψεις των βιβλιοθηκονόμων, αφενός για την αναγκαιότητα ύπαρξης των βιβλιοθηκών στις σχολικές μονάδες, και του ρόλου τους, και αφετέρου τη σημασία στελέχωσής τους από εξειδικευμένους βιβλιοθηκονόμους.

Συγκεκριμένα, οι λόγοι που οδήγησαν στη χρήση της ποιοτικής έρευνας είναι:

1. Για την καταγραφή των προσωπικών απόψεων των ατόμων που εμπλέκονται άμεσα με το υπό διερεύνηση θέμα (Βιβλιοθηκονόμοι). Κάτι τέτοιο δε θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω της στατιστικής και των ποσοτικών στοιχείων, ως χαρακτηριστικών της ποσοτικής έρευνας.
2. Έγινε επιλογή για ανάλυση κάποιων εννοιών και λέξεων-κλειδιών (ποιοτικά δεδομένα) και όχι αριθμών (ποσοτικά δεδομένα).

7.3.2. Η συνέντευξη ως μέσο συλλογής υλικού

Η συνέντευξη είναι ένα από τα βασικότερα εργαλεία της ποιοτικής μεθόδου. Πρόκειται για την αλληλεπίδραση, την επικοινωνία μεταξύ προσώπων, που καθοδηγείται από τον ερευνητή ή ερωτώντα με στόχο την απόσπαση πληροφοριών σχετιζόμενων με το αντικείμενο της έρευνας (Cohen and Manion, 1992). Με άλλα λόγια πρόκειται για την μέθοδο που έχει ως αντικείμενό της να σχηματίζει ένα «νοητικό περιεχόμενο» (Mialaret, 1997), να αποκαλύψει πτυχές της προσωπικότητας και να αναγνωρίσει συμπεριφορές. Βασικό εργαλείο της είναι η συνομιλία που λαμβάνει χώρα μεταξύ δύο ή και παραπάνω προσώπων.

Η συνέντευξη δεν επιδέχεται ποσοτική ανάλυση και σκοπός της είναι να διερευνηθεί ένα φαινόμενο λαμβάνοντας υπόψη την οπτική του ερωτώμενου. Πρόκειται δηλαδή για καταγραφή της βιοματικής εμπειρίας του ερωτώμενου, καθώς και των απόψεων και αντιλήψεών του. Επιτρέπει τη σε βάθος εξερεύνηση των αιτών και των λόγων κάποιων στάσεων και συμπεριφορών αφού εμπεριέχει τη δυναμική της συζήτησης (Ζαφειρόπουλος, 2005).

Ένα στοιχείο που τη διαφοροποιεί από μια απλή συζήτηση, είναι ότι αποτελεί το βασικό εργαλείο της έρευνας, ένας έμμεσος τρόπος συλλογής πληροφοριών αναφορικά με τις αντιλήψεις και τα «πιστεύω» των ανθρώπων που ερωτώνται. Ένα δεύτερο στοιχείο είναι ότι ο

διάλογος λαμβάνει χώρα ανάμεσα σε ανθρώπους που κατ' ουσία είναι ξένοι μεταξύ τους και ένα τρίτο στοιχείο πως οι συνεντεύξεις κατευθύνονται από τον ερευνητή κατά ένα μεγάλο ποσοστό, στοιχείο που βέβαια εξαρτάται από το είδος της συνέντευξης (Rubin and Rubin, 2005). Η επιλογή του ερευνητή να ακολουθήσει συνεντεύξεις κρύβει ένα πολύ θετικό στοιχείο και για εκείνον και για την πλευρά του υποκειμένου: ενθαρρύνει και τις δύο πλευρές, που λαμβάνουν μέρος στη διαδικασία να νιώσουν περισσότερο συνδεδεμένες με τη συζήτηση, που διεξάγεται, ανατροφοδοτούμενη από τις απόψεις που εκφράζονται. Σε αυτό το σημείο, πρέπει να αναφερθεί ότι η συνέντευξη βασίζεται στην παρακάτω θέση: η γνώση επιτυγχάνεται σε μεγάλο βαθμό μέσω καλής ακρόασης, έως και «ευγενούς αφουγκράσματος» των κόσμων των υποκειμένων, τα οποία ο ερευνητής οφείλει να έχει ενθαρρύνει να εκφραστούν. Για αυτό το λόγο ακόμα τα πρώτα λεπτά της συνέντευξης είναι καθοριστικά (Kvale, 1996).

7.3.3 Συνέντευξη (Ημι-δομημένη)

Ανάλογα με το βαθμό δόμησης της συνέντευξης, δηλαδή ανάλογα με το βαθμό τυποποίησης της από τον ερευνητή μπορούμε σχηματικά να διακρίνουμε τρία βασικά είδη: τη δομημένη συνέντευξη (structured interview), την ημιδομημένη συνέντευξη (semi-structured interview) και την μη δομημένη συνέντευξη (unstructured interview).

Στη συγκεκριμένη έρευνα χρησιμοποιήθηκε η ημι-δομημένη μορφή επειδή ανταποκρίνονταν στον τύπο και στο θέμα της έρευνας. Το συγκεκριμένο είδος συνέντευξης χαρακτηρίζεται από ένα σύνολο προκαθορισμένων ερωτήσεων, αλλά παρουσιάζει πολύ περισσότερη ευελιξία ως προς τη σειρά των ερωτήσεων, την τροποποίηση του περιεχομένου των ερωτήσεων ανάλογα με τον ερωτώμενο, και ως προς την προσθαφαίρεση ερωτήσεων και θεμάτων για συζήτηση (Ιωσηφίδης, 2003). Σύμφωνα με τον Smith (1990), η ημιδομημένη συνέντευξη χρησιμοποιείται κυρίως για να αποκτήσουμε μια λεπτομερή εικόνα για τις πεποιθήσεις, τις στάσεις και τις απόψεις ενός ατόμου για ένα θέμα, γιατί όπως προαναφέρθηκε, επιτρέπει στον ερευνητή περισσότερη ευελιξία. Ο συνεντευξιαστής προσπαθεί να εμπλουτίσει τη συζήτηση, ενώ το διάγραμμα της ημι-δομημένης συνέντευξης θα πρέπει να καθοδηγεί και όχι να υπαγορεύει την πορεία της (Αβρααμίδης και Καλυβά, 2006).

Η ποιοτική ημι-δομημένη συνέντευξη είναι ένα ευέλικτο και δυναμικό εργαλείο, το οποίο είναι μη κατευθυντικό, μη αυστηρά δομημένο και τυποποιημένο με ερωτήσεις που επιδέχονται ανοικτού τύπου απαντήσεις.

Η συζήτηση πρόσωπο με πρόσωπο έχει σαν στόχο ο ερευνητής να κατανοήσει την προοπτική και στάση του ερωτώμενου για το προς διερεύνηση θέμα και να ακούσει τις εμπειρίες του μέσα από τα δικά του λόγια. Το είδος της ποιοτικής συνέντευξης στην παρούσα έρευνα στοχεύει στη διαμόρφωση μιας σφαιρικής και συνολικής εικόνας των απόψεων των συμμετεχόντων για την οργάνωση και τη διοίκηση των δημόσιων σχολικών βιβλιοθηκών της Κύπρου.

7. 4. Μέθοδος καταγραφής των στοιχείων

7.4.1. Μαγνητοφώνηση

Η καταγραφή των πληροφοριών αμέσως μετά το τέλος της συνέντευξης έχει αναγνωρισθεί σαν ένας από τους τρόπους ελέγχου των προκαταλήψεων και παραγωγής αξιόπιστων δεδομένων για την ανάλυση (Saunders et al, 2000). Δύο είναι οι βασικές μέθοδοι καταγραφής των δεδομένων κατά τη διάρκεια της συνέντευξης.

Η πρώτη με τεχνικά μέσα (δημοσιογραφικό mp3) και η δεύτερη με σημειώσεις. Βέβαια, μπορεί να εφαρμοστεί συνδυαστική μέθοδος και οπωσδήποτε θα είναι πιο ολοκληρωμένη. Στην παρούσα έρευνα επιλέχθηκε η πρώτη μέθοδος και εμπεριείχε στοιχεία της δεύτερης.

Επιλέχθηκε, για τη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας, συνδυαστική εφαρμογή των δύο μεθόδων με κύριο άξονα εκείνον της μαγνητοφώνησης. Έτσι, αφενός θα υπήρχε η δυνατότητα να ξανακουστούν οι απόψεις των ερωτώμενων και αφετέρου παράλληλα θα παρεχόταν η δυνατότητα καταγραφής σύντομων σημειώσεων (Beveridge, 1998), όπου τις επέτρεπαν οι συνθήκες.

Οπωσδήποτε θα πρέπει να ζητείται η άδεια το ερωτώμενο για τη χρήση το δημοσιογραφικού mp3 καθώς και να επιτρέπεται στον ερωτώμενο να έχει τον έλεγχο του, δηλαδή όταν δε θέλει να ηχογραφηθούν κάποιες απαντήσεις του, να σταματάει η ηχογράφηση. Σε εκείνη την περίπτωση θα πρέπει να κρατούνται σημειώσεις.

Στη διάρκεια της παρούσας έρευνας ζητήθηκε ξεχωριστή άδεια από κάθε συνεντευξιαζόμενο για τη χρήση του δημοσιογραφικού mp3, παρέχοντας τη διαβεβαίωση για την αξιόπιστη μέθοδο διαχείρισης των πληροφοριών. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να γίνεται πλήρης καταγραφή της συνέντευξης αμέσως μετά το τέλος της (απομαγνητοφώνηση). Αν δε γίνει αυτό ίσως χαθεί ή αλλοιωθεί η ακριβής φύση των εξηγήσεων που έχουν δοθεί όπως και σημαντικά στοιχεία. Υπάρχει επίσης το ενδεχόμενο να μπερδευτούν τα δεδομένα από διαφορετικές συνεντεύξεις, όταν αυτές διεξάγονται πολλές μέσα σε ένα μικρό χρονικό διάστημα και δεν συμπληρώνεται η φόρμα της καθεμιάς την κατάλληλη χρονική στιγμή.

Γι αυτό λοιπόν ο ερευνητής θα πρέπει να αφιερώνει χρόνο στην απομαγνητοφώνηση από τη στιγμή της ολοκλήρωσης της συνομιλίας και μετά.

7.5. Προβλήματα στη διεξαγωγή της έρευνας

Το πρώτο πρόβλημα που παρουσιάστηκε κατά τη διάρκεια της έρευνας ήταν ότι επιβαλλόταν η μετακίνηση της ερευνήτριας σε άλλη πόλη (Λευκωσία) λόγω του ότι οι έξι από τους επτά συνεντευξιαζόμενους εργάζονται εκεί.

Κατόπιν, προέκυψαν κάποιες δυσκολίες κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων. Για παράδειγμα, δύο από τους ερωτώμενους ζήτησαν να διαβάσουν πρώτα όλες τις ερωτήσεις και μετά να τοποθετηθούν. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να χαθεί η ζωντάνια και η αμεσότητα που πρέπει να διακρίνουν μια συνέντευξη. Επίσης χάθηκε πολύτιμος χρόνος.

Κάποιες από τις συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν στο τέλος της εργασίας των Βιβλιοθηκονόμων οπότε υπήρχε κούραση και πίεση χρόνου.

Σε μια περίπτωση διακόπηκε η συνέντευξη λόγω έκτακτης εργασίας του Βιβλιοθηκονόμου και συνεχίστηκε μετά από είκοσι λεπτά. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να διακοπεί η ομαλή ροή της συνέντευξης.

Τέλος, παρατηρήθηκε ότι αρκετές φορές ο συνεντευξιαζόμενος με αυξημένη κατά τα άλλα διάθεση να εκθέσει τις απόψεις του ώστε να ευχαριστήσει τον ερευνητή δεν έμενε στην ουσία των ερωτήσεων αλλά αναφερόταν σε συναφή πεδία τα οποία θα απαντιόνταν στην εξέλιξη της συνέντευξης. Ως επακόλουθο, ήταν να μην υποβάλλεται η ανάλογη ερώτηση. Αυτό

οδήγησε στην απόφαση να αναδιοργανωθούν και να συμπυκνωθούν οι ερωτήσεις. Έτσι, δημιουργήθηκε μια νέα φόρμα συνέντευξης, πιο άμεση και περισσότερο ευέλικτη στη ροή της συζήτησης.

7.6. Ανάλυση υλικού

7.6.1. Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων

Η ανάλυση ποιοτικών δεδομένων είναι μια δραστηριότητα που περιλαμβάνει όλες τις διαδικασίες κατηγοριοποίησης και θεωρητικοποίησης του ποιοτικού υλικού με στόχο την απάντηση στα ερευνητικά ερωτήματα, τον έλεγχο των ερευνητικών υποθέσεων ή την ερμηνεία και κατανόηση των φαινομένων, διαδικασιών και συμπεριφορών (Ιωσηφίδης, 2003).

Η ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων που έχουν συλλεχθεί από το ερευνητικό πεδίο αποτελεί το κρίσιμο και αποφασιστικό στάδιο από το οποίο προκύπτει η θεωρητικοποίηση, ο έλεγχος των τυχόν υποθέσεων και τα γενικά και ειδικά συμπεράσματα του ερευνητικού εγχειρήματος. Τα ποιοτικά δεδομένα είναι δυνατόν να λαμβάνουν διαφορετικές πολλαπλές μορφές, π.χ. να παρουσιάζονται σε οπτικοακουστική μορφή, σε μορφή βίντεο, φωτογραφιών, κειμένου κλπ. Τα δεδομένα υπό μορφή κειμένου προέρχονται από μια σειρά από μεθόδους άντλησης πληροφορίας από το πεδίο και μπορεί, π.χ., να είναι συνεντεύξεις, σημειώσεις από το πεδίο (field notes), σημειώσεις από το focus groups κλπ. (Ιωσηφίδης, 2003).

Προϋπόθεση για την ανάλυση του ποιοτικού υλικού είναι η αποτελεσματική διαχείριση των δεδομένων (data management), που σύμφωνα με τους Huberman και Miles (1994) περιλαμβάνει τη συστηματική και συνεπή διαδικασία της συλλογής, αποθήκευσης (storage) και ανάκτησης (retrieval) του ποιοτικού υλικού, από τις οποίες οι δύο τελευταίες αποτελούν την πιο κρίσιμη διάσταση της διαχείρισης. Ο Levine (1985) διακρίνει πέντε γενικές λειτουργίες αποθήκευσης και ανάκτησης του ποιοτικού υλικού:

- Δόμηση (formatic) ή κατηγοριοποίηση του ποιοτικού υλικού σε φακέλους ή αρχεία
- Σύνδεση των διαφορετικών κατηγοριών μεταξύ τους
- Καταλογογράφηση (indexing), δηλαδή οργάνωση και δόμηση των κωδικών του ποιοτικού υλικού σε κατηγορίες

- Αφαίρεση (abstracting), δηλαδή περιλήψεις εκτεταμένων ποιοτικών δεδομένων
- Εύρεση και πρόσβαση σε τμήματα του ποιοτικού υλικού

Η ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων περιλαμβάνει τρεις, αλληλεξαρτώμενες διαδικασίες και αυτές είναι: ο περιορισμός των δεδομένων (data reduction), η παρουσίαση των δεδομένων (data display) και ο έλεγχος και η απόδοση του νοήματος στα δεδομένα (conclusion drawing and verification). (Huberman and Miles, 1994).

Η ερευνήτρια, έπειτα από τη συλλογή του υλικού (συνεντεύξεων), προχώρησε σε περαιτέρω αναλύσεις με σκοπό τη διεξαγωγή συμπερασμάτων για τις αντιλήψεις των επτά Βιβλιοθηκονόμων σχετικά με τα ερωτήματα της έρευνας.

Κεφάλαιο 8: Αποτελέσματα έρευνας

8.1. Παρουσίαση Αποτελεσμάτων/Ανάλυση Συνεντεύξεων

❖ Επικρατούσα Κατάσταση

Ο σκοπός του πρώτου τμήματος της συνέντευξης ήταν να καταγράψει τη γνώμη και τις αντιλήψεις που έχουν οι βιβλιοθηκονόμοι όσον αφορά τη σημερινή κατάσταση που επικρατεί στον τομέα των οργανωμένων δημόσιων σχολικών βιβλιοθηκών στην Κύπρο και στην Ευρώπη.

1. Στην Κύπρο

Οι αναφορές των ερωτώμενων όσον αφορά την κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο θεσμός των δημόσιων σχολικών βιβλιοθηκών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση ήταν πολύ αρνητικές. Συγκεκριμένα, στην ερώτηση « *Ποια πιστεύετε είναι η σημερινή επικρατούσα κατάσταση στο χώρο των δημόσιων σχολικών βιβλιοθηκών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση στην Κύπρο;*» οι ερωτώμενοι συμφώνησαν ότι είναι τραγική, ανύπαρκτη, πενιχρή, απαράδεκτη, καθόλου ικανοποιητική και ότι δεν υπάρχουν οργανωμένες σχολικές βιβλιοθήκες.

Οι συνεντευξιαζόμενοι σχολίασαν:

«... Ουσιαστικά δεν υπάρχουν οργανωμένες σχολικές βιβλιοθήκες. Υπάρχουν μόνο βιβλία στα ράφια. Με εξαίρεση ίσως τη Σεβέρειο Βιβλιοθήκη (Παγκύπριο Γυμνάσιο Λευκωσίας), που είναι η μόνη βιβλιοθήκη που έχει δικούς της βιβλιοθηκονόμους, τα βιβλία της είναι μηχανογραφημένα σε σύστημα αυτοματισμού βιβλιοθηκών και είναι η μόνη που λειτουργεί ουσιαστικά ως οργανωμένη βιβλιοθήκη.» (συνέντευξη 01).

«... Η κατάσταση είναι τραγική. Στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση κάθε τάξη έχει ένα ράφι με βιβλία και το ονομάζει σχολική βιβλιοθήκη. Στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση η βιβλιοθήκη δεν εμπλέκεται με κανένα τρόπο στη σχολική εμπειρία και την εκπαιδευτική διαδικασία.» (συνέντευξη 02).

«...Κατά τη γνώμη μου, η σημερινή κατάσταση στο χώρο των δημόσιων σχολικών βιβλιοθηκών είναι ανύπαρκτη, σχεδόν μηδαμινή για το λόγο ότι παραγνωρίζεται η αξία και η ανάγκη των σχολικών βιβλιοθηκών στην εκπαίδευση.» (συνέντευξη 03).

«...Γενικά θεωρώ ότι οι σχολικές βιβλιοθήκες στην Κύπρο υπολειτουργούν. Ενώ υπάρχουν σχολικές βιβλιοθήκες ή δεν ανοίγουν καθόλου για τους μαθητές, ή οι υπεύθυνες επιμελήτριες

σε κάποιες περιπτώσεις το θεωρούν αγγαρεία να ασχοληθούν με το θέμα βιβλιοθήκη, οπότε ο μαθητής δεν έχει κίνητρα να χρησιμοποιήσει τη βιβλιοθήκη. Έχουν γίνει κάποιες προσπάθειες, έχει καταλογογραφηθεί το υλικό της Σεβερείου Βιβλιοθήκης, έτσι μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν πρότυπο για να πάρουν τα στοιχεία του καταλόγου και οι υπόλοιπες σχολικές βιβλιοθήκες. Ξέρω ότι γίνονται κάποιες προσπάθειες, αλλά είναι σπασμωδικές, δε γίνεται κάποια προσπάθεια κεντρικά από το Υπουργείο». (συνέντευξη 04).

«... Κρίνεται ως επιεικώς απαράδεκτη. Οι χώροι των βιβλιοθηκών στις περισσότερες περιπτώσεις λειτουργούν ως χώρος τιμωρίας των μαθητών και όχι ως χώρος μελέτης και καλλιέργειας των γνώσεων που λαμβάνουν στα πλαίσια της διδασκαλίας. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις που οι βιβλιοθήκες αποτελούν υποφερτά παραδείγματα». (συνέντευξη 05).

«... Δεν υπάρχει κάποια πολιτική αναφορικά με τις δημόσιες σχολικές βιβλιοθήκες τόσο στην Πρωτοβάθμια όσο και στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Μέσα από την εφαρμογή των νέων αναλυτικών προγραμμάτων πιστεύω ότι θα μουν κάποιες κατευθυντήριες γραμμές. Η σημερινή επικρατούσα κατάσταση δεν είναι καθόλου ικανοποιητική». (συνέντευξη 07).

«... Δυστυχώς δεν είναι αυτή που οραματίζονται οι βιβλιοθηκονόμοι, είναι πενιχρή. Στα σχολεία υπάρχουν βιβλιοθήκες αλλά δεν εργάζονται βιβλιοθηκονόμοι για να τις οργανώσουν προκειμένου να λειτουργούν αποδοτικά». (συνέντευξη 06).

2. Στην Ευρώπη

Οι αναφορές όσον αφορά στο επίπεδο που βρίσκεται ο θεσμός των σχολικών βιβλιοθηκών στην Ευρώπη ήταν σε εντελώς διαφορετική κατεύθυνση. Συγκεκριμένα, οι βιβλιοθηκονόμοι στην ερώτηση «*Ποια πιστεύετε είναι η σημερινή κατάσταση στο χώρο των σχολικών βιβλιοθηκών στην Ευρώπη;*» δήλωσαν:

«... Στις σύγχρονες ευρωπαϊκές χώρες η σχολική βιβλιοθήκη αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας». (συνέντευξη 01).

«... Ότι δε γίνεται στην Κύπρο, στην Ευρώπη κατά βάση γίνεται». Οι βιβλιοθήκες είναι οργανωμένες, στελεχωμένες από βιβλιοθηκονόμους ή άτομα που ασχολούνται σοβαρά με τη βιβλιοθήκη. Μέσα στη βιβλιοθήκη γίνεται μάθημα, οι καθηγητές ωθούν τους μαθητές να χρησιμοποιήσουν τη βιβλιοθήκη για τις εργασίες τους.» (συνέντευξη 02).

«... Οι σχολικές βιβλιοθήκες στην Ευρώπη είναι πολύ πιο προχωρημένες σε σχέση με την κυπριακή κατάσταση. Να μη ξεχνούμε, ότι στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια έχει ψηφιστεί νόμος που διέπει τη συμπλήρωση του χώρου εργασίας με επαγγελματία βιβλιοθηκονόμο σε όλες ανεξαιρέτως τις σχολικές βιβλιοθήκες. Γενικότερα, η βιβλιοθήκη είναι αναπόσπαστο μέρος των σχολείων της Ευρώπης. Μέσω της βιβλιοθήκης προωθείται η ανάγνωση και η

έρευνα. Εκτός από την προώθηση του έντυπου υλικού, γίνονται προσπάθειες ανάπτυξης χρήσης του ηλεκτρονικού και ψηφιακού υλικού με πρωτεύοντα ρόλο τη Europeana, την ευρωπαϊκή ηλεκτρονική βιβλιοθήκη που υπάρχει στο διαδίκτυο δωρεάν». (συνέντευξη 03).

«... Σαφώς καλύτερη από την Κύπρο. Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες τα υπουργεία έχουν αναπτύξει προγράμματα για τις σχολικές βιβλιοθήκες. Επίσης γνωρίζω ότι αρκετές χώρες έχουν δημιουργήσει κοινοπραξίες και δίκτυα σχολικών βιβλιοθηκών και το σημαντικότερο υπάρχει θεσμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο λειτουργούν οι σχολικές βιβλιοθήκες». (συνέντευξη 04).

«... Θεωρώ ότι οι ευρωπαϊκές σχολικές βιβλιοθήκες διαδραματίζουν επαρκή ρόλο στην όλη εκπαιδευτική διαδικασία». (συνέντευξη 05).

«... Πιστεύω ότι είναι σε πολύ καλύτερη κατάσταση. Από ότι γνωρίζω λειτουργούν οργανωμένες σχολικές βιβλιοθήκες, στις οποίες έχουν υπεύθυνους βιβλιοθηκονόμους. Επιπλέον, η εκπαιδευτική διαδικασία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις παρεχόμενες υπηρεσίες της βιβλιοθήκης, που είναι πολύ σημαντικό». (συνέντευξη 06).

Γενικά, υποστηρίχθηκε πως στην Ευρώπη οι σχολικές βιβλιοθήκες είναι θεσμοθετημένες και αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Ένας συνεντευξιαζόμενος υποστήριξε ότι με τις απαραίτητες μεθοδεύσεις μπορούν και οι κυπριακές σχολικές βιβλιοθήκες να πλησιάσουν τις ευρωπαϊκές σχολικές βιβλιοθήκες.

«Οι σχολικές βιβλιοθήκες στην Ευρώπη σίγουρα βρίσκονται σε πολύ καλύτερη κατάσταση από τις δικές μας σχολικές βιβλιοθήκες. Με τις απαραίτητες μεθοδεύσεις όπως μηχανογράφηση του υλικού των βιβλιοθηκών και δυνατότητα επικοινωνίας με άλλες βιβλιοθήκες και βάσεις δεδομένων θα μπορούσαμε στα αμέσως επόμενα χρόνια τουλάχιστον να πλησιάσουμε τις βιβλιοθήκες άλλων ευρωπαϊκών χωρών». (συνέντευξη 07).

❖ Χρησιμότητα-Ρόλος της Σχολικής Βιβλιοθήκης

Ο σκοπός του δεύτερου τμήματος της συνέντευξης ήταν να καταγράψει τις τοποθετήσεις των βιβλιοθηκονόμων όσον αφορά τη χρησιμότητα της σχολικής βιβλιοθήκης καθώς και τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει στο ημερήσιο σχολικό μάθημα, στις δεξιότητες των μαθητών καθώς και στην ανάπτυξη της φιλιαναγνωσίας.

3. Αναγκαιότητα ύπαρξης Σχολικής Βιβλιοθήκης

Οι συνεντευξιαζόμενοι χρησιμοποίησαν κατά κόρο τη λέξη «απαραίτητη» στην ερώτηση «*Είναι απαραίτητη η σχολική βιβλιοθήκη σε μια σχολική μονάδα;*». Χαρακτηριστικά απάντησαν:

«... Ασφαλώς και είναι απαραίτητη». (συνέντευξη 02).

«... Σίγουρα μια σχολική βιβλιοθήκη είναι πολύ απαραίτητη σε μια σχολική μονάδα γιατί είναι η βάση, το κέντρο και η καρδιά ενός σχολείου». (συνέντευξη 03).

«Σαφώς και είναι απαραίτητη. Θεωρώ ότι είναι απαραίτητη στο να καλλιεργήσει την πληροφοριακή παιδεία στους μαθητές ώστε να εξελιχθούν, να αναπτύξουν κουλτούρα βιβλιοθήκης και στη συνέχεια σαν σπουδαστές να μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις πηγές των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών». (συνέντευξη 04).

«... Μια οργανωμένη σχολική βιβλιοθήκη σίγουρα είναι απαραίτητη σε μια σχολική μονάδα». (συνέντευξη 06).

«... Η σχολική βιβλιοθήκη κρίνω ότι είναι άκρως απαραίτητη σε μια σχολική μονάδα γιατί συνδυάζει τη γνώση με τις πηγές πληροφόρησης και έτσι μπορεί ο μαθητής να εμβαθύνει πάνω στα διάφορα γνωστικά αντικείμενα που διδάσκεται στην τάξη». (συνέντευξη 07).

4. Στήριξη Ημερήσιου Σχολικού Μαθήματος/Έργου Εκπαιδευτικών

Στην ερώτηση « Θα μπορούσε/έπρεπε η σχολική βιβλιοθήκη να είναι άμεσα συνδεδεμένη με το ημερήσιο σχολικό μάθημα και να στηρίζει το έργο των εκπαιδευτικών;» όλοι οι βιβλιοθηκονόμοι τοποθετήθηκαν θετικά στην ουσιαστική συμβολή της βιβλιοθήκης για τη στήριξη του ημερήσιου σχολικού μαθήματος καθώς και για τη στήριξη του έργου των εκπαιδευτικών. Οι απαντήσεις που έδωσαν ήταν οι εξής:

« Ναι, θα έπρεπε η σχολική βιβλιοθήκη να στηρίζει με πηγές, έντυπες και ηλεκτρονικές τα μαθήματα και να προτείνει βιβλιογραφία. Επιπλέον, οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί θα έπρεπε να επιδιώκουν την εκπαίδευση και επιμόρφωσή τους μέσα από τη βιβλιοθήκη». (συνέντευξη 01).

« ...Φυσικά. Δηλαδή, το ημερήσιο σχολικό πρόγραμμα περιλαμβάνει μαθήματα για τα οποία θα έπρεπε να αντλούν πηγές τόσο οι μαθητές όσο και οι εκπαιδευτικοί από τη σχολική βιβλιοθήκη ». (συνέντευξη 02).

«... Η σχολική βιβλιοθήκη θα μπορούσε να είναι άμεσα συνδεδεμένη με το ημερήσιο σχολικό μάθημα και να στηρίζει το έργο των εκπαιδευτικών γενικά για όλα τα μαθήματα. Οι βιβλιοθήκες μπορεί να είναι το στήριγμα και η πηγή πληροφόρησης για κάθε σχολείο ανεξαιρέτως.». (συνέντευξη 03).

«... Σίγουρα γιατί μόνο αν συνδεθεί με το ωρολόγιο πρόγραμμα θα αξιοποιηθεί στο μέγιστο βαθμό και θα φανεί η ανάγκη που υπάρχει για τη σχολική βιβλιοθήκη. Επιπρόσθετα, θα την αξιοποιήσουν οι εκπαιδευτικοί στο μέγιστο δυνατό βαθμό ώστε να μπορέσουν να υποστηρίξουν τους μαθητές τους.» (συνέντευξη 04).

«... Αδιαμφισβήτητα η κάθε σχολική βιβλιοθήκη θα πρέπει να είναι «συνδεδεμένη» με την εκπαιδευτική διαδικασία. Ισχυρίζομαι πως η μελέτη και αξιοποίηση των λειτουργιών μιας σχολικής βιβλιοθήκης είναι επιβεβλημένη για την ανάπτυξη της κουλτούρας τόσο για τους μαθητές όσο και για τους εκπαιδευτικούς». (συνέντευξη 05).

«... Σίγουρα θα ήταν πολύ σημαντικό η βιβλιοθήκη να στηρίζει το ημερήσιο μάθημα. Εάν χρειαστεί ο δάσκαλος κάποιο υλικό, θα συνεργάζεται με τον βιβλιοθηκονόμο και θα έχει στη διάθεσή του το υλικό που θα του είναι απαραίτητο για το μάθημά του. Έτσι, θα είναι ευχαριστημένοι και οι δάσκαλοι και οι μαθητές». (συνέντευξη 06).

«Είναι αδήριτη ανάγκη η σύνδεση της σχολικής βιβλιοθήκης με τα ημερήσια σχολικά μαθήματα ακριβώς για στήριξη και βοήθεια προς το έργο των εκπαιδευτικών αφού ο στόχος είναι η ανάπτυξη των γνώσεων και της προσωπικότητας των μαθητών». (συνέντευξη 07).

Με άλλα λόγια, τονίστηκε ότι μπορεί και πρέπει η Σχολική Βιβλιοθήκη να αποτελεί κομμάτι της σχολικής διαδικασίας, στηρίζοντας το ωρολόγιο πρόγραμμα, ώστε να διευκολύνεται η μαθησιακή διαδικασία και να παρέχονται διά της Σχολικής Βιβλιοθήκης όλα εκείνα τα απαραίτητα «εργαλεία» πληροφόρησης, δρώντας συμπληρωματικά και συνάμα αποτελεσματικά στο έργο του σχολείου.

5. Καλλιέργεια Δεξιοτήτων

Στην ερώτηση «Μπορεί, ο μαθητής μέσω της εμπλοκής του με τη σχολική βιβλιοθήκη να αναπτύξει και να καλλιεργήσει δεξιότητες ή ικανότητες;» οι απόψεις των βιβλιοθηκονόμων είχαν θετικό χαρακτήρα. Υποστήριξαν ότι μπορούν να καλλιεργηθούν και να αναπτυχθούν ό δεξιότητες όπως η κριτική σκέψη, η φαντασία, η περιέργεια, η δημιουργικότητα, καλλιέργεια του χαρακτήρα των μαθητών κ.ά. Συγκεκριμένα οι συνεντευξιζόμενοι σχολίασαν:

«... Η απάντηση είναι ναι, μπορεί ο μαθητής μέσω της εμπλοκής του με μια οργανωμένη σχολική βιβλιοθήκη να μάθει από μόνος του να ψάχνει για διάφορες πηγές, να μπορεί να απορρίψει πηγές, δηλαδή να αναπτύξει την κριτική σκέψη. Επίσης μπορεί να αναπτύξει και άλλες ικανότητες όπως φαντασία, δημιουργικότητα, περιέργεια. Αναγνωστική δεξιότητα.». (συνέντευξη 01).

«... Αναμφισβήτητα, ο μαθητής μέσω της σχολικής βιβλιοθήκης μπορεί να καλλιεργήσει δεξιότητες ή ικανότητες όπως η φαντασία, η κριτική σκέψη, η δημιουργικότητα ακόμη και η ευρεσιτεχνία. Να μη ξεχνούμε το παράδειγμα που είχαμε πριν λίγα χρόνια, όπου ένας νεαρός αφρικανός χρησιμοποιώντας πηγές από τη δανειστική βιβλιοθήκη που

υπήρχε στο χωριό του δημιούργησε ένα πρόχειρο ανεμόμυλο βάση του οποίου παρήγαγε ηλεκτρική ενέργεια σαν ανανεώσιμη πηγή ενέργειας από τον άνεμο και μέσω αυτού του πειράματος κατάφερε να ηλεκτροδοτήσει το ίδιο του το σπίτι. Στη συνέχεια ο βιβλιοθηκονόμος αυτής της μικρής δανειστικής βιβλιοθήκης ενημέρωσε μεγαλύτερες βιβλιοθήκες στην Αμερική για αυτό το πείραμα του νεαρού αφρικανού. Ως αποτέλεσμα, ήταν ο νεαρός να προσκληθεί στο Harvard. Και όλα αυτά ξεκίνησαν, λόγω μιας μικρής δανειστικής βιβλιοθήκης που λειτουργούσε πρόχειρα σε ένα μικρό οικισμό». (συνέντευξη 03).

«...Ναι! Όπως έχω προαναφερθεί αναφορικά με την κουλτούρα ανάγνωσης και μελέτης, αποτελούν αφετηρία και προάγγελο της ανάπτυξης ευρύτερων δεξιοτήτων έρευνας και αναπροσαρμογής μεθόδων μελέτης». (συνέντευξη 05).

« Σίγουρα ο μαθητής είναι δυνατό να αναπτύξει και να καλλιεργήσει δεξιότητες και ικανότητες όπως η φαντασία, η δημιουργικότητα και η κριτική σκέψη μέσω της εμπλοκής του στη βιβλιοθήκη. Αλλά για να γίνει αυτό είναι απαραίτητο στο σχολείο να υπάρχει μια καλά οργανωμένη βιβλιοθήκη καθώς και οι βιβλιοθήκες να στελεχωθούν με βιβλιοθηκονόμους». (συνέντευξη 06).

«... Η επαφή με τη σχολική βιβλιοθήκη αναμφίβολα αναπτύσσει και καλλιεργεί τις δεξιότητες/ικανότητες των μαθητών ιδιαίτερα τη φαντασία, τη δημιουργικότητα, την κριτική σκέψη και την καλλιέργεια του χαρακτήρα των μαθητών». (συνέντευξη 07).

6. Αγάπη του μαθητή για το βιβλίο/το διάβασμα

Σημαντική, εξίσου, παράμετρο της χρησιμότητας μιας οργανωμένης βιβλιοθήκης αποτελεί η ανάπτυξη της αγάπης του μαθητή για το βιβλίο και γενικότερα για το διάβασμα. Μέσα από οργανωμένα προγράμματα ανάπτυξης, τριβής του μαθητή με το βιβλίο θα καλλιεργηθεί η φιλιαναγνωσία,. Για αυτό θέμα οι ερωτώμενοι βιβλιοθηκονόμοι σχολίασαν τα εξής:

«... Η βιβλιοθήκη πρέπει να μπει στη ζωή του παιδιού από την προσχολική ηλικία. Για να μιλήσουμε πάλι για το δυτικό εξελιγμένο κόσμο, τα παιδιά από νηπιακή ηλικία επισκέπτονται τις βιβλιοθήκες γιατί είναι βιβλιοθήκες-παιγνιοθήκες-χώροι πολυμέσων. Οπότε το παιδάκι κάνει και άλλες δραστηριότητες στη βιβλιοθήκη. Μέσω αυτής της κουλτούρας αγαπά το βιβλίο, καλλιεργείται η φιλιαναγνωσία όπως επίσης και η καλώς νοούμενη περιέργεια που είναι το στοιχείο που χαρακτηρίζει την πολιτισμική πρόοδο του ανθρώπου». (συνέντευξη 02).

« Είμαι της άποψης ότι μια καλά οργανωμένη σχολική βιβλιοθήκη μπορεί να παρέχει στο μαθητή τη δυνατότητα να αγαπήσει το βιβλίο και γενικότερα να αναπτύξει την αγάπη του για το διάβασμα». (συνέντευξη 06).

«... Σίγουρα μια καλά οργανωμένη σχολική βιβλιοθήκη η οποία μπορεί να δώσει απαντήσεις στα διάφορα ερωτήματα που υποβάλλονται από τους μαθητές/χρήστες τους δίδει τη δυνατότητα για αγάπη προς το διάβασμα και εν γένει προς τα βιβλία». (συνέντευξη 07).

Τονίστηκε ακόμη πως ο παράγοντας «οικογένεια» συμβάλλει στην αγάπη για το βιβλίο, για το διάβασμα. Λέει χαρακτηριστικά ένας βιβλιοθηκονόμος:

«... Σίγουρα μια οργανωμένη σχολική βιβλιοθήκη μπορεί να παρέχει στο μαθητή την αγάπη για το βιβλίο και την αγάπη για διάβασμα. Ένα παράδειγμα το οποίο βίωσα στην Αμερική. Σε όλες ανεξαιρέτως τις σχολικές βιβλιοθήκες, ακόμη και στις κοινοτικές βιβλιοθήκες καθημερινά στις 16:00 η ώρα υπάρχει η ώρα του παραμυθιού όπου ο βιβλιοθηκονόμος ή ένας εθελοντής πατέρας ή μητέρα του παιδιού της περιοχής ή κοινότητας, εθελοντικά θα διαβάσει ένα παραμύθι στα παιδιά, στον ειδικά διαμορφωμένο χώρο της βιβλιοθήκης που λέγεται παιδική γωνιά. Έτσι τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να ακούσουν καθημερινά ένα παραμύθι. Τέλος, να αναφέρουμε το πιο λαμπρό παράδειγμα, όπου η σύζυγος του πλανητάρχη πήγαινε από το λευκό οίκο στη Δημοτική Βιβλιοθήκη της Ουάσινγκτον για να διαβάσει παραμύθια στα παιδιά της περιοχής». (συνέντευξη 03).

Μια βιβλιοθηκονόμος υποστήριξε ότι εξαρτάται από το κατάλληλο προσωπικό, η καλλιέργεια της φιλιαναγνωσίας. Συγκεκριμένα σχολίασε:

«... Θεωρώ ότι μια βιβλιοθήκη με καταρτισμένο προσωπικό μπορεί να προσφέρει πολλά στο μαθητή. Όταν το προσωπικό διοργανώνει εκδηλώσεις γύρω από τη φιλιαναγνωσία, γύρω από το βιβλίο, όταν διοργανώνει δραστηριότητες, τότε κερδίζει το ενδιαφέρον του μαθητή και μπορεί να τον ωθήσει στο να αγαπήσει το βιβλίο» (συνέντευξη 04).

Παράλληλα τέθηκαν προϋποθέσεις από ένα βιβλιοθηκονόμο.

«... Σίγουρα όταν ο μαθητής ανακαλύψει ότι υπάρχουν διάφορα πράγματα που τον ενδιαφέρουν στη βιβλιοθήκη πέρα από τα στερεότυπα, θα αγαπήσει το βιβλίο και θα αναπτύξει την αγάπη του για διάβασμα. Φυσικά εναπόκειται και στον ίδιο το μαθητή και στις σωστές επιλογές που θα κάνει η βιβλιοθήκη για το υλικό της.» (συνέντευξη 01).

❖ Λειτουργία της Σχολικής Βιβλιοθήκης

Στο τρίτο τμήμα της συνέντευξης γίνεται αναφορά στη λειτουργία της σχολικής βιβλιοθήκης σε μια σχολική μονάδα. Καταγράφονται οι απόψεις των συνεντευξιζόμενων για το χώρο που πρέπει να λειτουργεί μια σχολική βιβλιοθήκη, για τις ώρες λειτουργίας της, από ποιους θα έπρεπε να είναι στελεχωμένη καθώς και ποιοι θα μπορούσαν να είναι οι χρήστες της.

7. Χώρος Λειτουργίας μιας Σχολικής Βιβλιοθήκης

Όσον αφορά το χώρο λειτουργίας μιας σχολικής βιβλιοθήκης σχεδόν όλοι οι ερωτώμενοι υποστήριξαν υπέρ της ύπαρξης ενός ειδικά διαμορφωμένου χώρου σε εύκολα προσβάσιμο σημείο της σχολικής μονάδας. Στην ερώτηση *«Πρέπει η σχολική βιβλιοθήκη να λειτουργεί σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο αίθουσα, σε επίπεδο τάξης ή συνδυαστικά»* απαντήθηκαν τα εξής:

«... Εγώ προσωπικά είμαι υπέρ του να υπάρχει διαμορφωμένος χώρος, δηλαδή να υπάρχει η έννοια της βιβλιοθήκης όπως τη γνωρίζουμε. Τώρα το πώς θα λειτουργεί, πιστεύω πρέπει να λειτουργεί συνδυαστικά. Ο βιβλιοθηκονόμος να μπαίνει μέσα στην τάξη, να στηρίζει τη διδασκαλία αλλά δεν πρέπει να χαθεί η έννοια του χώρου της βιβλιοθήκης». (συνέντευξη 01).

«... Η βιβλιοθήκη πρέπει να λειτουργεί σε ειδικά διαμορφωμένο, ελκυστικό χώρο, όχι σε αποθήκες και υπόγεια. Αλλά σε καλαίσθητα διαμορφωμένες αίθουσες, που να προσελκύουν το μαθητή και τον εκπαιδευτικό, σε κατάλληλα εξοπλισμένες αίθουσες, σε αίθουσες με ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Ακόμη σε αίθουσες που να μπορούν να κάνουν τις μελέτες τους». (συνέντευξη 02).

«... Κατά τη γνώμη μου η σχολική βιβλιοθήκη είναι πιο σωστό να λειτουργεί σε δικό της ειδικά διαμορφωμένο χώρο ούτως ώστε να βοηθήσει το μαθητή να αποκτήσει μια πρώτη εικόνα για τη βιβλιοθήκη, το χώρο της βιβλιοθήκης, τη λογική της οργάνωσης μιας βιβλιοθήκης. Η σχολική βιβλιοθήκη είναι μια μικρογραφία μιας μεγαλύτερης ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης. Έτσι ο μαθητής, μετέπειτα σαν φοιτητής, θα μπορεί να επισκεφτεί άνετα μια ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη και να παραμείνει λάτρης του βιβλίου αλλά και της έρευνας». (συνέντευξη 03).

«... Νομίζω θα ήταν καλύτερα να λειτουργεί σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο, ούτως ώστε να έχει το κατάλληλο υλικοτεχνικό εξοπλισμό, γενικά να έχει ένα περιβάλλον ευχάριστο, φιλικό για να μπορεί σε αυτό το περιβάλλον να ξεφεύγει ο μαθητής. Γενικά ο χώρος της σχολικής βιβλιοθήκης να είναι σαν καταφύγιο για το μαθητή». (συνέντευξη 04).

«... Είναι απαραίτητο κατά τη γνώμη μου , η σχολική βιβλιοθήκη να είναι κατάλληλα διαμορφωμένη προκειμένου να ελκύει τους μαθητές να την επισκεφτούν, π.χ. κατάλληλος φωτισμός, ζωντανά χρώματα κ.ά.». (συνέντευξη 06).

«... Μια σωστή σχολική βιβλιοθήκη πρέπει να λειτουργεί σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο έτσι που να εμπνέει τους μαθητές/χρήστες της για χρησιμοποίησή της, όχι μόνο για τις ανάγκες του σχολικού μαθήματος αλλά και της ψυχαγωγίας». (συνέντευξη 07).

Ένας Βιβλιοθηκονόμος εξέφρασε ότι συμφωνεί να λειτουργεί η βιβλιοθήκη σε ανεξάρτητο χώρο δεν είναι όμως προ-απαίτηση.

«...Ναι στον ανεξάρτητο χώρο, αλλά και σε επίπεδο «τυπικής» τάξης να υπάρχουν οι προτροπές και τα εχέγγυα για περαιτέρω μελέτη. Ο χώρος είναι σίγουρα βοηθητικός, όχι όμως προ-απαίτηση». (συνέντευξη 05).

8. Ωράριο λειτουργίας της Σχολικής Βιβλιοθήκης

Σημαντική παράμετρο σωστής λειτουργίας αποτελούν οι ώρες που θα δέχεται η Βιβλιοθήκη τους χρήστες της. Μια απόλυτη θέση από όλους τους βιβλιοθηκονόμους ήταν να είναι ανοιχτή τις ώρες λειτουργίας του σχολείου. Επιπλέον, είχαν και άλλες ποικίλες τοποθετήσεις στο ερώτημα αυτό.

Στην ερώτηση «Ποιο νομίζετε ότι πρέπει να είναι το ωράριο λειτουργίας μιας σχολικής βιβλιοθήκης;» οι Βιβλιοθηκονόμοι τοποθετήθηκαν ως εξής:

«... Εφόσον θέλουμε η βιβλιοθήκη να στηρίζει την εκπαιδευτική διδασκαλία πρέπει να είναι σίγουρα ανοιχτή τις ώρες που είναι ανοικτό το σχολείο, όταν είναι οι μαθητές εκεί. Τώρα ιδεωδώς θα ήταν καλά να ήταν ανοιχτή και τα Σαββατοκύριακα ούτως ώστε να προσελκύει τους μαθητές να πάνε στη βιβλιοθήκη, να δανειστούν βιβλία, να περάσουν εποικοδομητικά την ώρα τους. Αυτό βέβαια είναι πολύ δύσκολο, γι αυτό ας ξεκινήσουν να λειτουργούν σωστά τις ώρες λειτουργίας του σχολείου». (συνέντευξη 01).

«... Να λειτουργεί τις ώρες του σχολείου». (συνέντευξη 02).

Αρκετοί Βιβλιοθηκονόμοι ήταν της άποψης οι σχολικές βιβλιοθήκες να μένουν ανοικτές και τα απογεύματα.

«... Πιστεύω θα ήταν καλό να λειτουργούν και απόγευμα οι σχολικές βιβλιοθήκες έτσι ώστε να ξέρουν οι μαθητές ότι μπορούν να καταφύγουν για τις μελέτες του εκεί». (συνέντευξη 04).

«... Αδιαπραγμάτευτο, κατά τις ώρες λειτουργίας του σχολείου. Αλλά σε μικρές κοινότητες μπορούν να αποτελούν και χώρο σύναξης σε προκαθορισμένα απογεύματα ή και αργίες». (συνέντευξη 05).

«... Καλό θα ήταν να είναι ανοικτή καθημερινά τις ώρες που λειτουργεί το σχολείο αλλά και ένα απόγευμα την εβδομάδα». (συνέντευξη 06).

Ένας βιβλιοθηκονόμος πρόσθεσε πως αν η βιβλιοθήκη λειτουργεί και μετά το σχολείο θα συμβάλει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων των μαθητών καθώς και στην ανάπτυξη της βιβλιοφιλίας. Συγκεκριμένα σχολίασε:

«... Μια σχολική βιβλιοθήκη θα πρέπει να λειτουργεί σε κανονικό ωράριο μετά τη λήξη των μαθημάτων έτσι που να παρέχεται χρόνος για περισσότερη παραμονή στο περιβάλλον της Βιβλιοθήκης. Η πιο πάνω ρύθμιση θα λειτουργήσει θετικά στην ανάπτυξη περισσότερων δεξιοτήτων και αγάπης για το διάβασμα». (συνέντευξη 07).

9. Στελέχωση της Σχολικής Βιβλιοθήκης

Για να λειτουργήσει σωστά μια Σχολική Βιβλιοθήκη πρέπει να διαθέτει ικανά, άξια και εξειδικευμένα στελέχη. Οι απόψεις των ερωτώμενων συγκλίνουν στην ύπαρξη εξειδικευμένων βιβλιοθηκονόμων γιατί μόνο μέσω εξειδικευμένου προσωπικού μια σχολική βιβλιοθήκη μπορεί να οργανωθεί σωστά.

Στην ερώτηση «*Διαθέτουν οι σχολικές βιβλιοθήκες επάρκεια στελεχών, κατόχων ανάλογων ιδιοτήτων, δεξιοτήτων;*» οι απόψεις των Βιβλιοθηκονόμων ήταν οι εξής:

«... Η απάντηση είναι σαφέστατα όχι, αυτή τη στιγμή οι βιβλιοθήκες δεν έχουν στελέχη με επάρκεια και ικανότητα. Υπάρχουν κάποιες εξαιρέσεις όπου οι φιλόλογοι ή οι επιμελητές έχουν το μεράκι και θέλουν να βοηθήσουν αλλά και πάλι είναι ένα από τα πολλά καθήκοντα που τους έχουν ανατεθεί και γι αυτό δεν μπορούν να φέρουν τη βιβλιοθήκη στο επίπεδο που περιγράφουμε. Χρειάζεται οπωσδήποτε οι σχολικές βιβλιοθήκες να στελεχωθούν με επαγγελματίες βιβλιοθηκονόμους». (συνέντευξη 01).

«... Δυστυχώς στις σχολικές βιβλιοθήκες στην Κύπρο το μεγάλο τους πρόβλημα ξεκινά από την ανεπαρκή στελέχωση. Δηλαδή όταν έχεις επιμελητές, είτε καθηγητές, που δεν είναι κατακριτέος ο ρόλος τους, δε μπορεί να λειτουργήσει σωστά μια βιβλιοθήκη. Πρέπει να μπου επαγγελματίες Βιβλιοθηκονόμοι, Επιστήμονες της Πληροφόρησης». (συνέντευξη 02).

«... Μιλώντας πάντοτε για τις Σχολικές Βιβλιοθήκες της Κύπρου, οι βιβλιοθήκες που έχουν επάρκεια στελεχών ή κατόχων δεξιοτήτων είναι πάρα πολύ περιορισμένες. Για να μπορεί να οργανωθεί μια σχολική βιβλιοθήκη χρειάζεται προσοντούχους Βιβλιοθηκονόμους» (συνέντευξη 03).

«... Σίγουρα όχι. Αυτό που γνωρίζω για την Κύπρο, είναι ότι κάποια από τα καθήκοντα των επιμελητριών που δουλεύουν στα σχολεία έχουν μέσα και τη Βιβλιοθήκη. Ωστόσο οι επιμελήτριες δεν έχουν τα προσόντα για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της

οργάνωσης μιας σχολικής βιβλιοθήκης. Μπορούν όμως να βοηθήσουν σε μεγάλο βαθμό. Η πρότασή μας μέσω της ΚΕΒΕΠ ήταν ένας βιβλιοθηκονόμος να αναλάβει τα μεγάλα σχολεία μιας περιοχής και με τη βοήθεια των επιμελητριών στο κάθε σχολείο να προσφέρει έργο με αυτό τον τρόπο. Να τις κατευθύνει πώς να επιτελούν σωστά το έργο της βιβλιοθήκης. Επίσης, γνωρίζω ότι σε κάθε σχολείο ένας καθηγητής είναι υπεύθυνος για τη λειτουργία της βιβλιοθήκη μια ώρα την εβδομάδα αλλά σίγουρα αυτό δεν είναι αρκετό». (συνέντευξη 04).

«... Σίγουρα όχι! Οι Σχολικές Βιβλιοθήκες μπορούν να στελεχωθούν με καταρτισμένους βιβλιοθηκονόμους και να αναπτυχθούν σε επίπεδο επιμόρφωσης των υφιστάμενων επιμελητριών. Χωρίς όμως να κρίνεται θεμιτή η αναπλήρωσή τους ή η αντικατάστασή τους. Συνονθύλευμα Βιβλιοθηκονόμων και Επιμελητριών (σήμερα)». (συνέντευξη 05).

«... Δυστυχώς από ότι γνωρίζω σχεδόν καμία Σχολική Βιβλιοθήκη του δημοσίου δεν έχει επαρκή στελέχωση από βιβλιοθηκονόμους. Θα ήταν πολύ καλό να προσλάβουν Επιστήμονες της Πληροφόρησης, Βιβλιοθηκονόμους, προκειμένου να οργανωθούν σωστά». (συνέντευξη 06).

«... Οι σχολικές βιβλιοθήκες στην Κύπρο δεν επανδρώνονται με προσοντούχο προσωπικό γι αυτό και υπάρχει η σχεδόν μηδενική χρήση και η αξιοποίηση των σχολικών βιβλιοθηκών τόσο από τους εκπαιδευτικούς όσο και τους μαθητές». (συνέντευξη 07).

10. Χρήστες της Σχολικής Βιβλιοθήκης

Σε αυτή την υποκατηγορία οι συνεντευξιζόμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν στην ερώτηση: «*Ποιοι πιστεύετε θα μπορούσαν να είναι οι χρήστες της σχολικής βιβλιοθήκης;*». Όλοι συμφώνησαν ότι οι χρήστες της βιβλιοθήκης πρέπει να είναι οι μαθητές, οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς. Συγκεκριμένα απάντησαν:

«... Πρώτα από όλα τους μαθητές, κατά δεύτερο λόγο τους καθηγητές και κατά τρίτο λόγο τους γονείς. Υπάρχουν και άλλες βιβλιοθήκες που μπορούν να εξυπηρετήσουν τις δύο τελευταίες κατηγορίες. Κυρίως είναι για τους μαθητές». (συνέντευξη 01).

«... Κατεξοχήν οι μαθητές, οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς». (συνέντευξη 04).

«... Οι μαθητές, οι δάσκαλοι-καθηγητές, όλοι όσοι εμπλέκονται στη σχολική μονάδα». (συνέντευξη 05).

«... Εκτός από τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς είμαι της γνώμης ότι η χρήση της βιβλιοθήκης και από τους γονείς θα μπορούσε να επιφέρει θετικά αποτελέσματα στο όλο έργο που καλείται να επιτελέσει η σχολική βιβλιοθήκη». (συνέντευξη 07).

Υπήρξαν και Βιβλιοθηκονόμοι που υποστήριξαν ότι η χρήση της Σχολικής Βιβλιοθήκης δε θα πρέπει να αποκλειστεί από κανένα πρόσωπο είτε της στενής κοινωνίας του σχολείου είτε της ευρύτερης κοινωνίας του σχολείου.

«... Το ιδεατό είναι όλοι. Όμως επειδή αυτό είναι δύσκολο να γίνει, λόγω ωραρίου, περιορισμένου υλικού, κονδυλίων, πιστεύω ότι οι σχολικές βιβλιοθήκες πρέπει να απευθύνονται σχεδόν κατά αποκλειστικότητα στους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς και στους γονείς τους». (συνέντευξη 02).

«... Χρήστες της Σχολικής Βιβλιοθήκης ανεξαιρέτως πρέπει να είναι όλοι οι μαθητές του σχολείου, μαζί με τους δασκάλους και όλο το προσωπικό του σχολείου. Επίσης οι γονείς των μαθητών, οι συγγενείς και ο υπόλοιπος κόσμος της κοινότητας». (συνέντευξη 03).

«... Κυρίως μαθητές αλλά και εκπαιδευτικό προσωπικό, καθώς και οποιοδήποτε άλλο άτομο, αφού το σχολείο είναι μέρος της κοινωνίας άρα και η βιβλιοθήκη θα ήταν καλό να είναι «ανοικτή» σε οποιονδήποτε τη χρειαστεί». (συνέντευξη 06).

❖ Συλλογή της Σχολικής Βιβλιοθήκης

Το αντικείμενο της έρευνας εδώ αφορά το τι πρέπει να εμπεριέχει μια οργανωμένη Σχολική Βιβλιοθήκη στη συλλογή της, τα κριτήρια με τα οποία θα επιλέγονται τα βιβλία, καθώς και ποιοι πρέπει να επιλέγουν τα βιβλία.

11. Είδη της Συλλογής

Σε αυτή την υποενότητα οι Βιβλιοθηκονόμοι αναφέρθηκαν σε μια ποικιλία υλικού. Τόσο έντυπου, όσο και ηλεκτρονικού. Συγκεκριμένα στην ερώτηση «*Τι θα πρέπει να εμπεριέχει μια οργανωμένη σχολική βιβλιοθήκη στη συλλογή της;*» οι ερωτώμενοι υποστήριξαν τα πιο κάτω:

«... Όσον αφορά το είδος του υλικού πρέπει να έχει και έντυπο και ηλεκτρονικό, ακόμα και πολυμέσα, παιχνίδια που κάνουν πιο ελκυστική τη βιβλιοθήκη στα παιδιά. Κατά κύριο λόγο, πρέπει να υπάρχουν βιβλία τα οποία να στηρίζουν τα μαθήματα, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ψυχαγωγία των μαθητών, όπως επίσης είναι σημαντικό η συλλογή να περιλαμβάνει λογοτεχνία». (συνέντευξη 01).

«...Πρέπει να περιέχει μια συλλογή από λογοτεχνία, σοβαρή λογοτεχνία που να ωθεί τους μαθητές να εντρυφήσουν στο διάβασμα στον ελεύθερό τους χρόνο. Επίσης πρέπει να περιέχει μια σοβαρή συλλογή από εκπαιδευτικά εγχειρίδια. Ψυχολογία, διδακτική, βιβλιογραφία που να αφορά βιβλία για τους γονείς, π.χ. πώς να είσαι γονιός, καθώς και βιβλία για μαθησιακά προβλήματα». (συνέντευξη 02).

«... Μια οργανωμένη σχολική βιβλιοθήκη πρέπει να περιέχει στη συλλογή της απαραίτητως παραμύθια, βοηθήματα για όλα τα μαθήματα. Επίσης να υπάρχουν υπολογιστές ούτως ώστε οι χρήστες να μπορούν να χρησιμοποιήσουν είτε για να κάνουν τις μελέτες τους, είτε για να σερφάρουν στο διαδίκτυο ή ακόμα και να μελετήσουν το ψηφιακό υλικό το οποίο δεν υπάρχει στη βιβλιοθήκη αλλά είναι δωρεάν μέσω του διαδικτύου». (συνέντευξη 03).

«... Θα έπρεπε να υπάρχει υλικό για όλες τις ηλικίες και όλα τα επίπεδα δεξιοτήτων. Ο μεγαλύτερος αριθμός του υλικού να είναι συνδεδεμένος με το ωρολόγιο πρόγραμμα. Να έχει υλικό για ψυχαγωγικούς σκοπούς, οπτικοακουστικό υλικό, παιχνίδια, βάσεις δεδομένων». (συνέντευξη 04).

«...Οργανωμένο σύστημα διαχείρισης, σύστημα διαχείρισης και επικοινωνία με τους εμπλεκόμενους χρήστες, τίτλους βιβλίων τόσο για την εκπαιδευτική διαδικασία όσο και γενικά ως προς τα ενδιαφέροντα του σχολείου». (συνέντευξη 05).

«...Βιβλία, συλλογές περιοδικών με εξειδικευμένη θεματολογία, οπτικοακουστικό υλικό (DVD, CD κ.ά.), παιδαγωγικά παιχνίδια, γενικά παιχνίδια γνώσεων, πάζλ, αλλά και υλικό αναφοράς όπως εγκυκλοπαίδειες και λεξικά». (συνέντευξη 06).

«...Εκτός από την κλασική συλλογή βιβλίων θα πρέπει να περιέχει αριθμό περιοδικών, οπτικοακουστικά μέσα, ηλεκτρονικά βιβλία και ασφαλώς πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων μέσω διαδικτύου». (συνέντευξη 07).

12. Κριτήρια επιλογής υλικού της Σχολικής Βιβλιοθήκης

Προκειμένου να επιλεγεί το υλικό που θα απαρτίζει μια οργανωμένη Σχολική Βιβλιοθήκη θα πρέπει να τεθούν κάποια αξιόπιστα και αντικειμενικά κριτήρια. Στο ερώτημα «*Με ποια κριτήρια θα πρέπει να επιλέγονται τα βιβλία;*» οι απαντήσεις των Βιβλιοθηκονόμων ήταν ποικίλες:

«... Πρέπει να στηρίζεται η εκπαιδευτική διαδικασία και να λαμβάνεται υπόψη η ψυχαγωγία των μαθητών για τον ελεύθερό τους χρόνο.». (συνέντευξη 01).

«... Τα βιβλία καλό θα είναι να επιλέγονται σε σχέση με το επίπεδο των μαθητών. Παράλληλα, πρέπει να υπάρχουν και βιβλία τα οποία ωθούν το μαθητή να αναπτύξει το πνεύμα του. Απλά πρέπει να θέτουμε κάποια όρια στο είδος των βιβλίων, δηλαδή δεν πρέπει να φέρνουμε βιβλία που να υπερβαίνουν τις δυνατότητες κατανόησης από τους χρήστες γιατί στο τέλος θα φέρουμε αντίθετα αποτελέσματα.» (συνέντευξη 03).

«... Θεωρώ ότι πρέπει να γίνει μια πολιτική ανάπτυξης της συλλογής των σχολικών βιβλιοθηκών. Το κριτήριο σαφώς θα είναι οι ανάγκες των μαθητών και η υποστήριξη του ωρολογίου προγράμματος. Αν υπάρχουν μαθητές με κάποιες ιδιαίτερες ανάγκες θα πρέπει να

υπάρχει υλικό που να τους υποστηρίζει. Θεωρώ ότι είναι απολύτως λανθασμένο να μπαίνουν στα σχολεία τα βιβλία που συλλέγει το Υπουργείο Παιδείας ή που κάνει δωρεά ο καθένας. Καλές οι δωρεές αλλά πολλές φορές είναι άστοχες». (συνέντευξη 04).

«... Τα βιβλία πρέπει να επιλέγονται βάση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, όσο λαμβάνοντας υπόψη και την τοπική κοινωνία. Και προσοχή τα «best seller» δεν είναι για όλους το ίδιο αποδεκτά!». (συνέντευξη 05).

«... Με κριτήριο την ηλικία στην οποία απευθύνονται τα βιβλία. Επιπρόσθετα, εάν η βιβλιοθήκη θα είναι ανοιχτή στην ευρύτερη κοινωνία, θα πρέπει στη συλλογή να υπάρχουν και βιβλία που να απευθύνονται σε μεγάλους, ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους αλλά και του πνευματικού επιπέδου τους». (συνέντευξη 06).

«... Η επιλογή των βιβλίων θα πρέπει να γίνεται με στόχο την κάλυψη των αναγκών που απορρέουν από τα σχολικά μαθήματα και τις ανάγκες ψυχαγωγίας των μαθητών, λαμβάνοντας υπόψη και το βιοτικό επίπεδο της ευρύτερης κοινωνίας όπου λειτουργεί το σχολείο». (συνέντευξη 07).

13. Υπεύθυνοι επιλογής του υλικού

Το αντικείμενο αυτής της υποενοότητας αφορά τους υπεύθυνους επιλογής του υλικού της Βιβλιοθήκης. Οι απαντήσεις που έδωσαν οι ερωτώμενοι ήταν διάφορες. Συμφώνησαν όμως όλοι ότι τον ουσιαστικότερο ρόλο στην επιλογή του υλικού πρέπει να διαδραματίζουν οι βιβλιοθηκονόμοι σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς. Συγκεκριμένα στην ερώτηση «Ποιοι πιστεύετε πρέπει να είναι οι υπεύθυνοι επιλογής των βιβλίων;» οι Βιβλιοθηκονόμοι σχολίασαν τα εξής:

«... Θα ήταν καλό στην επιλογή των βιβλίων να διαδραματίσει ρόλο το Υπουργείο Παιδείας, ο βιβλιοθηκονόμος, οι ίδιοι οι μαθητές και οι καθηγητές». (συνέντευξη 01).

«... Πρέπει το Υπουργείο Παιδείας να ασχοληθεί σοβαρά με το θέμα αυτό. Υπάρχουν βιβλιοθηκονόμοι που γνωρίζουν πολύ καλά το ελληνικό και κυπρολογικό υλικό και όχι μόνο. Επίσης, θα πρέπει να εμπλακούν και οι εκπαιδευτικοί. Εγώ οραματίζουμε τη δημιουργία ενός corpus, μιας ενιαίας λίστας, στην οποία να καταγράφονται τα βιβλία που θα εμπλουτίζουν όλες τις σχολικές βιβλιοθήκες». (συνέντευξη 02).

«... Για την επιλογή των βιβλίων σίγουρα θα πρέπει να έχει λόγο ο βιβλιοθηκονόμος και οι δάσκαλοι-καθηγητές. Να κάνουν προτάσεις, να ελέγχουν αν τα βιβλία είναι κατάλληλα για τις σχολικές βιβλιοθήκες και αν υπάρχει υλικό ακατάλληλο να απομακρύνεται. Παράλληλα, οι ίδιοι οι μαθητές θα μπορούσαν να κάνουν τις δικές τους προτάσεις για τα βιβλία που θα ήθελαν να υπάρχουν στη βιβλιοθήκη τους». (συνέντευξη 03).

«... Σε συνεργασία με τους μαθητές θα πρέπει να είναι ο βιβλιοθηκονόμος και οι εκπαιδευτικοί. Και σε κάποιες περιπτώσεις και οι γονείς. (συνέντευξη 04).

«... Οι μαθητές, οι εκπαιδευτικοί, ο σύνδεσμος γονέων, ο βιβλιοθηκονόμος (όπου υπάρχει μπορεί να προτείνει ουσιαστικές λύσεις)». (συνέντευξη 05).

«...Ο Σύλλογος Διδασκόντων μπορεί να αποφασίσει σχετικά με το θέμα, μαζί πάντοτε με τη συνεργασία του υπεύθυνου βιβλιοθηκονόμου. Έτσι ώστε να κρίνουν την καταλληλότητα των βιβλίων για μια σχολική βιβλιοθήκη. Μπορούν επίσης και τα παιδιά να κάνουν τις δικές τους προτάσεις». (συνέντευξη 06).

«...Υπεύθυνοι για την επιλογή των νέων αποκτημάτων στις σχολικές βιβλιοθήκες θα πρέπει να είναι οι Βιβλιοθηκονόμοι μαζί με τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές που πρέπει ιδιαίτερα να λαμβάνονται υπόψη γιατί μπορούμε διά μέσου τους να ικανοποιήσουμε τα ενδιαφέροντά τους». (συνέντευξη 07).

❖ Χρηματοδότηση/Οικονομικοί Πόροι Σχολικών Βιβλιοθηκών

Το τελευταίο τμήμα της συνέντευξης επικεντρώθηκε στους παράγοντες που θα πρέπει να χρηματοδοτούν της προσπάθειες σύστασης, οργάνωση και λειτουργίας των δημόσιων σχολικών βιβλιοθηκών. Όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι συμφώνησαν ότι το Κράτος και συγκεκριμένα το Υπουργείο Παιδείας πρέπει να είναι ο φορέας χρηματοδότησης των Σχολικών Βιβλιοθηκών. Στην ερώτηση «*Ποιος πιστεύετε, πρέπει πρωτίστως να μεριμνά για την ίδρυση, τον εμπλουτισμό και τη χρηματοδότηση της σχολικής βιβλιοθήκης;*» οι ερωτώμενοι Βιβλιοθηκονόμοι υποστήριξαν:

«...Αφού μιλούμε για δημόσια σχολική βιβλιοθήκη τη χρηματοδότηση πρέπει να την αναλάβει το Κράτος. Αφού συντηρεί τα σχολεία πρέπει να συντηρεί και τις βιβλιοθήκες του». (συνέντευξη 01).

«...Σίγουρα για τη χρηματοδότηση της σχολικής βιβλιοθήκης την πρώτη μέριμνα πρέπει να την έχει το ίδιο το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Διότι το Υπουργείο Παιδείας έχει τη γενική ευθύνη για την εκπαίδευση και η σχολική βιβλιοθήκη είναι ένα αναπόσπαστο κομμάτι της εκπαίδευσης. Άρα το Υπουργείο οφείλει να κατανοήσει ότι οι σχολικές βιβλιοθήκες χρειάζονται οικονομική βοήθεια και ότι πρέπει να στελεχωθούν με επαγγελματίες βιβλιοθηκονόμους για να μπορούν να επιτελέσουν το έργο τους όπως ακριβώς και οι ευρωπαϊκές σχολικές βιβλιοθήκες». (συνέντευξη 03).

«... Το Υπουργείο Παιδείας, η σχολική εφορία και οι σύνδεσμοι γονέων μπορούν να παίξουν καταλυτικό ρόλο.» (συνέντευξη 04).

«... Το Υπουργείο Παιδείας και οι Δήμοι». (συνέντευξη 05).

«... Πιστεύω ότι η χρηματοδότηση πρέπει να γίνεται από το Κράτος». (συνέντευξη 06).

«... Σίγουρα είναι ευθύνη της Πολιτείας η ίδρυση, ο εμπλουτισμός και η ικανοποιητική χρηματοδότηση των σχολικών βιβλιοθηκών». (συνέντευξη 07).

Μια Βιβλιοθηκονόμος πρόβαλε παράδειγμα που γίνεται στο εξωτερικό για να τονίσει την άποψή της.

«... Το Υπουργείο Παιδείας και οι σχολικές εφορίες. Θα πρέπει να γίνονται καμπάνιες για «fund raising» όπως γίνονται στο εξωτερικό. Οι μαθητές στο εξωτερικό κάνουν δωρεές στις σχολικές βιβλιοθήκες είτε χρηματικές είτε υλικές γιατί γνωρίζουν ότι εκεί θα χρησιμοποιηθεί η δωρεά τους και θα ωφεληθεί το σχολείο. Δυστυχώς στην Κύπρο δεν ασχολείται κανένας για να αυξηθούν οι πόροι των σχολικών βιβλιοθηκών». (συνέντευξη 02).

Κεφάλαιο 9 : Συμπεράσματα/Προτάσεις

9.1. Συμπεράσματα

Από την επεξεργασία και την ανάλυση των δεδομένων της έρευνας που καταγράφηκαν κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων προέκυψαν τα πιο κάτω συμπεράσματα:

Βάση της ανάλυσης των τοποθετήσεων που κατέθεσε το σύνολο των ερωτώμενων, όσον αφορά την επικρατούσα κατάσταση των σχολικών βιβλιοθηκονόμων της Κύπρου οι πεποιθήσεις των Βιβλιοθηκονόμων ήταν απογοητευτικές. Όλοι συμφώνησαν ότι η κατάσταση είναι τραγική, απαράδεκτη και καθόλου ικανοποιητική. Παρόλο που σε αρκετά σχολεία υπάρχουν βιβλιοθήκες εντούτοις υπολειτουργούν. Ελάχιστες οι εξαιρέσεις, που αποδίδονται μόνο στην καλή πίστη και το «μεράκι» ελάχιστων εκπαιδευτικών και επιμελητριών. Χωρίς-πάντα- τη στήριξη από το κράτος και συγκεκριμένα από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού. Επιπλέον, εκφράστηκε η ανάγκη κεντρικής στήριξης για την ανάπτυξη και λειτουργία οργανωμένων σχολικών βιβλιοθηκών στο νησί μας.

Όσον αφορά στην ανάλογη επικρατούσα κατάσταση στα ευρωπαϊκά σχολεία εκφράστηκαν εκ διαμέτρου αντίθετες γνώμες και ότι η κατάσταση είναι σαφώς καλύτερη από την Κύπρο. Γενικότερα, υποστηρίχθηκε ότι στην Ευρώπη η κατάσταση είναι πολύ προηγμένη στον τομέα ύπαρξης οργανωμένων βιβλιοθηκών και ότι οι σχολικές βιβλιοθήκες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας, είναι στελεχωμένες από βιβλιοθηκονόμους και το κυριότερο είναι θεσμοθετημένες.

Οι απόψεις που διατυπώθηκαν για τη χρησιμότητα και το ρόλο των σχολικών βιβλιοθηκών ήταν ότι κρίνεται αναγκαίο κάθε σχολική μονάδα να έχει κεντρική σχολική βιβλιοθήκη. Παράλληλα, η σχολική βιβλιοθήκη θα πρέπει να είναι άμεσα συνδεδεμένη με το ημερήσιο σχολικό μάθημα και να στηρίζει διαρκώς το έργο των εκπαιδευτικών. Επιπλέον, από την έρευνα προέκυψε ότι ο μαθητής με την καθοδήγησή του δάσκαλου-καθηγητή και του βιβλιοθηκονόμου μπορεί να αναπτύξει πληροφοριακή παιδεία, να μάθει να ερευνά σωστά, να αναπτύξει κριτική σκέψη καθώς και άλλες δεξιότητες ή ικανότητες όπως η φαντασία και η δημιουργικότητα. Επιπρόσθετα, ο μαθητής κατά την εκτίμηση των ερωτώμενων βιβλιοθηκονόμων, ερχόμενος σε επαφή με το καλό εξωσχολικό βιβλίο μπορεί να το εκτιμήσει και να το αγαπήσει. Έτσι, προωθείται η φιλιαναγνωσία. Εδώ διατυπώθηκε και η άποψη, πως

δεν αρκεί η συμβολή της σχολικής βιβλιοθήκης για να καλλιεργηθεί η αγάπη του μαθητή προς το βιβλίο. Σημαντικό παράγοντα αποτελεί η ίδια η οικογένεια και το κατάλληλο προσωπικό της σχολικής βιβλιοθήκης που θα προωθήσει το βιβλίο.

Στην ενότητα Λειτουργία της Σχολικής Βιβλιοθήκης οι συνεντευξιαζόμενοι δήλωσαν ότι η σχολική βιβλιοθήκη πρέπει να βρίσκεται σε ένα ειδικά διαμορφωμένο χώρο, με εύκολη πρόσβαση από τους μαθητές. Στο ζήτημα του ωραρίου λειτουργίας της σχολικής βιβλιοθήκης όλοι οι ερωτώμενοι συμφώνησαν πως πρέπει να λειτουργεί τις ώρες λειτουργίας του σχολείου. Κάποιοι υποστήριξαν να λειτουργεί και τα απογεύματα. Επίσης, υπήρχε η άποψη να ανοίγει και τα Σάββατα. Όσον αφορά τη στελέχωσή των σχολικών βιβλιοθηκών οι απόψεις των ερωτώμενων συνέκλιναν. Όλοι συμφώνησαν ότι για να λειτουργήσει σωστά μια σχολική βιβλιοθήκη πρέπει να διαθέτει ικανά, άξια και εξειδικευμένα στελέχη. Γι αυτό και επιβάλλεται η στελέχωσή τους από επαγγελματίες βιβλιοθηκονόμους. Σε ερώτηση σχετικά με το ποιοι θα είναι δυνητικά χρήστες μιας σχολικής βιβλιοθήκης οι τοποθετήσεις των Βιβλιοθηκονόμων συνέκλιναν υπέρ της άποψης ότι οπωσδήποτε χρήστες θα πρέπει πρωτίστως να είναι οι μαθητές, οι καθηγητές και οι γονείς. Υπήρξαν ερωτώμενοι που υποστήριξαν ότι η βιβλιοθήκη θα πρέπει να είναι «ανοικτή» στην ευρύτερη κοινωνία, σε οποιονδήποτε τη χρειαστεί.

Σημαντική παράμετρο για την αποτελεσματική λειτουργία μιας οργανωμένης σχολικής βιβλιοθήκης αποτελεί η συλλογή της. Τοποθετούμενοι οι ερωτώμενοι αναφέρθηκαν στην ανάγκη έντυπου και ηλεκτρονικού υλικού. Όλοι συμφώνησαν στην ύπαρξη λογοτεχνικών βιβλίων και βιβλίων που στηρίζουν τα εκπαιδευτικά μαθήματα. Άλλοι υποστήριξαν ότι πρέπει να υπάρχουν παιδαγωγικά παιχνίδια, οπτικοακουστικό υλικό, εγκυκλοπαίδειες, λεξικά καθώς και βιβλία γενικού ενδιαφέροντος. Τέλος, τονίστηκε ότι οι σχολικές βιβλιοθήκες πρέπει να διαθέτουν ηλεκτρονικούς υπολογιστές ούτως ώστε οι μαθητές να έχουν τη δυνατότητα να κάνουν τις μελέτες τους και να σερφάρουν στο διαδίκτυο. Προκειμένου να επιλεγεί το υλικό που θα απαρτίζει μια οργανωμένη σχολική βιβλιοθήκη θα πρέπει να τεθούν κάποια αξιόπιστα και αντικειμενικά κριτήρια. Ως κριτήρια τέθηκαν η ηλικία των παιδιών, οι γνώσεις και τα ενδιαφέροντά τους καθώς και η υποστήριξη του σχολικού μαθήματος. Παράλληλα, υποστηρίχθηκε ότι θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και το βιοτικό επίπεδο της ευρύτερης κοινωνίας όπου λειτουργεί το σχολείο. Σε σχετικό ερώτημα που υποβλήθηκε για τον υπεύθυνο επιλογής του υλικού οι συνεντευξιαζόμενοι συνέκλιναν στην άποψη πως ο βιβλιοθηκονόμος, οι καθηγητές και οι μαθητές πρέπει να έχουν βαρύνουσα άποψη. Επιπλέον,

ένας Βιβλιοθηκονόμος πρόσθεσε ότι ο σύνδεσμος γονέων μπορεί να διαδραματίσει το δικό του ρόλο στην επιλογή των βιβλίων της σχολικής βιβλιοθήκης.

Τέλος, δύο βιβλιοθηκονόμοι υποστήριξαν ότι το Υπουργείο Παιδείας πρέπει να ασχοληθεί σοβαρά με το θέμα αυτό.

Ο οικονομικός παράγοντας είναι σαφώς καθοριστικότερος στη χάραξη πολιτικών για δημιουργία, ανάπτυξη και λειτουργία οργανωμένων σχολικών βιβλιοθηκών. Κοινό άξονα στη θέση όλων αποτέλεσε η άποψη πως το κράτος και συγκεκριμένα το Υπουργείο Παιδείας πρέπει να είναι ο βασικός χρηματοδότης ενός τέτοιου εγχειρήματος. Μια βιβλιοθηκονόμος υποστήριξε ότι η σχολική εφορία και οι σύνδεσμοι γονέων μπορούν να διαδραματίσουν καταλυτικό ρόλο στη χρηματοδότηση των σχολικών βιβλιοθηκών. Από την άλλη, ένας βιβλιοθηκονόμος είχε την άποψη ότι και οι Δήμοι μπορούν να συμβάλουν στην οικονομική ενίσχυση των σχολικών βιβλιοθηκών. Τέλος, αναφέρθηκε και η αρωγή που μπορεί να δοθεί από ιδιώτες-χορηγούς, κάνοντας αναφορά στο «fund-raising».

Συμπερασματικά, από τα αποτελέσματα των ευρημάτων της έρευνας προκύπτουν οι εξής απαντήσεις στα ερευνητικά μας ερωτήματα:

1. Η υπάρχουσα κατάσταση των δημόσιων σχολικών βιβλιοθηκών της Κύπρου είναι απογοητευτική, τραγική, πενιχρή.
2. Ο ρόλος που πρέπει να διαδραματίζει μια σχολική βιβλιοθήκη είναι πολυσήμαντος. Η σχολική βιβλιοθήκη είναι απαραίτητη σε μια σχολική μονάδα, πρέπει να στηρίζει το ημερήσιο σχολικό μάθημα και να στηρίζει το έργο των εκπαιδευτικών.
3. Οι χρηστικές δυνατότητες της σχολικής βιβλιοθήκης είναι άπειρες. Ο μαθητής μέσω της εμπλοκής του με τη σχολική βιβλιοθήκη μπορεί να αναπτύξει και να καλλιεργήσει ικανότητες ή δεξιότητες όπως η φαντασία, η δημιουργικότητα, η κριτική σκέψη κλπ. Επίσης μέσω της σχολικής βιβλιοθήκης μπορεί να αναπτυχθεί η βιβλιοφιλία και ο μαθητής να αγαπήσει το βιβλίο.
4. Μια σχολική βιβλιοθήκη πρέπει να λειτουργεί σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο, κυρίως τις ώρες που λειτουργεί το σχολείο και να εξυπηρετεί πρωτίστως τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς.
5. Η στελέχωση των σχολικών βιβλιοθηκών είναι αναγκαία από Επιστήμονες της Πληροφόρησης, Βιβλιοθηκονόμους.
6. Πρωτεύοντα ρόλο στη χρηματοδότηση των σχολικών βιβλιοθηκών πρέπει να διαδραματίζει το κράτος και συγκεκριμένα το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού.

9.2. Προτάσεις

Βάσει των συμπερασμάτων που προέκυψαν από την έρευνα που έγινε, θα μπορούσαν να κατατεθούν κάποιες προτάσεις ώστε ο θεσμός των οργανωμένων Σχολικών Βιβλιοθηκών να πάρει τη θέση που του αξίζει.

1η Πρόταση: Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού έχοντας στην αρμοδιότητά του τις σχολικές βιβλιοθήκες της Κύπρου, οφείλει να διατυπώσει μία ενιαία εθνική πολιτική σχολικών βιβλιοθηκών και υπηρεσιών πληροφόρησης. Στον τομέα των σχολικών βιβλιοθηκών είναι αναγκαία η επανεξέταση του προγραμματισμού της ανάπτυξης του θεσμού κάτω από το φως των νέων εξελίξεων και των νέων δεδομένων και απαιτήσεων του εκπαιδευτικού συστήματος.

2^η Πρόταση: Να κατοχυρωθούν οι σχολικές βιβλιοθήκες με νόμο, όπου θα περιγράφεται η αποστολή τους, ο τρόπος λειτουργίας τους, οι πόροι για τη συνεχή ανανέωσή τους, κυρίως η στελέχωσή τους, αλλά και ο τρόπος ελέγχου και αξιολόγησής τους. Είναι απαραίτητη η νομοθετική ρύθμιση για την σύστασή τους, ώστε να αποκτήσουν υπόσταση και κύρος καθώς και η ένταξή τους στον κρατικό προϋπολογισμό ούτως ώστε να έχουν οικονομική υποστήριξη για τη βιωσιμότητα και ανάπτυξή τους.

3^η Πρόταση: Να ενταχθεί η σχολική βιβλιοθήκη στον κορμό της εκπαιδευτικής διαδικασίας με κατάλληλο υποστηρικτικό υλικό, προγράμματα επιμόρφωσης και αναμόρφωσης των προγραμμάτων σπουδών, να ενισχυθεί η αναγνωστική ικανότητα. Οι εκπαιδευτικοί είναι απαραίτητο να εντάσσουν στην εκπαιδευτική στρατηγική τους τη σχολική βιβλιοθήκη με πλήρη χρήση όλων των πληροφοριακών πηγών που διαθέτει.

4^η Πρόταση: Εμπλουτισμός των συλλογών των σχολικών βιβλιοθηκών σε τακτά χρονικά διαστήματα και σύνταξη βασικής συλλογής επιλογής από το Υπουργείο Παιδείας, που θα ανανεώνεται τακτικά. Συμμετοχή του συλλόγου διδασκόντων σε συνεργασία με τους βιβλιοθηκονόμους στην επιλογή βιβλίων ανάλογα με τις ανάγκες του σχολείου.

5^η Πρόταση: Θα πρέπει να αναρτηθεί ιστοσελίδα στο Διαδίκτυο από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού σχετικά με οποιοδήποτε θέμα άπτεται με τις σχολικές βιβλιοθήκες, που να έχει διαρκή, έγκαιρη και έγκυρη ενημέρωση. Μέσα από αυτήν την ιστοσελίδα θα μπορούσαν

να ενημερώνονται, να προβληματίζονται και να ευαισθητοποιούνται οι μαθητές, ο εκπαιδευτικός κόσμος –και όχι μόνο- για τον καίριο θεσμό των σχολικών βιβλιοθηκών.

6^η Πρόταση: Να προγραμματίζονται σε ετήσια τακτική βάση ενημερωτικές επιμορφωτικές ημερίδες με θέματα που θα άπτονται με ό,τι αφορά τις οργανωμένες σχολικές βιβλιοθήκες. Εισηγητές θα πρέπει να είναι εξειδικευμένοι βιβλιοθηκονόμοι. Οι ημερίδες μπορεί να έχουν και τη μορφή εργαστηρίου στο χώρο οργανωμένης σχολικής βιβλιοθήκης, με μαθήματα ταξινόμησης του υλικού, ανάπτυξης τεκμηρίων, ηλεκτρονικής αναζήτησης κ.ά.

7^η Πρόταση: Ενημέρωση της κοινής γνώμης για την υφιστάμενη δυσχερή κατάσταση στον τομέα στελέχωσης των σχολικών βιβλιοθηκών από την ΚΕΒΕΠ. Επιπλέον, αυτό μπορεί να γίνει και μέσω διαδικτύου.

8^η Πρόταση: Πιλοτική εφαρμογή στελέχωσης των σχολικών βιβλιοθηκών με βιβλιοθηκονόμους. Θα πρέπει επιτέλους να ξεκινήσει στην Κύπρο η στελέχωση των σχολικών βιβλιοθηκών από επαγγελματίες βιβλιοθηκονόμους, ούτως ώστε με την αρωγή τους οι σχολικές βιβλιοθήκες να οργανωθούν και να λειτουργούν αποτελεσματικά. Αρχικά, συστήνεται να διορίζεται ένα Λειτουργός Βιβλιοθηκονόμος των Πολιτιστικών Υπηρεσιών, του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού σε κάθε επαρχία, έχοντας υπό την ευθύνη του δύο μεγάλες σχολικές βιβλιοθήκες. Παράλληλα, να συντονίζει και να καθοδηγεί τις επιμελήτριες που στελεχώνουν τις υπόλοιπες σχολικές βιβλιοθήκες. Με αυτό τον τρόπο, οι σχολικές βιβλιοθήκες θα τροχοδρομηθούν σε ορθή πορεία και θα μπορούν να προβάλουν την αξία τους.

Επίλογος

Η έρευνα αυτή, με δεδομένη την ελάχιστη εμφάνιση αντίστοιχων διερευνητικών προσπαθειών στην Κύπρο, μπορεί να συμβάλει στην προσέγγιση του προβλήματος της έλλειψης δημόσιων σχολικών βιβλιοθηκών στο νησί μας. Με την παρούσα εργασία επιχειρείται να εγερθούν προβληματισμοί για την ανυπαρξία των δημόσιων σχολικών βιβλιοθηκών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Επιπλέον, να αποτελέσει αφορμή για συγκρότηση παρόμοιων ερευνητικών προσπαθειών. Για παράδειγμα, θα μπορούσε να γίνει ποσοτική έρευνα μέσω ερωτηματολογίων που θα δοθούν στους μαθητές ούτως ώστε να συγκεντρωθούν πληροφορίες σχετικά με το ρόλο που διαδραματίζουν οι βιβλιοθήκες στα σχολεία τους καθώς και το τι αναμένουν οι ίδιοι οι μαθητές από τις σχολικές βιβλιοθήκες. Επιπρόσθετα, θα μπορούσαν να δοθούν ερωτηματολόγια και στους εκπαιδευτικούς. Έτσι, θα αποτυπωθεί η κατά το δυνατόν πληρέστερη συνολική κατάσταση για την τύχη των σχολικών βιβλιοθηκών ως σημαντικού και καθοριστικής σημασίας θεσμού για την παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης.

Κλείνοντας αυτήν την εργασία, θα ήθελα, για ακόμη μια φορά, να τονίσω την επιτακτική ανάγκη ύπαρξης των σχολικών βιβλιοθηκών στην κυπριακή κοινωνία και τη σωστή στελέχωσή τους ώστε να καθιστούν αναπόσπαστο και βιώσιμο κομμάτι στις σχολικές κοινότητες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία

1. **Αβρααμίδη Η. και Καλυβά Ε.**, (2006), Μέθοδοι έρευνας στην ειδική αγωγή, Παπαζήση, Αθήνα.
2. **Βλάχου-Χαλκιοπούλου Μ.**, (2004), Εισαγωγή στη Βιβλιοθηκονομία, Έλλην, Αθήνα.
3. **Δάρδανος Γ.**, (2005), Οι παπαγάλοι δεν διαβάζουν βιβλία, Gutenberg, 2005.
4. **Ζαφειρόπουλος Κ.**, (2005), Πώς γίνεται μια επιστημονική εργασία, Κριτική, Αθήνα.
5. **Ιωσηφίδης Θ.**, (2003), Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες, Κριτική, Αθήνα.
6. **Κατσιρίκου Α.**, (2001), Σύγχρονες τάσεις στην οργάνωση και διοίκηση των βιβλιοθηκών, Παπασωτηρίου, Αθήνα.
7. **Λιάζος Π.**, (2008), Οι βιβλιοθήκες στα δημοτικά σχολεία της Έδεσσας, προβληματισμοί και προσεγγίσεις μέσα από την οπτική γωνία του δασκάλου: πτυχιακή εργασία, Α.Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη.
8. **Μαλλιάρης Α.**, (2004), Σχολικές βιβλιοθήκες, Μαλλιάρης Παιδεία, Θεσσαλονίκη.
9. **Μπουραντάς Δ.**, (1992), Μάνατζμεντ: οργανωτική θεωρία και συμπεριφορά, [χ. ό.], Αθήνα.
10. **Μπουραντάς Δ.**, (2005), Ηγεσία: ο δρόμος της διαρκούς επιτυχίας, Κριτική, Αθήνα.
11. **Ντελόπουλος Κ.** (2005), Για τις σχολικές βιβλιοθήκες: 4+3 κείμενα από βιβλιοθηκονομική άποψη, Gutenberg, Αθήνα.
12. **Οικονόμου Β.**, (1998), Οι βιβλιοθήκες και ο ρόλος τους, Περιβολάκι, Αθήνα.
13. **Πιέρρος Σ.**, (2000), Μέθοδοι έρευνας στη Βιβλιοθηκονομία, Σίνδος, Θεσσαλονίκη.
14. **Σαϊτης Χ. και Σαϊτη Α.**, (2002), Σχολικές βιβλιοθήκες, Ατραπός, Αθήνα.
15. **Σταύρου Φ.**, (2005), Η βιβλιοθήκη ως οργανισμός μάθησης: από τη βιβλιοθηκονομία στην επιστήμη της πληροφόρησης: μελέτες προς τιμή του Γ.Μ. Κακουρή, Τυπωθήτω, Αθήνα.
16. **Bakewell K.G.B.**, (1997), Managing user-centered libraries and information services, Mansell, London.
17. **Beveridge W.**, (1993), Problem solving interviews, Allen and Unwin, London.
18. **Cohen, L. and Manion, L.**, (1994), Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας, Μεταίχμιο, Αθήνα.
19. **Christopher C.**, (2003), Empowering your library, American Library Association, Chicago.

20. **Eisner E.W.**, (1991), *The enlightened eye*, Macmillan Publishing Company, New York.
21. **Hannaford W.**, (2005), Συμμετοχικό μάνατζμεντ, σωκρατική σοφία και ηθική, *Μάνατζμεντ Υπηρεσιών Πληροφόρησης*, pp. 175-190, Τυπωθήτω.
22. **Huberman A.M. and Miles**, (1991), *Data management and analysis*, Handbook of qualitative research, Sage Publications, London.
23. **Kvale S.**, (1996), *Interviews: an introduction to qualitative research interviewing*, Sage Publications, London.
24. **Massis B.**, (2003), *The practical library manager*, The Haworth Information Press, New York.
25. **Mialaret G.**, (1997), *Εισαγωγή στις Επιστήμες της Αγωγής*, Τυπωθήτω, Αθήνα.
26. **Ordiorne G.** (1970), *Management by Objectives: a system of management leadership*, London.
27. **Robson S.**, (2002), *Real world research*, Blackwell Publishers, 2nd ed., Oxford.
28. **Rubin I. and Rubin, I.**, (2005), *Qualitative interviewing: the art of hearing data*, Sage Publications, 2nd ed., London.
29. **Saunders M., Lewis, P. and Thornhill, A.**, (2000), *Research Methods for Business Student*, Pearson Education, Harlow.
30. **Smith J.K.**, (1990), *The nature of social and educational inquiry*, Ablex, Norwood.
31. **Stueart. R.**, (1998), *Library and Information Center Management*, Library Unlimited, 5th ed., Colorado.

Άρθρα

32. **Αρβανίτη I.**, (2002), «Οι εκπαιδευτικοί του Δημοτικού Σχολείου οραματίζονται την ιδανική σχολική βιβλιοθήκη», *Σύγχρονη εκπαίδευση*, 127, pp. 110.
33. **Ασκητή B.**, (2007), «Σχολικές βιβλιοθήκες του ΥΠΕΠΘ: λειτουργικές όψεις και προοπτικές ανάπτυξης», *Ο ανθρώπινος παράγοντας στη διαμόρφωση της σημερινής και μελλοντικής βιβλιοθήκης: 16ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Πειραιάς, 1-3 Οκτωβρίου 2007, Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Πειραιά*, pp. 25-38.
34. **Γκοβόστης K.**, (2001), «Βιβλιοθήκες και νέες τεχνολογίες», *Το παρόν και το μέλλον των σχολικών βιβλιοθηκών*, Αθήνα 13 Ιανουαρίου 2001, Πανελλήνια Ομοσπονδία Εκδοτών-Βιβλιοπωλών, pp. 99-103.

- 35. Κάτσικας Χ.**, (2001), «Σχολικές βιβλιοθήκες και εκπαιδευτική πραγματικότητα», Το παρόν και το μέλλον των σχολικών βιβλιοθηκών, Αθήνα 13 Ιανουαρίου 2001, Πανελλήνια Ομοσπονδία Εκδοτών-Βιβλιοπωλών, pp.90-98.
- 36. Κορομπίλη Σ.**, (2007), «Συμβολή των βιβλιοθηκονόμων στην πληροφοριακή παιδεία», Ο ανθρώπινος παράγοντας στη διαμόρφωση της σημερινής και της μελλοντικής βιβλιοθήκης: 16ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Πειραιάς, 1-3 Οκτωβρίου 2007, Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Πειραιά, pp.346-361.
- 37. Ξωχέλλης Π.**, (2001), «Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και σχολικές βιβλιοθήκες», Το παρόν και το μέλλον των σχολικών βιβλιοθηκών, Αθήνα 13 Ιανουαρίου 2001, Πανελλήνια Ομοσπονδία Εκδοτών-Βιβλιοπωλών, pp. 81-88.
- 38. Παπαζόγλου Α.**,(2001), «Ο ρόλος της σχολικής βιβλιοθήκης στη διαμόρφωση σύγχρονων πολιτών», Το παρόν και το μέλλον των σχολικών βιβλιοθηκών, Αθήνα, 13 Ιανουαρίου 2001, Πανελλήνια Ομοσπονδία Εκδοτών-Βιβλιοπωλών, pp. 70-74.
- 39. Πετράκης Π.Ε.**, (2001), «Σχολικές βιβλιοθήκες: τρέχουσα πραγματικότητα και προοπτικές», Το παρόν και το μέλλον των σχολικών βιβλιοθηκών, Αθήνα, 13 Ιανουαρίου 2001, Πανελλήνια Ομοσπονδία Εκδοτών-Βιβλιοπωλών, pp. 43-50.
- 40. Σοφούλης Κ.Μ.**, (2001), «Λειτουργικές προϋποθέσεις επιβιώσεις και ανάπτυξης των σχολικών βιβλιοθηκών: η σχολική βιβλιοθήκη, το παιδαγωγικό υπόδειγμα του σχολικού συστήματος και η σχέση του σχολείου με την τοπική κοινωνία», Το παρόν και το μέλλον των σχολικών βιβλιοθηκών, Αθήνα, 13 Ιανουαρίου 2001, Πανελλήνια Ομοσπονδία Εκδοτών-Βιβλιοπωλών, pp. 53-59.
- 41. Arp L.**, (2003), «Information literacy in school libraries: it takes a community», Reference & User Services Quarter, 42, pp.215-223.
- 42. Bewick L. and Corral S.**, (2010), «Developing librarians as teachers: a study of pedagogical knowledge», Journal of Librarianship and Information Science, 42, pp.97-110.
- 43. Fourier I.**, (2004), Librarians and the claiming of new roles: how can we try to make a difference, Aslip proceedings: new information prospectus, 56, pp.62-74.
- 44. Levine H.G.**, (1985), Principles of data storage and retrieval for use in qualitative evaluations, Educational Evaluation and Policy Analysis, 7, pp.169-186.
- 45. Morrill P.**, (2003), «School Library Media Centers in Denmark», Knowledge Quest, 31, pp. 39-41.
- 46. Strauss A. and Corbin J.**, (1990), Basics of a qualitative research, Education Researcher, 24, pp.31-44.

Ηλεκτρονικές Πηγές

47. **Αναστασάκης Μ., Βαρθάλη Ω., Δάλλας Κ., Κονταξής Α., Κουλαϊδης Α. και Κωστάκης Α.**, (2004), Η σχολική βιβλιοθήκη στον 21^ο αιώνα: μέσον και τρόπος για τη γνώση, Πανελλήνια Ομοσπονδία Εκδοτών Βιβλιοπωλών, Αθήνα,
www.poev.gr/downloads/sxolikesbibl.pdf
48. **Βαρνάβα Α.**, (2011), Κύπρος: ο ρόλος της σχολικής βιβλιοθήκης,
http://kevep.blogspot.com/2011/06/blog-post_22.html.
49. **Βικιπαίδεια Ελληνική**, (2008), Εγκυκλοπαίδεια-θεματικός κατάλογος,
<http://el.wikipedia.org/wiki/>
50. **Μπαμπινιώτης Γ.**, (2008), Το Φινλανδικό πρότυπο,
<http://www.eduportal.gr/modules.php?name=News&file=print&id=29>
51. **Πράμας Χ.**, (2008), Το Φινλανδικό αναλυτικό πρόγραμμα φυσικών επιστημών για την υποχρεωτική εκπαίδευση,
<http://www.alfavita.gr/artra/artro20080104a.php>.
52. **Σεβέρειος Βιβλιοθήκη Παγκυπρίου Γυμνασίου** (2009),
<http://severioslibrary.blogspot.com/2009/10/kanonismoi.html>.
53. **ALA**, (2010), Strategic Plan 2011-2015,
http://www.ala.org/ala/aboutala/missionhistoryplan/strategic%20plan%202015%20documents/cd_36.2_2015_strategy.pdf.
54. **American Library Association**, (2006), Ιδέες και προτάσεις για τις σχολικές βιβλιοθήκες,
<http://3gym-kerat.att.sch.gr/library/forum/docts>.
55. **Ifla/Unesco**, (1994), Public Library Manifest
<http://www.ifla.org/VII/S8/Unesco/eng.htm>.
56. **Ifla/Unesco**, (2002), Statement on Libraries and Sustainable Development, Meeting in Glasgow on the occasion of 75th anniversary of its information, the International Federation of Library Association and Institutions
<http://www.ifla.org/III/eb/sustev02.html>.
57. **Unesco/Ifla**, (2007), School Library Manifesto
<http://www.haef.gr/gre/libraries/manifest/manifest.html>.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα 1

Παρασκευή, 1 Φεβρουαρίου 2008

[Επιστολή στον Υπουργό Παιδείας για τις Σχολικές Βιβλιοθήκες](#)

ΑΠΟ: Κυπριακή Ένωση Επαγγελματιών Βιβλιοθηκονόμων (ΚΕΕΒ)

ΠΡΟΣ: Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού, κ. Άκη Κλεάνθους

ΚΟΙΝ: Επιτροπή Παιδείας της Βουλής

ΗΜΕΡ.: 28 Ιανουαρίου 2008

ΘΕΜΑ: **Στελέχωση σχολικών βιβλιοθηκών με βιβλιοθηκονόμους**

Έντιμε κύριε Υπουργέ,

Γνωρίζοντας το ενδιαφέρον που έχετε επιδείξει για την ανάπτυξη των βιβλιοθηκών στον τόπο μας καθώς και τις πρόσφατες σχετικές επαφές σας με διάφορους παράγοντες με θέμα την μεγαλύτερη δυνατή αξιοποίηση των βιβλιοθηκών στην Κύπρο, θα θέλαμε να σας θέσουμε το θέμα της στελέχωσης των σχολικών βιβλιοθηκών από βιβλιοθηκονόμους.

Το θέμα αυτό έχει άμεση σχέση τόσο με τον πολιτισμό όσο και με την εκπαίδευση, αφού θεωρούμε ότι η σωστή στελέχωση των σχολικών βιβλιοθηκών με επαγγελματίες θα βοηθήσει στην καλλιέργεια σωστής κουλτούρας έναντι στο βιβλίο και θα μπορέσουν επιτέλους οι σχολικές βιβλιοθήκες να επιτελέσουν σωστά το έργο τους, το οποίο δεν είναι άλλο από τη στήριξη του εκπαιδευτικού έργου.

Σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες αλλά και στις ΗΠΑ όπου έχει αναγνωριστεί ο πολύ σημαντικός ρόλος των βιβλιοθηκών, οι σχολικές βιβλιοθήκες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Οι κυπριακές σχολικές βιβλιοθήκες χρειάζονται οργάνωση και ανάπτυξη από ειδικούς. Οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί έχουν ανάγκη από σωστά αναπτυγμένες και ελκυστικές βιβλιοθήκες, οι οποίες πρωτίστως θα στηρίζουν την εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά και θα λαμβάνουν υπόψη τους τις πληροφοριακές αλλά και ψυχαγωγικές τους ανάγκες.

Γνωρίζουμε ότι αυτή τη στιγμή οι σχολικές βιβλιοθήκες στελεχώνονται από μη επαγγελματίες, ή από άτομα που υποαπασχολούνται σε αυτές (επιμελητές και καθηγητές), τη στιγμή που υπάρχουν στην αγορά εργασίας αρκετοί άνεργοι πτυχιούχοι βιβλιοθηκονόμοι.

Οι απόφοιτοι των Σχολών Βιβλιοθηκονομίας έχουν τις ικανότητες, τη γνώση, τον επαγγελματισμό και το όραμα να μετατρέψουν τις σχολικές βιβλιοθήκες από χώρους

τιμωρίας των μαθητών (ή στην καλύτερη περίπτωση, από χώρους ησυχαστηρίου των καθηγητών) σε σύγχρονες βιβλιοθήκες, οι οποίες εκτός από τα βιβλία, θα παρέχουν πρόσβαση σε ηλεκτρονικές και διαδικτυακές πηγές. Η στελέχωση των σχολικών βιβλιοθηκών με επαγγελματίες βιβλιοθηκονόμους είναι βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξή τους, αλλά και για την ένταξη των σχολικών βιβλιοθηκών σε ένα ευρύτερο δίκτυο συνεργασίας μεταξύ των κυπριακών βιβλιοθηκών και τη σημαντικότερη συνεισφορά που αυτές μπορούν και πρέπει να έχουν στην κοινωνία της γνώσης .

Το ΔΣ της ΚΕΕΒ είναι στη διάθεση σας για οποιαδήποτε βοήθεια του ζητηθεί.

Με εκτίμηση,

Για το ΔΣ της ΚΕΕΒ

Ανδρέας Κ. Ανδρέου (Πρόεδρος)

Μίνα Χαραλάμπους (Γενική Γραμματέας το ΔΣ της ΚΕΕΒ)

Παράρτημα 2

Ψήφισμα Γενικής Συνέλευσης Κυπριακής Ένωσης Βιβλιοθηκονόμων-Επιστημόνων Πληροφόρησης (ΚΕΒΕΠ)-10 Μαρτίου 2011

Βιβλιοθηκονόμοι στη σχολική βιβλιοθήκη. Η σχολική βιβλιοθήκη αποτελεί την πρώτη, βασική επαφή του ανθρώπου με την κοινωνία της γνώσης. Απαραίτητη προϋπόθεση για να πραγματώσει τον ρόλο της είναι η στελέχωσή της με πτυχιούχους βιβλιοθηκονόμους-επιστήμονες της πληροφόρησης. Το Κράτος οφείλει να αντιμετωπίζει τη σχολική βιβλιοθήκη ως βασικό πυλώνα της εκπαιδευτικής διαδικασίας, και προς τον σκοπό αυτό να την στελεχώνει με επάρκεια και επαγγελματισμό. Για την πλήρη ανάπτυξη των σχολικών βιβλιοθηκών, την ένταξή τους σε ένα ευρύτερο δίκτυο συνεργασίας μεταξύ των κυπριακών βιβλιοθηκών, την επαγγελματική παροχή πληροφοριακής παιδείας και την ουσιαστική συνεισφορά της σχολικής βιβλιοθήκης στην μάθηση, η ΚΕΒΕΠ αιτείται όπως, για αρχή, οι μεγάλες σχολικές βιβλιοθήκες στελεχωθούν άμεσα με πτυχιούχους βιβλιοθηκονόμους-επιστήμονες της πληροφόρησης. Για τις μικρότερες σχολικές βιβλιοθήκες, η Ένωση εισηγείται αυτές να τύχουν ομαδοποίησης σε μικρά «συμπλέγματα» 4-5 βιβλιοθηκών και να καλύπτονται από έναν πτυχιούχο βιβλιοθηκονόμο-επιστήμονα της πληροφόρησης, ο οποίος θα τις επισκέπτεται εκ περιτροπής και θα παρέχει σε αυτές όλες τις εξειδικευμένες γνώσεις που απαιτούνται για την πλήρη και ορθή λειτουργία τους, ενώ παράλληλα οι υπάρχοντες

επιμελητές θα είναι αυτοί που θα συμπληρώνουν το έργο του βιβλιοθηκονόμου εκτελώντας παραπληρωματικά καθήκοντα.

Παράρτημα 3: Λανίτειο Λύκειο Α' – Σχολική Βιβλιοθήκη

Παράρτημα 4: Λανίτειο Λύκειο Β' – Σχολική Βιβλιοθήκη

Παράρτημα 5: Λύκειο Αγίου Αντωνίου – Σχολική Βιβλιοθήκη

Παράρτημα 6: Λύκειο Αγίου Ιωάννη – Σχολική Βιβλιοθήκη

Παράρτημα 7: Λύκειο Αγίου Σπυρίδωνα – Σχολική Βιβλιοθήκη

Παράρτημα 8: Λύκειο Αγίας Φυλάξεως - Σχολική Βιβλιοθήκη

Παράρτημα 9: Λύκειο Λινόπετρας – Σχολική Βιβλιοθήκη

Παράρτημα 10: Λύκειο Αποστόλων Πέτρου και Παύλου-Σχολική Βιβλιοθήκη

Παράρτημα 11: Λύκειο Πολεμιδιών – Σχολική βιβλιοθήκη

Παράρτημα 12 : Φόρμα-Οδηγός Συνέντευξης (Interview guide)

Λίστα θεμάτων-Γενικό πλαίσιο επιλεγόμενων θεμάτων

Θέμα 1

Σημερινή Επικρατούσα Κατάσταση

1.1. «Ποια πιστεύετε, είναι η σημερινή κατάσταση στο χώρο των δημόσιων σχολικών βιβλιοθηκών στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση στην Κύπρο; Στην Ευρώπη;».

Θέμα 2

Χρησιμότητα-Ρόλος της Σχολικής Βιβλιοθήκης

- 2.1. «Είναι απαραίτητη η σχολική βιβλιοθήκη σε μια σχολική μονάδα;»
- 2.2. «Τι πιστεύετε ότι μπορεί να αντλήσει ο μαθητής από τη σχολική βιβλιοθήκη;»
- 2.3. « Θα έπρεπε η σχολική βιβλιοθήκη να είναι άμεσα συνδεδεμένη με το ημερήσιο σχολικό μάθημα και να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας;»
- 2.4. «Μπορεί η σχολική βιβλιοθήκη να λειτουργεί ως κέντρο πληροφοριών για θέματα που ανατίθενται στους μαθητές, να στηρίζει δηλαδή το έργο των εκπαιδευτικών;».
- 2.5. «Μπορεί μέσω της εμπλοκής του μαθητή με τη σχολική βιβλιοθήκη να αναπτυχθούν και να καλλιεργηθούν δεξιότητες και ικανότητες όπως η φαντασία, η δημιουργικότητα, η κριτική σκέψη, η συνεργασία, ο εμπλουτισμός του λεξιλογίου και της γραπτής-προφορικής έκφρασης;».
- 2.6. «Πιστεύετε ότι μια καλά οργανωμένη σχολική βιβλιοθήκη παρέχει στο μαθητή τη δυνατότητα να γνωρίσει τον κόσμο του βιβλίου;»
«Μπορεί μέσα από τη σχολική βιβλιοθήκη να προωθηθεί η βιβλιοφιλία, να αναπτυχθεί η αγάπη του μαθητή για το διάβασμα;».
- 2.7. «Μπορεί ο ρόλος της βιβλιοθήκης να είναι και ψυχαγωγικός;».
- 2.8. «Πιστεύετε ότι μια σχολική βιβλιοθήκη μπορεί να καλύψει τις ανάγκες των μαθητών που για οικονομικούς λόγους δε μπορούν να έχουν εξωσχολικά βιβλία στο σπίτι τους;».

Θέμα 3

Λειτουργία της Σχολικής Βιβλιοθήκης

3.1. «Θα ήταν καλύτερο, η σχολική βιβλιοθήκη να λειτουργεί σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο-αίθουσα, σε επίπεδο τάξης ή συνδυαστικά;»

3.2. «Ποιο πιστεύετε πρέπει να είναι το ωράριο λειτουργίας μια σχολικής βιβλιοθήκης; Να είναι ανοικτή τις ώρες λειτουργίας του σχολείου, όλη μέρα, και τα Σάββατα...;»

3.3. «Πιστεύετε ότι για να λειτουργήσει σωστά και αποτελεσματικά μια σχολική βιβλιοθήκη χρειάζεται ειδικευμένο προσωπικό; »

«Διαθέτουν οι σχολικές βιβλιοθήκες επάρκεια στελεχών, κατόχων ανάλογων ιδιοτήτων, δεξιοτήτων;»

«Χρειάζεται η σχολική βιβλιοθήκη να στελεχωθεί με Επιστήμονα της Πληροφόρησης, Βιβλιοθηκονόμο; Σε περίπτωση αδυναμίας από ποιον πιστεύετε μπορεί να στελεχωθεί;».

3.4. Ποιοι πιστεύετε θα μπορούσαν να είναι οι χρήστες της σχολικής βιβλιοθήκης; Οι μαθητές, οι εκπαιδευτικοί, οι γονείς, κάτοικοι της ευρύτερης κοινότητας;».

Θέμα 4

Συλλογή της Σχολικής Βιβλιοθήκης

4.1. «Τι θα πρέπει να εμπεριέχει μια οργανωμένη σχολική βιβλιοθήκη στη συλλογή της; Έντυπο υλικό, οπτικοακουστικό υλικό, ηλεκτρονικό υλικό;»

4.2. Ποια είδη βιβλίων πρέπει να υπάρχουν στη συλλογή της σχολικής βιβλιοθήκης; Παραμύθια, βιβλία λογοτεχνικά, βιβλία γενικών γνώσεων, βιβλία αναφοράς, βοηθήματα στη διεξαγωγή των μαθημάτων;»

4.3. «Με ποια κριτήρια πρέπει να επιλέγονται τα βιβλία; Ηλικία, φύλο, κοινωνικές ομάδες, ομάδες ενδιαφέροντος, διαρκώς ανανεωμένοι τίτλοι».

4.4. «Ποιοι πρέπει να είναι οι υπεύθυνοι επιλογής των βιβλίων; Το Υπουργείο Παιδείας, οι βιβλιοθηκονόμοι, οι καθηγητές, τα παιδιά; »

Θέμα 5

Χρηματοδότηση/Οικονομικοί Πόροι Σχολικής Βιβλιοθήκης

5.1. «Ποιος πιστεύετε πρέπει πρωτίστως να μεριμνά για τη χρηματοδότηση της σχολικής βιβλιοθήκης; Το Υπουργείο Παιδείας, η σχολική εφορεία, οι δήμοι, κάποιοι ιδιώτες;»